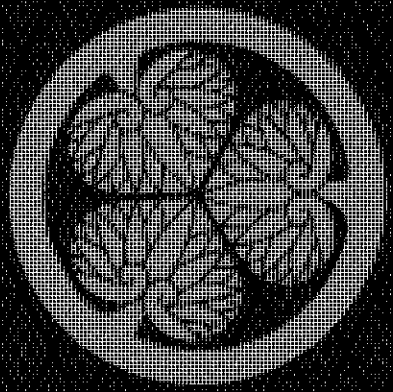

SHIGAWARA MAKOTO

JAPÁN
KARDVÍVO
MESTEREI

JAPÁN KARDVÍVÓ MESTEREI

Harcosok Ösvényén

SZUGAVARA MAKOTO

JAPÁN
KARDVÍVÓ
MESTEREI

SZENZÁR
KIADÓ

Budapest, 2005

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Makoto Sugawara
Lives of Master Swordsmen
The East Publications, Inc.
Tokyo, Japan, 1985

Fordította:
TÓTH ANDREA

Szerkesztette:
KÁRPÁTI GÁBOR CSABA

Original edition © 1985 by The East Publications, Inc.
Hungarian edition © 2003, 2005 by Szenzár Kiadó
Hungarian translation © Tóth Andrea, 2003
All rights reserved

Szenzár Kiadó
1117 – Budapest, Hamzsabégi út 9.
tel: (20) 226-4155
fax: (1) 385-1624
e-mail: szenzar@budo.hu
honlap: www.szenzar.budo.hu
Felelős kiadó: Kárpáti Gábor Csaba
Borítóterv, tipográfia: Alexandrosz (SenzArt Kreatív Műhely)
Nyomdai előkészítés: Szenzár Kft.
Nyomta és kötötte: G-print nyomda
Felelős vezető: Wilpert Gábor

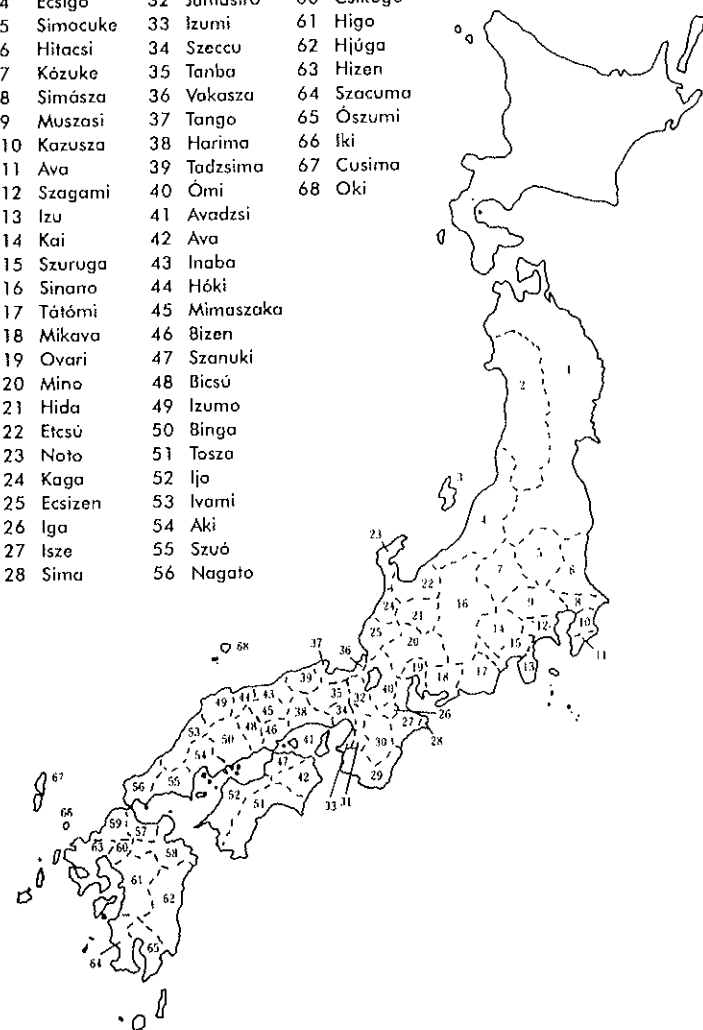
ISBN 963-86369-1-2
ISSN 1419-1296

TARTALOM

<i>Japán előjáróságai</i>	6
<i>Előszó</i>	9
I. CUKAHARA BOKUDEN	15
II. KAMIIZUMI NOBUCUNA	39
III. JAGJÚ MUNEJOSI	57
IV. JAGJÚ MUNENORI	79
V. JAGJÚ MICUJOSI	131
VI. ITÓ ITTÓSZAI KAGEHISZA	153
VII. ONO TADAANKI	181
VIII. AZ UTOLSÓ NAGY KARDVÍVÓK	207
<i>Utószó: A kard útja a modern világban</i>	225
<i>Irodalomjegyzék</i>	243

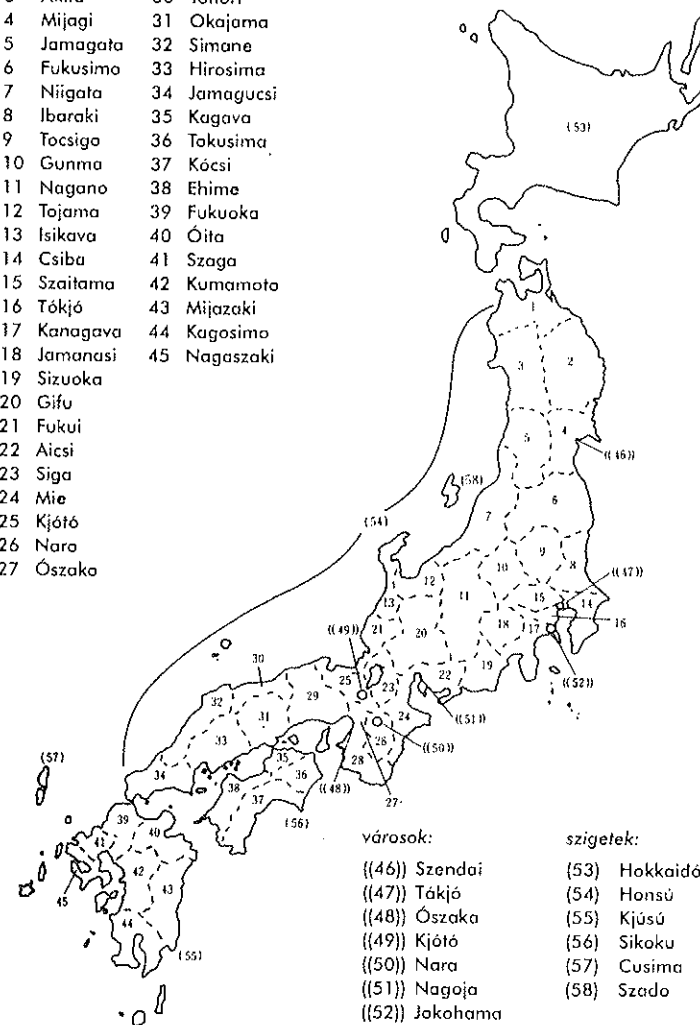
A régi vidékek (kuni) szerinti felosztás

1 Mucu	29 Kii	57 Buzen
2 Deva	30 Jamata	58 Bungo
3 Szado	31 Kavacsi	59 Csikuzen
4 Ecsigo	32 Jamasiro	60 Csikugo
5 Simocuke	33 Izumi	61 Higo
6 Hitacsi	34 Szeccu	62 Hjüga
7 Közuke	35 Tanba	63 Hizen
8 Simásza	36 Vakasza	64 Szacuma
9 Muszasi	37 Tango	65 Ószumi
10 Kazusza	38 Harima	66 Iki
11 Ava	39 Tadzsima	67 Cusima
12 Szagami	40 Ómi	68 Oki
13 Izu	41 Avadzsi	
14 Kai	42 Ava	
15 Szuruga	43 Inaba	
16 Sinano	44 Hóki	
17 Tatómi	45 Mimaszaka	
18 Mikava	46 Bizen	
19 Ovari	47 Szanuki	
20 Mino	48 Bicsú	
21 Hida	49 Izumo	
22 Etsú	50 Binga	
23 Noto	51 Tosza	
24 Kaga	52 Ija	
25 Ecsizen	53 Ivami	
26 Iga	54 Aki	
27 Isze	55 Szuó	
28 Sima	56 Nagato	

A modern előjáróságok (ken) szerinti felosztás, a szigetek és a főbb városok

1 Aomori	28 Vakajama
2 Ivate	29 Hjógó
3 Akita	30 Tottori
4 Mijagi	31 Okajama
5 Jamagata	32 Simane
6 Fukusimo	33 Hirosima
7 Niigata	34 Jamagucsi
8 Ibaraki	35 Kagava
9 Tocsigo	36 Takusima
10 Gunma	37 Kócsi
11 Nagano	38 Ehime
12 Tojama	39 Fukuoka
13 Isikava	40 Óita
14 Csiba	41 Szaga
15 Szaitama	42 Kumamoto
16 Tókjó	43 Mijazaki
17 Kanagava	44 Kagosimo
18 Jamanasi	45 Nagaszaki
19 Sizuoka	
20 Gifu	
21 Fukui	
22 Aicsi	
23 Siga	
24 Mie	
25 Kjótó	
26 Nara	
27 Ószaka	

városok:

- ((46)) Szendai
- ((47)) Tókjó
- ((48)) Ószaka
- ((49)) Kjótó
- ((50)) Nara
- ((51)) Nagoja
- ((52)) Jakohama

szigetek:

- (53) Hokkaidó
- (54) Honsú
- (55) Kjúsú
- (56) Sikoku
- (57) Cusima
- (58) Szado

ELŐSZÓ

körzet	tartomány	előljáróság
Tóhoku	Mucu	Aomori Ivate Mijagi Fukusima
	Deva	Akita Jamagata
Kantó	Ava	Csiba
	Kazusza	Ibaraki
	Simósza	Hitacsi
	Simocuke	Tocsigi
	Közüke	Gunma
	Muszasi	Szaitama Tókjó
	Szagami	Kanagava
Csübu	Izu	Sizuoka
	Szuruga	Tólómi
	Mikava	Ovari
	Mino	Hida
	Sinano	Nagano
	Kai	Jamanasi
	Ecsigo	Szadó
	Szadó	Niigita
	Etcsú	Tojama
	Noto	Kaga
	Isikava	Isikava
	Fukui	Fukui
Kinki	Omi	Siga
	Jamasiro	Tango
	Kjótó	Tanba
	Hjógo	Tadzsimá
	Hjógo	Horima
	Hjógo	Avadzsi
	Ószaka	Szeccu
	Ószaka	Izumi
	Ószaka	Kavacsi
	Nara	Jamato
Kjúszú	Vakajama	Kii
	Mie	Isze
	Mie	Iga
	Mie	Sima
	Mie	Sima

körzet	tartomány	előljáróság
Sikoku	Ava	Tokusima
	Tosza	Kócsi
	Ijo	Ehime
Csügoku	Szanuki	Kagava
	Bizen	Okajama
	Mimaszaka	Okajama
	Bitcsú	Okajama
	Bingo	Hirosima
	Aki	Hirosima
	Szuó	Jamagucsi
	Nagato	Jamagucsi
	Ivami	Simane
	Izumo	Simane
Oki	Simane	
Kjúszú	Hóki	Tottori
	Inaba	Tottori
	Fukuoka	Csikuzen
	Fukuoka	Csikugo
	Óita	Buzen
	Óita	Bungo
	Mijazaki	Hjüga
	Kagosima	Ószumi
	Kagosima	Szacuma
	Kumamoto	Higo
Hokkaidó	Szaga	Hizen
	Nagaszaki	Iki
	Nagaszaki	Cusima
	Hokkaidó	(Ezo)
Okinava	Rjúkú	Rjúkú
	Okinava	Királyság

A *kengó* olyan személy volt, akinek kardvívó tehetségét elismerte a nép – nem léteztek tárgyilagos ismertetőjegyek arra nézve, hogy valaki méltó legyen a *kengó* elnevezés elnyerésére. Ehhez a megszólításhoz az kellett, hogy egy nevezetes kardforgató legyőzésével szerezzék maguknak hírnevet. Az elismerés elnyerésének különböző módjai léteztek, de valójában az összes *kengó* valamikor az országot járta, hogy párbajok során tökéletesítse vívótehetségét.

A rizstermesztés meghonosodásával a japánok szülőhelyükön eresztettek gyökeret és a távolabbi járásokat már különleges vidékként tartották számon. Úgy hitték, hogy a tehetség tökéletesítéséhez olyan tájakra kell elutazni, amely számukra ismeretlen. Erre a hitre a buddhista papok zarándoklásaiban találhatunk példát. A Heian-korszak (794–1191) vége felé a királyi udvarnál szolgáló egyik szamuráj szerzetesnek állt, felvette a Szaigjó nevet és egészen haláláig zarándokolt, az utókorra örökül hagyva a „*Szanka-sú*” néven ismertté vált csodálatos *tanka*-gyűjteményt. A *baiku* költők is vándorúton jártak. A tizenhetedik században egy férfi elhagyta szülőföldjét, Igát (a nyugati Mie tartományban) és körbeutazta az országot, mely során kéregetésből tartotta el magát. Macuó Basónak hívták, és számos remek *baiku* szerzője volt, köztük az *Oku no boszomicsi* ('Az észak felé vezető keskeny út') címűnek is. Habár nem számított robosztus testfelépítésűnek, élete hátralévő részét mégis olyan nehézségek közepette töltötte el,

melyeket még elképzelni is aligha tudnánk. A hareművészetek gyakorlóí szintén úton voltak. Utazásaik célja az volt, hogy párbajok során eddzék magukat, melyek folyamán életüket is kockákra tették.

Az íjászat, a lovaglás, a lándzsahajtás, a kardforgatás, a lőfegyverek használata és a *dzsudzsucu* számított Japánban a hat legfontosabb hareművészetnek. A kardforgatás gyakorlóinak száma felülmúlta az összes többi hareművészetét. A késői Kamakura-korszakban (1192–1333) történt, hogy a hareművészetek gyakorlása ilyen népszerűvé vált. A Muromacsi korszak (1338–1573) során részben lefektették a hareművészetek alapszabályait. A hareművészetek technikai és szakkifejezései az Edo-korszak (1603–1867) elejére kristályosodtak ki.

Azok, akik utazásaik során tökéletes magabiztosságra tettek szert a harci tudás terén, megalapították saját iskolájukat. A *kengók* számos tanítványukkal együtt *dódzsók*at hoztak létre, hogy ott oktathassák az újonnan alapított iskola tudását. Felesleges mondanunk, hogy persze minden ilyen új iskola megalapítója maga választotta ki utódját. Az Edo-korszak végére több mint hétszáz ilyen hareművészeti iskola létezett. A kardforgatást oktató iskoláknak túlnyomó hányada vagy a Jagjú-, vagy az Ittó-iskola utóca volt. A kardforgatás hajnalán még csak három-négy ilyen iskola létezett.

A *kengók*at lenyűgözte a kard varázslatos ereje. Sokan közülük még a *tarjú-dzsiai*, azaz egy másik iskola tagjával folytatott párbaj során is igazi kardot használtak, és nem fakardot. Más szóval, habozás nélkül kockára tették saját életüket, csak hogy egy ilyen viadalban bizonyítsák tudásukat. Ez odáig fajult, hogy az Edo-korszak során némely uradalomban megtiltották, hogy a *dódzsók tarjú-dzsiait* tartsanak.

Ennek a tilalomnak azonban csak nagyon kevés *dódzsók* engedelmeskedett. Egészen a Meidzsi-restaurációig (1868) zajlottak ilyen halálos kimenetelű *tarjú-dzsiaik*.

A Meidzsi-kormány számos reformot vezetett be, hogy Japánt befogadják a civilizált államok közösségébe. Ezen reformok között volt az 1876-os rendelet, melyben betiltották a kardok viselését, amely pedig egy évezred óta a szamurájok jelképe volt. A határozat után egy csoport konzervatív szamuráj fellázadt Kjúsún. Ennek hatására demokraták egy csoportja szintén zendülést szervezett. A legtöbb, elit társadalmi osztályt alkotó szamuráj azonban engedelmeskedett a parancsnak, és az új idők szelének behódolva felhagytak a kard viselésével. Csak a kard viselésének abbahagyásakor döbbentek rá, hogy milyen ereje volt a kardnak a *kengó*, azaz a kardforgató mester címének elnyerésében. Ez vezetett ahhoz, hogy ekkor számos kardvívó mester életrajza jelent meg.

A több mint hétszáz hareművészeti iskola jelenlétéből arra következtethetünk, hogy a Tokugava-sógunátus időszakának végén rengeteg kardforgató mester élt Japánban. Közülük választottam ki most néhányat,* akikről viszonylag jelentős történelmi anyagot találtam, és amennyire csak lehetett, ezek alapján írtam meg életük történetét.

Szuzavara Makoto

* A szerző eredeti könyvében, a „*Lives of Master Swordsmen*”-ben a II. fejezetet Japán talán legismertebb és leginkább legendásnak mondható kardvívójának, Mijamoto Muszasinak szenteli – ez azonban a magyar kiadásból hiányzik. Megtalálható viszont a kiadónál rövidesen megjelenő „*Muszaszi*” c. önálló kötetben, amely életútja mellett híres művét, a kardvívók Bibliáját, a „*Go rin no só*”-t, azaz „Az öt elem könyvé”-t is tartalmazza. [a Szerk.]

Bokuden portréja

I.

CUKAHARA BOKUDEN

Az egy-vágásos kardművészet

Az Eisó-korszak (1504–20) hatodik éve előtt Japánban összetűzések és lázadások sokasága történt. 1510-ben azonban megkönnyebbülten sóhajthattak fel az emberek.

Végre viszonylagos nyugalom költözött a fővárosba. Ezt a rövid szünetet hívhatjuk az Asikaga-sógunátus indián nyarának, mivel hamarosan – a télhez hasonlóan – újra háborúk és fosztogatások sújtották a népet, így az most minden energiáját arra fordította, hogy élvezhesse ezt a rövid nyugalmas időszakot.

Egy májusi napon a fővárosban felröppent egy pletyka, ami aztán futótűzként terjedt el a nemesek és a katonák körében, de még az alacsonyabb társadalmi osztályokban is a következő puszorgást lehetett hallani: „Vajon tényleg igaz-e, hogy valaki párbajra hívta ki Torazamon Ocsiait, a hírneves kardvívót a Kijomizu templom környékére?”

A fővárosban mindenki hallott Ocsiairól. A Kiotó környékén lévő nyolc legjelentősebb *kendō* (japán vívás)

iskola egyikét képviselte. Negyvenévesen élete csúcán járt. Maga volt a megtestesült tehetség és érett szellemiség. Senki sem vehette fel vele a versenyt tudásban – izmos testfelépítése és több mint 180 centis magassága miatt kihívói háromszor is meggondolták, hogy a közelébe menjenek-e.

De ki volt a kihívója? Senki sem ismerte a nevét. Az a hír járta, hogy a Kantó járásból származik. Milyen bátor tett volt tőle, hogy írásban hívta ki párbajra a nagyszerű Ocsiait!

Akkoriban a kardforgatók a párbajok során tehettek szert elismerésre, illetve veszíthették el hírnevüket. A magabiztos kardvívók keresztül-kasul bejárták az országot, hogy rivális iskolák kardforgatóival vívott párbajok során tegyék próbára tudásukat. Ha valaki visszautasított egy ilyen kihívást – akár fa-, akár acélkardról is volt szó –, legyőzöttnek tekintették. Amikor egy párbajt acélkardokkal vívtak, a felek életüket kockáztatták, mivel az ilyen viadatok gyakran értek véget egyikük halálával.

A kihívást megkapva tehát Ocsiainak nem volt más választása, mint hogy azt azonnal elfogadja. Még az oly sok párbaj során bizonyított Ocsiai is izgatott volt egy ilyen halálos párbaj előtt, amelyet acélkarddal vívott a kantói ellenféllel. Magabiztossága még sohasem ingott meg. Nagy hatást kívánt tenni a főváros lakóira, feltételezve, hogy azok ékesszólóan fognak róla beszélni, ha a viadalt a saját szemükkel látják. Ezért tehát az egész városban kihirdette a párbaj pontos időpontját és helyszínét.

Így történt, hogy a kijelölt csodaszép tavaszi napon nézők serege vonult a Kijomizu templom melletti domboldalra, hogy minél többet láthassanak a kihirdetett via-

dalból. Mindenki előtt ismert volt Ocsiai hírneve; a párbaj kimenetele tehát senki előtt sem volt kétséges. Tudták, hogy a kantói kardforgató pillanatok múlva saját vérében fürödve fog a földön feküdni.

A kantói kardvívó pontosan a megbeszélte időben érkezett, és a tömeg nem tudta megállni, hogy csodálkozó kiáltásokat ne hallasson. Néhányan annyira tapintatlanok voltak, hogy egyszerűen csak megvetően kinevettek: „Nézzétek! Nem lehet idősebb tizenhét-tizennyolc évesnél!” „Olyan pici, olyan alacsony, olyan gyengének látszik! Hogyan is állhat ellent Ocsiai erős csapásainak!” „Milyen kár ezért az ifjúért! Hiszen *igazi* kardokkal fognak harcolni!”

Az ifjú azonban bátran lépett előre. Fürkésző tekintettel vizslatta Ocsiait, miközben a legnagyobb nyugalommal foglalta el a helyét. Ocsiai ránézett ellenfelére – és egyetlen pillantás elég volt, hogy a düh hullámai elborítsák agyát, miközben így mormogott magában: „Hogy merészel egy ilyen suhanc kihívni engem, a nagy Ocsiait?” Ocsiai tudta, hogy egy ilyen jelentéktelen ellenfelet egy szempillantás alatt el fog intézni. Lenéző pillantást vetett a kantói kardvívóra, és türelmetlenül várta, hogy a bíró jelt adjon.

„Helyezkedjenek el!” – kiáltott a bíró.

Ekkor a két férfi a szokások szerint meghajolt egymás felé és előhúzták kardjukat. Ocsiai gúnyosan ellenfelére vigyorogott, és felvette szokásos testhelyzetét, azaz megragadta kardja markolatát, a pengét pedig a középső támadási pozícióba emelte, mellkasára merőlegesen. Ám miután az ifjú felmérte a köztük lévő távolságot, jobb lábát hátrébb csúsztatta, kardját pedig lefelé

engedte a mellkasa előtt, úgy, hogy az végül a csípőjére volt merőleges, így mellkasa teljesen védetlen maradt. A nézők a félelemtől és a döbbenettől levegőt sem mertek venni. Ilyen bátor felállást és ilyen merész ifjút még sohasem láttak. A helyzet olyan volt, mintha a kantói kardforgató ezzel egyszerűen kinevetné Ocsiait, és egyben a halál képébe is röhögne. A párbajnak egy pillanat múlva vége lett: az ifjú kissé előre mozdult, a pengéken megcsillant a Nap fénye, majd Ocsiai terült el háttal a földön, az ifjú pedig fölötte állt, kardjának pengéjét Ocsiai vállához szegezte. Karizmai kiduzzadtak – aligha volt kétséges, hogy egyetlen csapással ketté tudná vágni ellenfelét. Ám ekkor, amikor egyszerűen szét tudta volna vágni, és életének könnyen véget tudott volna vetni, megfordult és elsétált.

A nézők felszisszentek a döbbenettől. „Miért nem öli meg a híres kardforgatót? Miért nem öli meg Ocsiait, hogy így pecsételje meg a győzelmét?” Ám mégis mennyivel tiszteletreméltóbb a teljes győzelem, amikor az embert az ország legjobb kardvívójaként ismerik el és ünneplik, és mégsem ontja ellenfele egyetlen csepp vérének sem! A nézők megmámorosodtak az izgalmas látványtól. Cukahara Takamoto neve és tettének híre pedig órák alatt az egész fővárosban elterjedt.

Ebben az időben a nagyszerű kardforgatókat a birodalom összes hatalmas urasága borral és vacsorával vendégelte meg. Kérték, hogy tanítsa őket, jó állásokat kínáltak fel neki, de ő ezeket az ajánlatokat mind visszautasította. Nem akarta életét unalmasan, egyetlen uraság szolgálatában tengetni! Ehelyett inkább a párbajt követő napon keletnek indulva elhagyta Kiotót. Mivel közvetle-

nül a viadal után Gamó Szadahidétől, az Ómi tartományban lévő Hino urától igencsak szívélyes meghívást kapott, ezért Takamoto éjszakára a kastélyában szállt meg. A tiszteletére rendezett fogadás alatt Gamó állandóan azt a kérését ismételte, hogy Takamoto maradjon ott a kastélyában, és legyen *kendō* oktató, de ő ezt udvariasan elhárította. Indulásának reggelén búcsút mondott házigazdájának. Ám amikor áthaladt az előcsarnok papírfala előtt, valami különös érzet, ezért megállt és épp abban a pillanatban húzta elő kardját, amikor támadója kivont karddal rontott rá a toloajtó mögül. Hatodik érzéke azonban megmentette Takamoto életét, mert hátrálás közben le tudott sújtani rövid kardjával, ellensége pedig a kard ütötte sebbel az oldalán a padlóra került. Az uraság csatlósai a zajt meghallva csak akkor értek a helyszínre, amikor Takamoto már a támadójából húzta ki rövid kardját.

És hogy kit is ölt meg ekkor Takamoto? Nem mást, mint magát Ocsiait, azt a kardforgatót, akinek életét épp az előző nap kímélte meg. Mivel Ocsiai kétszeresen is megalázva érezte magát – egyrészt legyőzték, másrészt megkegyelmeztek életének –, szégyellt visszatérni urához, aki pont Gamó volt. Amikor meghallotta, hogy még saját urasága is meghívta magához Takamotót a kastélyába, Ocsiai megfogadta, hogy urának várában fogja megtorolni az őt ért megaláztatásokat. Titokban visszatért és ott várakozott ifjú ellenségére – mindhiába.

Ez a váratlan incidens, mely totális zűrzavart okozott a kastélyban, még tovább emelte Takamoto elismertségét és presztízsét. Újra csak róla beszélt mindenki: „Hogyan volt képes Takamoto elhárítani Ocsiai bosszúálló csapásait?” „És vajon miért az övében viselt rövid kardot

használta, miért nem a kezében lévő hosszút?"

Amikor a köréje gyűlt férfiak ezeket a kérdéseket feltették neki, egyszerűen csak a vállát vonogatta és így válaszolt: „Hirtelen ért a támadás. Csak kis távolság választott el tőle, és kevés időm volt a cselekvésre. Egyszerűen csak azért rántottam elő rövid kardomat, mert a hosszúval nem tudtam volna sikeresen visszavágni.” Mindenki megdöbbsent, hogy a pillanat hevében egy ilyen fiatal ember ösztönösen ki tudta választani a megfelelő fegyvert, és olyan jól el tudta mesélni a gyors támadás minden egyes pillanatát, mintha csak a *kabuki* egyik lassú mozgású jelenetét elemezte volna. Hogyan tett szert egy ilyen ifjú férfi ekkora tehetségre és vívótudásra?

TAKAMOTO KORA ÉS IFJÚSÁGA

Ez a két hősies történet csak két példa az ifjú Takamoto tetteire, akit idősebb éveiben Cukahara Bokuden néven ismertek. Állítólag annak a nagyszerű kardvívónak a reinkarnációja volt, aki ötszáz évenként csak egyszer születik újra.

Mielőtt még részletesen elmesélném életének első éveit, röviden ismertetném, hogy milyen is volt Japán akkor, amikor Takamoto született. Amint az Asikaga-sőgunátus befolyása és hatalma egyre csak csökkent a Muromacsi-korszak (1338–1573) alatt, az alacsonyabb társadalmi rétegek az egész országban elkezdtek leigázni feljebbvalóikat. A Kiotóban 1467-ben kitört Ónin-háborúval megkezdődött a szűnni nem akaró polgárháborús időszak.

A *sugo daimjók*, avagy eredeti nevükön a *sugók* olyan örök voltak, akiket Minamoto no Joritomo nevezett ki a tartományok élére, hogy fenntartsák a békét és megfigyelésük alatt tartsák a szentélyeket, templomokat és a főutakat. Ebben az átmeneti korszakban történt, hogy ezekből a *sugókból szengokuk* (hadban álló *daimjók*) lettek, akik saját tartományaikban uralomra törtek. Az erősebb *daimjók* megtámadták gyengébb szomszédait, hogy területüket növelhessék. A hadurak és követőik állandó készenlétben álltak, új taktikákat ötlöttek ki, és a küszöbön álló háborúra készülve harci tudásukat is tökéletesítették. Az egymást követő háborúk ilyen időszaka példa nélkül áll a japán történelemben.

Habár a japán kardok manapság éles pengéjük miatt híresek világszerte, ez nem volt mindig így. A régi időkben a katonák egyenes kínai kardokat használtak, amelyeket egy kézzel forgattak, hogy leszűr hassák ellenfeleiket. A japán történelem legrégebbi korszakában a csatákat a gyalogosok vívták egymással, íjak, lándzsák, de főként egyenes kardok használatával. A Heian-korszak (794–1191) közepe táján, a lovasezredek népszerűsége törésével az enyhén hajlított pengéjű hosszú kardok kezdtek háttérbe szorítani az egyenes kínai kardokat. Ezeket a kardokat egyetlen, kivételesen hosszú, hajlított pengével készítették, hogy akkor is hatékonyak legyenek, amikor lóhátról kell az ellenségre lecsapni. Az 1156-os Hógen-felkelés, és az 1159-es Heidzsi-lázadás tapasztalataiból okulva kialakult az a nézet a katonák körében, hogy minél hosszabb egy kard, annál hatékonyabb az ereje. A Kamakura-korszakra már mindenütt a hosszú pengéjű kardok váltak népszerűvé. Amikor nem a csatatéren

voltak, akkor ezeket a 130-180 centiméter hosszú kardokat a szamurájok csatlósai vitték, de az ütközetek során a szamuráj oldalára kötött tokban voltak. Mivel az ilyen hosszú kardokat nehéz forgatni, a kardok hossza a hatékonyság kedvéért újra rövidülni kezdett. Ez idáig a szamurájok harcművészeti kiképzésében a hangsúlyt a lándzsák és űjak használatára helyezték, de a polgárháborús időszak kitörésével nemcsak hogy megnőtt a kardforgatás jelentősége a hagyományos harcművészek körében, hanem virágozni kezdtek az elismert mesterek által vezetett vívóiskolák is. A feudális urak buzgón versengtek egymással, hogy tehetséges kardvívókat foglalkoztassanak a váraikban.

Takamoto ilyen korszakban született 1490 decemberében, a Hitacsi tartományban lévő Kasimában. Édesapja Kasima uraságának legjelentősebb vazallusa volt, valamint az ősi Kasima szentély papja is, amelyet a szomszédos tartomány Katori szentélyével együtt a harcművészetek istenének ajánlottak. Ezért tehát nem meglepő, hogy Takamotót apja kisgyermekkorától fogva könyörtelenül edzette a Kasima-ko vívóiskolában. Habár Takamoto elég alacsonynak és gyengének látszott, mégis erős volt és egészséges. A technikák terén mutatott gyors fejlődése és a különböző szituációkra való ösztönös reagálása még édesapját is meglepte, aki belátta, hogy gyermeke csodálatos tehetség, amely inkább a természet adománya, semmint örökletes tudás.

Kasima urának egyik rokona, aki a kasimai Cukahara-ban élt és Cukahara Toszanokami Jaszumotónak hívták, fia halála után örökbe fogadta az ifjú Takamotót. Jaszumoto helyesen ítélte meg a fiú tehetségét, és nagy-

szerű kardvívót látott benne, olyat, amelyet még nem láttak korábban Japánban. Mivel maga Jaszumoto az Iizasa Ienao által alapított Sintó-iskola ismert kardforgatója volt, az iskolában szerzett összes tudását átadta Takamotónak.

Az edzés éveit Takamoto olyan környéken töltötte, amely bővelkedett folyókban és tavakban. Szülőfaluja, Cukahara nyugaton a Kitaura tóval volt szomszédos, délen pedig egy sűrű erdővel, amelyben a Kasima szentély állt. Habár a környéken lakó gyerekek egész nap csak játszottak, Takamoto minden energiáját arra használta fel, hogy az erdőben gyakoroljon. Először apja oktatta harcművészetekre a Kasima-ko iskolában, majd gyámja a Sintó-vívóiskolában. Már egészen korán élt benne az a vágy és akarat, hogy olyan kardforgatóvá váljon, akinek egész Japánban nem akad párja. Gyakran látogatott el a Kasima szentélybe, ahol elbűvölte Takemikazucsinak, a harcművészetek istenének ereklyéje. Tíz éves korában mélyen meghajolt az isten előtt és azért imádkozott, hogy védelmezze őt és segítsen neki, hogy híres kardvívó lehessen. Ettől fogva úgy tűnt, hogy csodálatos tehetsége megsokszorozódott – egész nap a régi hagyományos *kendō* gyakorolta a templom kertjében, amely a fák sűrű lombzatának köszönhetően egész nap sötét volt. Erőteljes koncentrációképesége és lelkiismeretes gyakorlása révén egyedülállóvá vált a környék gyerekei között. Gyors fejlődése és lángoló buzgalma láttán édesapja engedélyezte, hogy már zsenge tizenhét éves korában útnak induljon az országban, és párbajra hívjon ki híres kardvívókat. Utazása során Takamoto sok tartományba eljutott, ahol elismert kardforgatókkal

A Kasimában, az Ibaraki előljáróságban található Kasima szentély főbejárata. Bokuden gyermekkorában gyakran látogatott el ebbe a harcművészetek egyik istenének szentelt szentélybe, hogy kardforgatást tanuljon.

szemben tette próbára tudását, ám ifjú kora ellenére a különböző iskolák vívóival szemben az összes viadalt megnyerte. Ocsiai csak egy volt a sok legyőzött közül.

Visszatérésekor Takamoto gyámaja saját lánya, Juki kezét ajánlotta neki. Habár Takamoto mély érzelmekkel viseltetett felesége iránt, és boldog házasságban éltek, sohasem hanyagolta el a kardvívást. Ebben az időben alapozta meg azt, hogy később Cukahara Bokuden néven a kardvívó mesterek rangjára emelkedhetett.

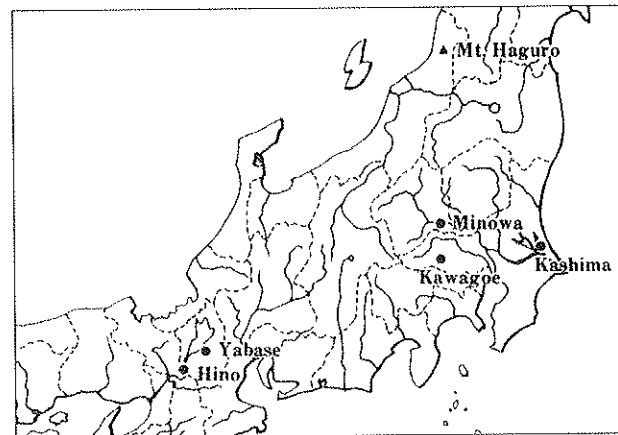
TAKAMOTO ÉS A JAMABUSIK

Takamoto sohasem volt annyira büszke, hogy kijelentette volna magáról: ő tökéletes és gyermekkorában már minden megtanult, tehát semmi tanulnivalója sincsen más iskolák kardforgatóitól. Egyszer elment egy vívóiskolába, melyet a híres kardforgató, Kamiizumi Iszenokami alapított a Kózuke tartományban lévő Minovában. Amikor Takamoto éppen távol volt, mestere, Iszenokami pedig súlyos betegen feküdt az ágyban, *jamabusik* (hegyi aszkéták, akik a harcművészetek segítségével edzették testüket-lelküket) egy csoportja ereszkedett alá a Haguro hegyről, hogy kihívja ennek a vívóiskolának a tagjait. Ezek a *jamabusik* egy Enkai nevű szerzetes vezetésével a beteg mesterre szégyent hozva minden egyes tanítványt legyőztek.

Amikor Takamoto visszatért az iskolába, tudomást szerzett a katasztrófáról. Azonnal a Haguro hegyre indult, hogy megbosszulja a mesterét ért sérelmeket. Útközben összetalálkozott néhány falusi gyerekkel, akik egy kis

A Kasima szentély külső imaháza

Bakuden életének főbb helyszínei

majmot kínoztak. Megszánta a kis állatot, és szabadon engedte. Amikor megérkezett a hegyhez, rögtön Enkait kezdte keresni, akit végül megtalált és meg is ölt. Mielőtt azonban visszatérhetett volna mesteréhez, Enkai követői körbevették és elfogták, majd fejjel lefelé fellógatták egy fára, amely egy mély szakadék szélén állt, és otthagyták, hadd haljon meg. Röviddel ezután néhány majom jelent meg. Egyikük pont az volt, akit Takamoto kimentett a gyerekek kezei közül. Amikor a majom felismerte megmentőjét, meggyőzte társait, hogy segítsenek Takamotót levenni onnan. Így sikerült Takamotónak megmenekülnie a biztosnak látszó halál elől.

Aligha hiszem, hogy ez az eset igaz lenne, ám az kétségtelen, hogy Takamoto sok csatában és párbajban vett részt, mielőtt harminchét éves korában megalapította saját egyedi *kendō* stílusát. Japán más vidékeihez hasonlóan a hadurak a Kantó járásban is állandó riadókészültségben voltak, megerősítették helyőrségeiket a szomszédos hadurak esetleges támadásai ellen. Megnőtt a csaták száma, Takamoto pedig sok kortársához hasonlóan vitézül harcolt ura mellett. Elég volt egyetlen pillanást vetni a kardját a csatamezőn megsuhintó Takamotóra ahhoz, hogy az ellenséges gyalogosok és alacsonyabb rangú katonák rögtön megfutamodjanak. Takamoto úgy járult hozzá nagyon értékesen a csatákhoz, hogy mindig az ellenség parancsnokait szemelte ki, majd kardjával le is vágta őket.

HITOCU-TACSI — EGYETLEN HALÁLOS VÁGÁS

Bokuden tetővel befedett sírja egy hegy oldalában áll, amely viszonylag közel van családjának a kasimai Szugában lévő lakhelyéhez. A látogatók még manapság is füstölőket gyújtanak a sírjánál.

Amint a csatamezőn véghezvitt tetteiről szóló történetek egyre jobban elterjedtek, sok kardívó kereste fel, hogy tanítványul szegődjenek mellé, sokan pedig párbajra hívták ki. Utóbbiak között volt a Simofuszából származó Kadzsivara Nagato, a *naginata** mestere. Amikor Takamoto tanítványai meghallották, hogy egy emberfeletti nek kikiáltott férfi hívja ki mesterüket párbajra, elsápadtak. Nagato annyira értett a *naginata*hoz, hogy még egy fecskét vagy egy fáciánt is eltalált vele röptében. Még sohasem győzte le senki. Valójában arról vált ismertté, hogy pontosan meg tudta jósolni előre a párbaj kimenetelét: „Először a bal karodat vágom le, majd a jobbat. Végül pedig lefejezlek. Készülj a halálra!” *Naginata*ját örvényszerű gyorsasággal forgatta körbe-körbe, és ellenfeleit mindig úgy győzte le, ahogyan azt előtte megjósolta. Amikor pedig megölte őket, gonosz, bosszúszomjas mosoly jelent meg az arcán.

Természetes volt, hogy miután meghallották, milyen ravasz és hidegvérű harcos ez a Nagato, Takamoto követői remegtek a félelemtől mesterük életéért. Arra gondoltak, hogy semmi jó sem sülnhet ki a Nagato és mesterük közötti párviadalból, azért terveket szőttek, hogy valami módon megpróbálják megakadályozni, hogy ez az örült Nagato bántsa mesterüket. Ám Takamoto megsejtette, hogy miben mesterkednek, és a következőképpen

* Több mint egy méter hosszú fa nyélre erősített rövidkard, amelyet a gyalogosok és lovasok is használtak. A *naginata* először a XI. század végén jelent meg Japánban, és eléggé népszerűnek számított a Muromacsi-korszak (1338–1573) közepéig.

nyugtatta meg őket: „Ne aggódjatok annyira! Elismerem, hogy ez a Nagato nagyon ügyesen bánik a *naginatával*, és hogy egy 130 centis fegyverrel szemben egy rövidebb kardot viselő harcosnak nem sok esélye van. A *naginata* pengéje azonban csak negyvenhat centiméter, míg egy kardé majdnem kilencven. Elfogadom tehát a kihívást. Ennek a párbajnak a kimenetelét pedig csupán a pengék hosszúsága fogja eldönteni. Aggodalom nélkül figyeljétek tehát a viadalt!”

Habár mesterük szavai logikusan hangzottak, Takamoto tanítványait mégsem nyugtatták meg teljesen. Végül kitűzték a párbaj helyszínét: egy mező a Muszasi tartományban lévő Kavagoében. A párbaj napján Takamoto olyan karddal állt elő, amelynek a pengéje kissé rövidebb volt egy méternél, de mielőtt még Nagatónak esélye lett volna arcátlan módon megjósolnia a párbaj kimenetelét, *naginatá*ját ezzel a karddal hatvan centiméter hosszúságúra vágta le. Majd Takamoto kardja egyetlen szempillantás alatt, egyetlen csapással végzett Nagatóval.

Miután Takamoto ezer napot töltött teljes elvonultságban, imával és meditációval a Kasima szentélyben, kifejlesztette saját kardforgató stílusát, a Sintó-*ryū*t, melynek alapja a *bitocu-tacsi*, azaz az „egyetlen vágás”. Ennek a kiemelkedően egyedi vívóstílusnak a megteremtése által Takamoto csillaga még magasabbra ívelt. Mivel a Sintó-*ryū* stílus követői később klikkekre szakadtak, amelyek közül egyik sem vitte tovább a *bitocu-tacsi* művészetének titkát, ezért ennek a részletei a mai napig sem ismertek. Az egyetlen lehetőség az, ha röviden áttekintjük az ortodox Sintó-*ryū* iskolát jellemző meglévő dokumentumokat. Azonban még ezek a leírások is olyan

ködösek, rejtélyesek és elvontak, hogy megértésük szinte lehetetlen. A *bitocu-tacsi* művészetének titkáról szóló egyik magyarázat például a következőképpen szól: „A kardot három területre oszthatjuk fel. Az első az ég időpontja, a második a föld nyeresége, a harmadik pedig az ég és a föld egyesítése. Ez a *bitocu-tacsi* titka.” Mivel az ilyen rejtélyeket szellemileg és technikailag egyaránt fel kell fogni, feltételezhetjük, hogy a magyarázat kulcs egy olyan szellemi megértéshez, amelyet a gyakorlati utasításokkal és a testedzéssel egyidejűleg kell megtanulni.

1727-ben egy Maszaki Maszahide nevű katonai taktikus egy Tosza tartománybeli szamuráj kéziratának részleteiből összerakta, hogy szerinte mi lehetett a *bitocu-tacsi* titka. Értelmezése alapján ennek a félelmetes, vilámgyors vágásnak legalább a lényegét sikerül megragadnunk. Azt állítja, hogy „először is, a kardforgató álljon teljesen szembe ellenfele kardjával. Saját kardját helyezheti akár föl, maga elé, vagy oldalra; az egyetlen fontos dolog, hogy teljesen védtelennek kell tünnie, ezáltal provokálva ki ellenfele támadását. Ha az ellenfél kardja több mint 2,5 centiméterre van a testétől, akkor nem szabad kivédenie a vágást. Ha a kard azonban majdnem egy centire van, akkor egy lépést kell hátrálni, majd le kell vágnia az ellenfelét. Ennek lényege az a képesség, hogy fel tudjuk-e mérni az egy, illetve két centis távolság közötti hajszálnyi különbséget. Mivel az ember természetétől fogva gyáva teremtmény, szinte mindig megpróbál kitérni a támadó kard elől. A 2,5 centis távolságnál még meg tudja állni, hogy ne mozduljon el, ám ennek a fele már kétségtelenül valamilyen választ eredményez. Mivel az ellenfél védekezésre számít még

az egy centis távolságnál is, a villámgyors támadás teljesen elővigyázatlanná teszi. Ezen végső támadást követően, a *bitocu-tacsi* végrehajtása után a kardforgató éjjen hozzá ellenfele testéhez."

Habár ésszel felfoghatjuk, hogy a *bitocu-tacsi* végrehajtásához mekkora kivételes erkölcsi fölényre volt szükség, csak az olyanok tudták teljesen kifürkészni és magukévá tenni ezt a rejtélyes vívási stílust, akik igazán beleásták magukat a *Sintó-ijū* titkaiba, mint például maga Takamoto. És aki annyira a magáévá tette, mint ahogy az olvasottak alapján ő is, pengéjének egyetlen suhintásával győzte le ellenfeleit.

Miután hivatalosan is kialakította saját kardvívó stílusát, nevét Cukahara Bokuden Takamotóra változtatta, habár kortársai egyszerűen csak Cukahara Bokudenként ismerték. Amikor Bokuden magabiztosan újból útnak indult, hogy az országban utazgatva méltó ellenfeleket keressen, úgy találta, hogy a vele párbajozók nemigen tudnak ellenállni ügyességének és halálbiztos *bitocu-tacsi*-jának. Hadurak, sőt maga Jositeru *sōgun* is arra kérte Bokudent, hogy tanítsa. Habár akkoriban bevett gyakorlat volt, hogy hadurak híres kardforgatókat alkalmaztak vívó-edzőként, és magas rangot kínáltak nekik, Bokuden mégis tisztelettudóan visszautasította a folyamatosan érkező ajánlatokat. Örömmel oktatott kardvívást, de mozgásszabadságát nem akarta korlátozni azért, hogy egyetlen uraságnak kötelezi el magát.

Harmadik ilyen körútjának végére több mint nyolcvan tanítványra tett szert. Több mint száz párbajt vívott, ezek közül tizenhárom acélpengével. Harminchétszer szolgálta csatában Ava tartomány urát, úgy, hogy csekély

nyílvevessző-okozta horzsolásokon kívül mindig sérülések nélkül úszta meg. Állítólag az általa legyőzött kardforgatók és katonák száma kettőszáztizenkettőre rúgott. Habár ezeket a számokat az idők során bizonyára eltúlozták, tettei mégis megalapozták azon hírnevét, hogy olyan kardvívó mester, amilyenből minden ötszáz évben csak egyetlen születik.

Harmadik expedíciója ragyogóra sikerült – tanítványai is elkísérték, néhányan teherhordó lovakat vezetve, mások sólyommal karjukon. A földesurakat is irigységgel eltöltő menet mérete és pompája, a különböző helyeken megszerzett győzelmek és a nép köztisztelete ellenére Bokudenről láthatóan sugárzott a magányosság. Habár szinte minden tartományban rajzoltak körülötte a tanítványok, mégsem volt képes olyan utódot választani magának, akire rábízhatta volna a *bitocu-tacsi* titkát. Rájött, hogy kardvívó iskolája csak akkor maradhat fenn, ha egy arra méltó személynek átadhatja kardforgatási stílusának minden titkát. Bokuden olyan embert keresett, aki tökéletes kardvívó tehetséggel és ezenfelül olyan szellemi képességekkel bír, hogy ellenfelét egy szempillantás alatt fel tudja mérni, tetteit pedig mérlegelni tudja.

BOKUDEN IDŐSEBB ÉVEIBEN

Mire Bokuden elérte ötvenes éveinek elejét, vívó-tudása és jelleme tökéletes érettséget ért el. Többé már nem volt arra szüksége, hogy próbára tegye önmagát, és az sem érdekelté már, hogy követői előtt fitogtassa harci jártasságát és képességeit.

Egyik utazása során egy kompon hajózott, amelyen egy udvariatlan, dicsekvő, hencegő szamuráj is utazott, aki azzal riogatta az utasokat, hogy ő az ország legjobb kardvívója. Miután elhagyták az Ómi tartományban lévő Jabaszét, Bokuden nyugodtan, csukott szemmel ült a kompon, mintha éppen mélyen meditálna. Az efféle közöny és hogy teljesen semmibe veszik, felbőszítette a szamurájt.

Kiabálva így cukkolta Bokudent: „Hé, te ott! Nem tesszik neked az effajta beszéd? Fogadok, hogy még azt sem tudod, hogyan kell a kardot forgatni.”

Bokuden felnézett és bosszús hangon így válaszolt: „De igen, tudom. Ez egészen bizonyos. Az én utam azonban nem olyan, hogy ilyen hétköznapi, lényegtelen esetekben kardot rántsak.”

„Szóval úgy használod a kardot, hogy még csak elő sem rántod? Ne beszélj ostobaságokat! Mi az iskolád neve?” – kérdezte a szőrös fickó, arcán megvető mosollyal.

Bokuden így válaszolt: „Mutekacu-*ryū*-nak hívják” (olyan stílus, amelyben kard használata nélkül győzedelmeskedhetünk).

„Micsoda? Mutekacu-*ryū*? Ne légy nevetséges! Hogyan lehet legyőzni az ellenfelet kard használata nélkül?”

„Az én kardom lesújt a hiúságra, és áthatol a bűnös gondolatokon” – válaszolta Bokuden egykedvűen.

Ezek a szavak még jobban feldühítették a szamurájt. „Ne beszélj bolondságokat! Inkább mérjük össze tudásunkat, mutasd meg, hogy milyen ez a Mutekacu-*ryū* nevű stílus” – dühöngött a szamuráj, és nyomban arra utasította a révészt, hogy kössön ki a parton, ahol megvívhat Bokudennel.

Ebben a pillanatban a komp éppen egy kicsiny, el-

dugott sziget mellett haladt el. Bokuden kedvesen arra kérte a révészt, hogy ennél a szigetnél álljon meg, mivel ez éppen megfelelőnek látszott a párviadalra. Amikor a hajó a sziget mellé ért, a szamuráj türelmetlenül kiugrott, és felvette a kellő pozíciót. Előhúzta egyméteres kardját és már csak Bokudenre várt.

Ám Bokuden kivárt. Rövid és hosszú kardját is átadta a révésznek, majd lassított felvételhez hasonló tempóban közeledett a cölöphöz. „Az én stílusom a Mutekacu-*ryū*. Nincs szükségem kardra” – mondta, s azzal a cölöpöt a vízbe taszította, majd hatalmas erőfeszítéssel ellökte a kompot a parttól. A szamuráj csak állt ott rémülten a parton, majd fel-le ugrálva, karjával vadul hadonászva így kiabált: „Mit képzelsz, te? Gyere csak vissza! Mondom vissza!” A hajó meg csak egyre távolodott a szigettől, Bokuden pedig így nevetett: „Ez az én utam. Ez a Mutekacu-*ryū*. Javaslom ugorj a vízbe, és ússzál ide!”

Ez a történet a Bokuden hőstetteiről szóló szinte összes könyvben szerepel. Azt példázza, hogy milyen bölcsességre volt szüksége ahhoz, hogy elővigyázatossággal és a megfelelő megoldással tudjon reagálni különböző helyzetekben, miközben egyszer sem kellett kardjának erejét használnia. Igazi párbajban persze más stratégiát alkalmazott volna, mint ezzel a szamurájjal szemben a kompon, azonban elég tudása és ügyessége volt ahhoz, hogy szinte bármilyen helyzetet helyesen kezeljen.

Bokudent egyszer egy olyan harcos hívta ki párbajra, aki két karddal olyan ügyesen bánt, hogy még sohasem talált legyőzőre. A kihívás elfogadása előtt Bokuden begyűjtött minden rendelkezésre álló adatot az ellenfeléről. Olyan levelet küldött neki, melyben kifogásolta

stílusát, mondván, hogy igazságtalan dolog mind a bal, mind a jobb kézzel ugyanolyan ügyesen harcolni. A kihívó ezt a gondolatmenetet tökéletesen logikátlannak és ésszerűtlennek tartotta, feldühödött és a következő levelet küldte vissza: „Ha úgy gondolja, hogy tisztességtelen dolog bal kézzel vívni, akkor ne fogadja el a kihívást.” Mielőtt Bokuden végül beleegyezett volna a párbajba, még vagy tíz hasonló levelet küldött ellenfelének. A viadal napjára a kihívó szentül meg volt győződve arról, hogy a győzedelmes vágást a bal kezével fogja véghez vinni. Biztos volt abban, hogy Bokuden a másik kardot fogja figyelni, a híres kardforgató elé lépett. Ám Bokuden abban a pillanatban levágta ellenfele karját, így a párbaj véget ért. Bokuden csodálatos győzelmének egyik titka annak a cselnek volt köszönhető, hogy szándékosan túlzottan magabiztossá tette ellenfelét, míg az olyan hibát nem követett el, amelyet Bokuden ki tudott használni. Bokuden cselekedete egyébként teljesen szabályos volt, mivel egy párbaj hivatalosan a kihívás elfogadásával kezdődött.

Amikor Bokuden hatvanhat éves lett, egy kicsiny remetelakot épített a szülőföldjén lévő Kasima szentély közelébe. Ez a szabadságszerető kardforgató mester abban reménykedett, hogy élete hátralévő részét a világtól elvonulva itt fogja tölteni békében. Egyedül csak amiatt aggódott, hogy sohasem talált olyan embert, akinek tovább tudta volna adni titkát és tudását – néhány tanítványának sikerült mesteri szintre eljutni Bokuden technikáiból, de senki sem mutatkozott arra érdemesnek, hogy ő lehessen a *Sintó-rjú* összegyűjtött írásos és szóbeli tudásának birtokosa. Habár Bokuden nem árulta el Kita-

batake Tomonorinak, az Isze tartomány kormányzójának az összes titkát, állítólag a *bitocu-tacsi* technikáit megtanította neki.

Miután Bokuden elvonult a világtól és a remetelakba költözött, próbára tette három fogadott fia tehetségét, hogy megállapíthassa, melyikük a leginkább méltó nevének és rangjának továbbvitelére. Bokuden egy fából készült párnát helyezett szobájának ajtaja fölé, hogy az rögtön ráessen bárkire, aki oda belép. Ezután magához hívatta legidősebb fiát, anélkül, hogy a cselről bármit is mondott volna neki. Ám épp mielőtt belépett volna a szobába, a hatodik érzéke azt súgta, hogy valami megmozdult. Kinyújtotta a kezét, elkapta a fapárnát, és csak ezután lépett be a szobába. Amikor a második fiút is behívta, az beviharzott a szobába, és amikor a párna már majdnem a fejére esett, a kezét a kardja markolatára helyezte és félreugrott. Végül a legfiatalabb fiúra került a sor. Amikor ő lépett be, előrántotta kardját, és még a levegőben kettévágta a párnát.

Habár a legfiatalabb fiú reflexei olyan gyorsak voltak, mint a villám, mégis a legidősebb állta ki a legjobban a próbát, mert ő még a kardját sem rántotta elő. Bokuden tehát úgy döntött, hogy a család vezetését a legidősebb fiúra bízta, ezért elküldte Kitabatake Tomonorihoz, hogy vezesse be a *bitocu-tacsi* titkaiba. Habár gyakori volt, hogy egy ilyen titkot csak egy emberre bíznak, Bokuden bizonyára nagyon elégedett volt fia jellemével és kivételes megérzéseivel.

A feljegyzések szerint Tomonori ugyan megismertette Bokuden fiával a *bitocu-tacsi* titkait, mégis keveset tudunk a fiú további életéről. Bokuden 1571-ben, nyolc-

vanegy éves korában hunyt el. Kitabatake Tomonorinak, Bokuden bizalmas tanítványának a sors tragikus halált szánt. A híres hadúr, Oda Nobunaga folyamatos támadásai után Tomonorit és hadseregét végül legyőzték. Tomonori állítólag azután esett el, hogy az ellenséges katonák serege körülvette őt. Halálával az ortodox stílusú *hitocu-tacsi* és a Sintó-*rjú* vívóiskola a homályba veszett.

Egy kézirat azonban fennmaradt: a *Bokuden Hjakusiu*. A feltételezések szerint a könyvben szereplő mind a kilencvennyolc verset Bokuden költötte, miután életének utolsó éveit magányosan, a világtól elvonulva töltötte. Verseiben Bokuden kifejezi mindazt a szamuráj bölcsességet, amit dióhéjban a következő mondatban foglathatnánk össze: a halál felé közeledve, az élet és halál határán állva egy szamurájnak meg kell próbálnia eljutnia a teljes lelki béke állapotába.

II.

KAMIIZUMI NOBUCUNA

A Jagjú Sinkage iskola megalapítója

Ha megkérdeznék a japánokat, hogy melyik a legkiválóbb vívóiskola, akkor mindenki habozás nélkül a Jagjú Sinkage iskolát nevezné meg. Habár az idők során számtalan kardvívó stílust hoztak létre, közülük csak kevés maradt fenn napjainkig ilyen ép szerkezettel és történelmileg igazolható hagyományokkal. Úgy tűnt, a köztiszteletnek örvendő Jagjú Sinkage iskola már egészen a kezdetektől fogva arra rendeltetett, hogy egyedi módon egymással vérszerinti rokonságban lévő kardforgatók töretlen sorával írja be magát a történelembe.

Cukahara Bokudent és Mijamoto Muszasit koruk páratlan kardforgatóinak tartották, de kardvívó stílusuk nem maradt fenn az utókor számára. Mindketten magányos farkasok voltak, aki köré számos legenda szövődött. A Jagjúk azonban olyan stílust hoztak létre, amelyet még ma is tanítanak a japán vívóiskolákban. Az iskolának nemcsak a története érdekes, hanem az iskola fejlődésében szerepet játszó személyek története is érdeklődésre

Kamiizumi Nobucuna faszobra

tarthat számot. Kamiizumi Nobucuna kardforgató mestert tarthatjuk a Jagjú-iskola őskének.

KAMIIZUMI ISZENOKAMI NOBUCUNA EGY URASÁG SZOLGÁLATÁBAN

Nobucuna életének egyik fordulópontját két hadúr, a Kai tartománybeli Takeda Singen (1521–73) és az Ueszugi Kensin (1530–98) közötti állandó küzdelem jelentette a polgárháborúk korában (1477–1573).

Mivel mindkettő nagy tudású, igen rátermett férfiak voltak, bármelyikük könnyűszerrel egyesíthette volna az egész országot, bár ezt később Oda Nobunaga és Tojotomi Hidejosi tette meg. Birtokaikat a Sinano tartomány és más kantói földek választották el egymástól, érdekszféráik tehát sajnos Japán ugyanazon tájékán terültek el. Ezért nem tudták hatalmukat egészen Kiotóig, Japán akkori politikai központjáig kiterjeszteni anélkül, hogy állandó viszályban ne álltak volna egymással. A történelem során hatalmas együttérzés alakult ki e két erős férfival szemben, mivel ők ketten kiválóan példálták a következő közmondást: „Két dudás nem fér meg egy csárdában.”

Kensin, katonai zsenialitásának teljes tudatában, riválisát legyőzve kívánt hegemoniát elérni Kantó járásban. Ahhoz azonban, hogy tervét a gyakorlatban is végrehajtsa, valamiféle indokot kellett találnia tetteire. 1559-ben Kiotóba ment, hogy megszerezze az Asikaga-sógunátus nem hivatalos beleegyezését saját kinevezéséhez a Kantó *kanrei* – az egész Kantó járás főparancsnoka – rangra.

Akkoriban ezt a címet az Ueszugi család tagjai örökölték, akik egy udvari nemesi család leszármazottai és az Asikaga család rokonai voltak. Mivel az Ueszugik szinte minden befolyásukat elveszítették Kantó járásban, pusztán csak bábként maradtak meg. A Kamakurában, Kantó járás központjában székelő Ueszugiknak nehézségeik támadtak a Hódzsók visszaszorításában, akik Izuból, a Kamakurától közvetlenül délre található tartományból nyomultak oda. Mivel a Hódzsók befolyása már egészen Odavaráig kiterjedt, az Ueszugik Kensinhez folyamodtak segítségért.

1561 márciusában Kensin átvette az irányítást ebben a zavaros kantói helyzetben, és ő lett Kamakurában a Kantó *kenrei*, s ezáltal felvehette az Ueszugi nevet (eredeti családnéve Nagao volt). Kormányzása során azonban rengeteg nehézséggel kellett szembenéznie, és miután a közigazgatás átszervezése után sem sikerült a köztisztviselőket kordában tartania, Kensin nem volt hajlandó tovább ezt a címet tovább viselni. Lemondott és visszatért Ecsigóba.

Takeda Singen végig figyelemmel kísérte Kensin ténykedéseit. Amikor látta kudarcát, a Hódzsókkal együttműködve elhatározta, hogy kiterjeszti befolyását az egész Kantó járásra. Első tetteinek, azaz a Kózuke tartomány fölötti hatalom megszerzésének kettős célja volt: Kózuke lett volna az ugródeszka ahhoz a tervhez, hogy az egész kantói járás fölött ő uralkodjon, valamint megakadályozta volna a rivális Kensin déli irányba való elmozdulását. Kózukéba küldött seregei minden nehézség nélkül, gyors egymásutánban foglalták el a várakat, ám amikor a Minova kastélyhoz értek (amely tizenkét kilométerre észak-

nyugatra volt a mai Takaszakitól), és amely egy kis kastély volt a Kantói-síkságnál kezdődő és egészen a Haruna hegyig elnyúló hegyláncolat csúcán, váratlan akadályba ütköztek. Ez a vár stratégiailag kulcsfontosságú volt bármely csapatnak, amely uralmat kívánt elérni az egész Kantó járás felett. A Minova kastély, amelyet Nagano Narimasza, az Ueszugikat támogató bátor hadúr védelmezett, mindig sikerrel verte vissza Takeda ismételt támadásait. Amikor csak Takeda seregei megkíséreltek közel jutni a várhoz, támadásaikat mindig elhárították. A Minova kastély szálkává vált a Takedák szemében!

1561 őszén azonban Nagano Narimasza meghalt, és fia, a tizenhét éves Narimori lett a vár új ura. A vitéz várvédés folytatásának biztosítása érdekében Narimasza halálát szigorú titokban tartották, de a Takeda által felbérelt kémek ezt valahogy kiszimatolták, és azt a szóbeszédet kezdték el terjeszteni, hogy az új uraság megbízhatatlan. Amint Singen tudomást szerzett a fejleményekről, új taktikát ötölt ki. Miközben a színpalak mögött ténykedve zavargásokat szított Ecsigóban (a feltételezések szerint a XV. század közepétől a XVI. század végéig tartó vallási felkeléseket részben a Takedák támogatták), egy körülbelül 20.000 katonából álló sereget küldött a Minova kastélyba, hogy mindörökre lerombolja.

Habár az ifjú Narimori vezetése alatt álló várvédők kevesen voltak, mégis méltón képviselték a *bandómusá*-kat, azaz a Kantóban született és nevelkedett, vitézségükről és bátorságukról híres szamurájokat. Kamiizumi Hidecuna (aki később Kamiizumi Nobucuna néven vált ismertté) taktikai vezetésével nem mindennapi várvédő sereg nézett a támadókkal farkasszemet.

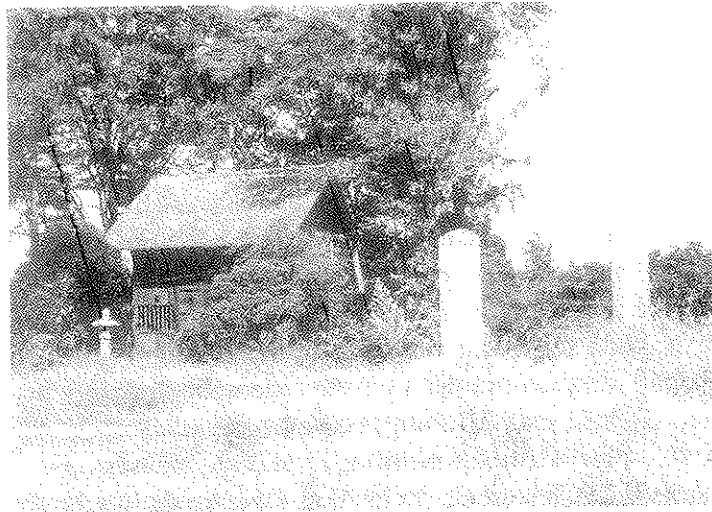
Kamiizumi Hidecuna 1508-ban született a Kózukéban lévő Kamiizumi városában. Édesapja az Ueszugi klán tagja, és a Kózukéban, az Akagi hegy lábánál lévő Ógo vár ura volt. Miután apja várát lerombolták a Takedák, Hidecuna beállt Nagano Norimasza seregébe. A „Tizenhat naganói lándzsás” néven ismert tizenhat ügyes lándzsaforgató vezetőjeként Hidecuna ragyogó teljesítmény nyújtott a csatákban.

Nem meglepő, hogy azokban a zűrzavaros időkben olyan kiválóan megtanult bánni a lándzsával és a karddal is. Gyermekkorá óta szenvedélyesen szerette a harcművészeteket. Ifjúkorában Aiszu Kosicsiróval, a Tóhokuban lévő Kage (árnyék) iskola jól ismert mesterével együtt gyakorolta a lándzsa- és kardforgatási technikákat, és elsajátította a Kasima-Sintó stílusú kardvívást. Amikor a Minova kastélyba költöztek, már kialakította saját korszakalkotó vívóstílusát, amelyet Sinkage (Új árnyék) iskolának nevezett el.

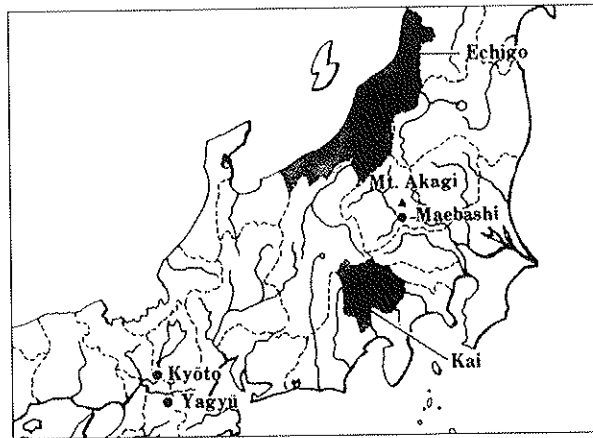
Most pedig térjünk vissza a csata helyszínére. A Minova kastély bejáratát az ifjú Narimori védelmezte, a háttér csapatok pedig Hidecuna parancsnoksága alatt álltak. Takeda sorozatos, előrenyomuló támadásai során ádáz küzdelmek alakultak ki, de a védelem még tudta tartani a várat. Hosszas várakozás után Hidecuna végül is azt parancsolta csapatainak, hogy támadják meg az ellenséget. Ő maga is részt vett a küzdelemben, előre-hátra lesújtó, éles pengéjű kardjával. Takeda katonáit egymás után szúrták vagy vágták le, s így Takeda emberei közül sokan áldozták életüket anélkül, hogy előre tudtak volna nyomulni a vár lerombolása érdekében. Ilyen egyértelmű bizonyítékok láttán Takeda sem tehetett mást, el

kellett ismernie, hogy az ellenség vitézül harcol. Egyfelől csodálta az ellenség bátorságát, másfelől azonban szégyellte, hogy képtelen legyőzni egy ilyen csekély létszámú sereget. Pedig semmi oka sem volt a szégyenkezésre, mivel Takeda emberei kiválóan értettek a harcművészetekhez és habozás nélkül vitézen harcoltak a csatában, akár a halált is vállalva. A Hidecuna vezetése alatt lévő, kiváló emberekből álló sereggel azonban mégsem tudták felvenni a versenyt.

Takeda fogadalmat tett az istenek színe előtt, hogy tíz nap alatt lerombolja a kastélyt, de azóta már egy hónap is eltelt, és több mint 1600 emberét ölték meg. Am hirtelen erről a holtpontról egy váratlan esemény mozdította ki. A lelkesedés heve által fűtve az ifjú Narimori, a vár ura, is át próbálta magát verekedni az ellenség sorai között, ám eközben őt is megölték. Mivel a szamurájok csak urukért harcolnak, és a Minova kastélynak így már nem volt ura, a harci kedv alábbhagyott. Amint Takeda serege tudomást szerzett Narimori haláláról, a fegyverszünetet jelképező zászlajukkal követeket küldtek a várba, hogy a békéről tárgyaljanak. Mivel a seregnek már semmi kedve sem volt tovább védeni a várat, a kastély falain belül az a megegyezés született, hogy ott helyben megadják magukat. Szokás szerint az uraság családját lefejezték. Singen parancsára a Hidecuna parancsnoksága alatt a várat oly vitézen védelmező körülbelül kétszáz lovast fogságba vetették azzal a céllal, hogy azok majd Singen seregében fognak tovább harcolni. Ez is kétségtelenül azt mutatja, hogy Singenben az ostrom során milyen kiváló vélemény alakult ki Hidecunáról. Az a kísérlet, hogy a korábbi ellenséget a békekötés napján

Az Ōgo kastély helye, amely Gunma előljáróságban lévő Akagi hegy lábánál épült. Nobucuna serdülőkoráig édesapjával, a várnaggyal együtt ebben a kastélyban élt, amelyet a Takedák támadásai fenyegettek.

Nobucuna életének főbb helyszínei

a saját seregével egyesítette, ugyanúgy, mint ahogyan a *sōgi* nevű játék (japán sakk) során is megszerezhetjük és felhasználhatjuk ellenfelünk bábuit, bepillantást enged Singen kiváló vezetői képességeibe.

Azonban Kamiizumi Hidecuna, aki szinte bármely katonánál kiválóbban küzdött, megdöbbsentette Singent, amikor beadványában arra kérte, hogy elutazzon és tovább fejlesztesse kardvívó képességét.

„Mivel éppen egy új kardforgató-stílus kifejlesztésén dolgozom, útnak kívánok indulni, hogy a legtokéletebb szintre fejleszthessem tudásomat. Méltóztatna erre számomra engedélyt adni?” – kérte Hidecuna.

Felesleges is mondani, hogy Singen nem akarta, hogy a bátor és tehetséges Hidecuna távozzon parancsnoksága alól és talán örökké eltűnjön a színe elől. Hidecuna a hosszas könyörgés ellenére sem volt hajlandó Takeda seregével maradni, mondván: „Hogyan is szolgálhatnék én más urat, mikor Singen urat sem akarom szolgálni? Nincs egyéb szándékom, csupán képességeim továbbfejlesztése és kardforgató tudásom tökéletesítése.”

Amikor Singen meghallotta Hidecuna elszánt szavait, nem próbálkozott tovább, hogy rávegye, maradjon a seregénél. Ehelyett Singen inkább úgy fejezte ki iránta érzett tiszteletét, hogy a nevét jelölő két betű (信玄) közül az egyiket Hidecunának adományozta. Ettől fogva Hidecunát (秀綱) már Nobucuna (信綱) néven ismerték, és arra is engedélyt kapott, hogy saját útját járja.

Nobucuna tényleg azért akart utazgatni, hogy kardvívó tudását tökéletesítse. Ha Singennél maradt volna, valószínűleg úgy érezte volna, hogy elveszíti egyéniségét a szüntelen harcok során. Mivel ekkorra már kifejlesztette

saját egyedi kardvívó stílusát, bizonyára úgy akarta tökéletesíteni, hogy az országot járva méltó ellenfelekkel szemben teszi próbára tudását.

A KAGE-ISKOLA ÉS A SZELLEM NEVELÉSE

A japán történelem ezen korszakában rengeteg kardforgató járta az országot, hogy edzenek és technikájukat csiszolhassák, mivel a harcművészetekben jártas férfiakat a polgárháborús időszakban bármely birtokon szívesen fogadták. Néhányan merészen, zászlókkal vándoroltak, melyre saját vívóstílusuk vagy harcművészetük nevét írták, ám sokaknak a technikai tudása még arra sem volt méltó, hogy azt harcművészetnek nevezzék. Mások feltűnő öltözéket viseltek, és egyszerűen csak az emberek figyelmét akarták felkelteni. Megint mások kémek voltak, akik kardforgatóknak álcázták magukat azért, hogy az ellenséges birtokokról szerezhessenek meg információkat. Nobucunát azonban csak az az egyszerű szándék vezérelte, hogy saját egyedi harcművészeti stílusát népszerűsítse.

Amikor útnak indult, elkísérte két tanítványa: unokaöccse, Hikida Tojogoró és legügyesebb követője, Dzsingo Muneharu. (Habár némelyek szerint Nobucunát fia is elkísérte erre az útra, ezt semmiféle írásos dokumentummal nem tudjuk bizonyítani). A kardvívók világában már elismertséget szerzett Hikida és Dzsingo is később megalapították saját vívóiskoláikat, a Hikida Kage-*ryū*-t, illetve a Dzsingo-*ryū*-t. Hikidát idősebb korában még az a megtiszteltetés is érte, hogy őt kérték fel Tojotomi Hi-

decugu, Hidejosi fogadott fia harcművészeti oktatására. Dzsingo amellet, hogy Asikaga Jositeru sógun edzője volt, élete során még rengeteg tehetséges tanítványt vonzott maga köré. Nobucuna igazán kiváló kardforgató lehetett, de azon felül bizonyára tehetséges edző is volt, ha tanítványai ilyen sokra vitték.

Nobucuna első úti célja Kiotó volt. Habár az utókorra igen kevés feljegyzés maradt erről az utazásról, a három kardforgató valószínűleg sok magabiztos kardvívóval párbajozott az út során. Mivel közülük egyiknek sem jegyezték fel a nevét, biztosan nem is voltak említésre méltók. A kihívók egyike sem vehette fel a versenyt hármukkal. Még a híres Jagjú Munejosival vívott párbajuk is túlnyomóan egyoldalú volt, mint ahogyan azt nemsokára olvashatjuk is.

Habár kevés feljegyzés létezik hármuk fővárosba vezető útjáról, azok közül, amelyekről információk van, az egyik különleges jelentőséggel bír, mivel híven tükrözi Nobucuna személyiségét. Egy napon, amikor hárman az Ovari tartományban lévő Mjókó templomhoz értek, falusiak tömegét látták meg egy magányos házikótól nem messze. Látszott rajtuk, hogy nagyon foglalkoztatja őket valami, és heves vita zajlik közöttük. Amikor megkérdezték, hogy mi történt, a falusiak azt válaszolták, hogy egy bűnöző már kora reggel óta egy gyermeket tart fogva odabenn. Habár a gyermek szülei kétségbeesetten próbáltak segítséget kérni, senki sem tudta, mitévő legyen. Teljes volt a zűrzavar.

Amikor Nobucuna felmérte a helyzetet, így szólt a falusiakhoz: „Ne aggódjatok! Megmentem a házban lévő gyermeket.” Majd az emberek gyűrűjében álló paphoz

fordult: „Borotválj le a fejem és add kölesön papi köpenyedet!” Ettől még Nobucuna társai is megdöbbentek. Nobucuna a papot olyan helyre hívta, ahová nem lehetett a házból odalátni. Ott aztán lehajtotta a fejét, hogy kopaszra borotválhassák.

Amikor a bűnöző, egy brutális, hatalmas termetű férfi meglátta, hogy egy pap közeledik a házhoz, dörgedelmes hangon így kiáltott: „Ne jöjjön közelebb! Ne közeledjen, különben megölöm ezt a gyermeket!” Nobucuna azonban habozás nélkül folytatta útját a ház felé, s közben így szólt: „Rizsgombócokat hoztam a gyermeknek. Mostanra már biztosan nagyon megéhezett. Mivel egy pap kötelessége az, hogy kegyelettel szolgálja az embereket, nem lehetek közömbös egy ilyen helyzetben lévő emberrel szemben.”

Nobucuna elővett egy rizsgombócot a köpenye alól és a gyermeknek dobta. Majd elővett egy másikat és azt mondta: „Biztosan te is éhes lehetsz. Az vagy, ugye? Hát edd meg ezt és pihenj egy kicsit!” A férfi felé gurította, aki gondolkodás nélkül érte nyúlt. Abban a pillanatban, hogy a bűnöző figyelmét egy pillanatra elvonta, Nobucuna odaugrott. Jobb kezét megragadva leszorította a padlóra. Majd felkapta a gyereket és kirohant vele a házból. Mindezt olyan gyorsan hajtotta végre, mint a villámcsapás. Ekkor a falusiak már ráronthattak a bűnözőre, miközben Nobucuna átadta szüleinek a gyermeket és levetette magáról a papi palástot.*

* Kuroszava Akira ezt a jelenetet belevette a „Hét szamuráj” (Toho Co., Ltd., 1954) című filmjébe is. Kuroszava a jelenetet úgy alakította át, hogy a film cselekményébe illő legyen, ezért tehát semmiféle utalást sem tesz benne Nobucunára.

Nobucuna tettétől elámulva a pap így szólt: „Ön biztosan olyan ember, aki a kardforgatás révén nyerte el a megvilágosodást.” Majd felajánlotta neki köpenyét. A palást odaajándékozásával mutatta ki, hogy mennyire elismeri Nobucuna nagyszerű jellemét. A köpenyről szóló legendát az utána következő nemzedékek is ismerik. Habár a pap kiléte ismeretlen, azt tudjuk, hogy ezt a palástot később Nobucuna tanítványa, Dzsingo örökölte, aki azt később legkiválóbb tanítványára hagyományozta.

Ennek a kis faluban történt eseménynek a segítségével érthetjük meg Nobucuna személyiségét, és a Sinkage-iskola egyik rejtélyébe is belepillanthatunk, azaz abba, hogyan harcoljunk kard nélkül.

Milyen is volt tehát a Kage vívóstílus, az az iskola, amely Nobucuna és a Jagjúk stílusának elődje volt? Ennek az iskolának a megalapításáig a középkori harcművészetek kizárólag csak a technikáról szóltak. A Kage-iskola azért volt úttörő ezen a téren, mert egyesítette magában a harcművészeteket és a szellemiséget. Habár ebből sok annyira elvont, hogy nagyon nehezen érthető, a Kage-iskola alapját képező filozófia még ma is figyelemreméltó. Imamura Josio, ennek a témának az elismert tudója a Kage-iskolákat elemzi könyveiben. A most következő idézet a „*Jagjú ibun*”-ból való:

„...az összes harcművészetben, az összes előadó-művészetben, sőt az emberi viselkedés minden megnyilvánulásában az ember helyzetét és mozgását elméjének mozgása határozza meg. Más szóval, az elme állapotát fejezik ki testhelyzeti vagy mozgásai. A *Kagerjú* (a kardvívás árnyék-stílusa) elnevezésben a *kage*

(陰 'árnyék' avagy a 'jin princípium') szó azt jelzi, hogy az elménk láthatatlan. A testhelyzet és a mozdulatok láthatók, tehát a jang princípiumhoz tartoznak. A Kage stílusú kardforgatásban a harcos ellenfele testhelyzete vagy mozdulatai alapján belelát annak elméjébe is. Ezért tehát több hangsúly helyeződik arra, hogy behatoljunk az ellenfél elméjébe, mint magukra a technikákra.

Miféle szellem képes behatolni ellenfele elméjébe? Olyan, amelyiket arra képezték és edzettek, hogy eljusson a kötetlenség és a tökéletes szabadság állapotába. Olyan tiszta, mint egy tükör, amely az ellenfél elméjében történt változásokat képes visszatükrözni. Csak ilyen szellemiséggel lehetséges pontosan reagálni az ellenfél elméjében és testében történő mozgásokra.

A kardvívás művészetében a győzelemre törekvő elmét hívják *kagénak* (陰), a testnek a kard forgatására irányuló mozgása pedig a *bi* (陽).

Amikor valaki szemtől szemben áll az ellenfeleivel, nem szabad, hogy elméjét mozgás formájában fedje fel. Ehelyett elméje tükrözze ellenfele elméjét, mint ahogyan a Hold is tükröződik a vízben. Csak így győzhet."

Ez a magyarázat megmutatja, hogy a Kage-stílusú kardforgatás páratlan volt abban, hogy szerepelt benne az ellenfél elméjének változáiba való behatolás. A Jagjú Sinkage-*ryū* a Kage-*ryū*ből és a Sinkage-*ryū*ből alakult ki, majd ehhez kapcsolódott a zen buddhizmus. Még a később igen nagy szellemi jellegzetességekkel rendelkező más hareművészetek is alapjukat a Nobucuna által alapított Sinkage-*ryū* eredeti filozófiájának köszönhetik.

NOBUCUNA ÉS A JAGJÚK

Nobucuna utazásának célja kardforgató stílusának népszerűsítése volt, még hozzá úgy, hogy a saját képességeikben magabiztosoknak is megmutassa: a technika és az ügyesség nem minden. Az is kétségtelen, hogy az ígéretes kardforgatókat be akarta vezetni a Sinkage-stílus rejtelmeibe, hogy ők is tovább terjesszék annak filozófiáját.

Útban Kiotó felé Nobucuna és tanítványai látogatást tettek Kitabatake Tomonorinál, az Isze tartomány befolyásos kormányzójánál, aki annyira lelkes volt, hogy maga is órákat vett Nobucunától. Amikor az elbűvölt Kitabatake megértette Nobucuna utazásának célját, beajánlotta őt Hózóin In-einek, a híres narai lándzsavívó harcosnak. Amellett, hogy In-ei a Narában lévő Hózóin templom főpapja volt, kifejlesztette egyedi lándzsaforgató stílusát is.

Amikor hárman Uenón keresztül megérkeztek az Iga tartományban lévő Narába, egyenesen a Hózóin templomhoz mentek. Mivel a pap már korábban hallott Nobucunáról, majd személyesen is meggyőződött a hareművészetekben tanúsított kiváló képességeiről, gyorsan futárt küldött barátjához, Jagjú Munejosihoz a Jagjú völgybe, hogy tájékoztassa Nobucuna látogatásáról. Mivel a Kinki járásban (Oszaka – Nara – Kiotó) Jagjú Munejosit tartották a legjobb kardforgatónak, a pap úgy vélte, hogy érdekelni fogja egy párbaj Nobucunával. Munejosi is hallott már Nobucuna stílusáról, ezért azon nyomban a narai templomhoz sietett. Párviadal nélkül azonban Munejosi sohasem tudta volna megítélni, hogy Nobucuna hírneve megalapozott-e avagy sem. A kard-

és lándzsatechnikák iránt elkötelezett, sok tanítványt különböző tartományokból a Jagjú faluba vonzó Munejosi tele volt önbizalommal. Nobucuna ekkor ötvenöt éves volt, míg Munejosi élete csúcsán, harmincöt éves korában járt. Kellő tiszteletet tanúsítva az idősebb férfi iránt Munejosi szerényen megkérte Nobucunát, hogy edzenek együtt. A párbajt a Hózóin templom mellett tartották. Munejosi elvárásaival ellentétben azonban nem maga Nobucuna lett az ellenfele, hanem annak tanítványa, Hikida Tojogoró. Mivel Munejosi csak edzéslehetőséget kért, nem mondhatott ellent az események illetően történt alakulásának. Lelkes szívvel jelent meg a templom kertjében a viadal napján. Megfigyelőként Nobucuna és In-ei is jelen volt.

Hikida nem a megszokott fakardot hozta el a párbajra, hanem egy *fukuro-sinai* volt nála, azaz néhány összekötözött, majd hosszú, keskeny bőrtokba bújtatott bambuszból. Ezt a fajta kardot Nobucuna tervezte, és nem volt rajta *cuba*, markolatvédő. Amikor valaki hozzá nem értő módon bánik egy fakarddal, akkor azzal olyan súlyosan meg tudja sebesíteni ellenfelét, hogy az akár meg is halhat. Az esetleges balesetek elkerülése végett egy a harcosok által elfogadott szabály kimondta, hogy a fakardot használó vívók úgy hajtsák végre a halálos csapást, hogy a vágást közvetlenül azelőtt meg tudják állítani, mielőtt hozzáérnének ellenfelükhöz. Ezt a technikát, amelyet a japán nyelvben *cumeru*-nak hívnak, nagyon nehéz végrehajtani, főleg ha egy heves, vitatott kiemelésű párbajról van szó. A vívóknak tehát mesterei szinten kellett ismerniük ezt a technikát, valamint a viadalhoz szükséges hagyományos testhelyzeteket. Az a

történet, amely arról szól, hogy Muszasi hogyan vágott ketté egy főtt rizsszemet egy szolga homlokán, jól példázza, milyen mesteri szinten hajtotta végre ezt a technikát. Az a kifejezés, hogy „Igazán jól csinálta a *cumeru*!”, az egyik legmagasztosabb elismerés volt, amely egy viadal győztesét illethette. Mivel Nobucuna azt gondolta, hogy a *cumeru* végrehajtása nem feltétlenül része egy párbajnak, kifejtette a *fukuro-sinai*-t, hogy a vívók anélkül csaphassanak le ellenfelükre, hogy kárt tegyenek a másokban.

Hikida a *fukuro-sinai*-jal, Munejosi pedig fakardjával a kezében nézett egymással farkasszemet a templom udvarán. Körbe-körbe forogtak, egymást merőn figyelve, hogy mikor hagy ki egy pillanatra a másik figyelme, amikor Hikida hirtelen előre ugrott és velőtrázó ordítást hallatva sújtott le kardjával. Hikida *fukuro-sinai*-jának vágása Munejosi homlokán csattant. A párbaj véget ért. Milyen könnyedén győzte le Munejosit!

Munejosi nem akarta elhinni, hogy legyőzték, ezért kardját kivonva visszavágót követelt, ám alig mozdult előre, Hikida újra csak kiáltott egyet és kardjával Munejosi vállára mérte csapását. Az elképedt Munejosi elfehéredett. Kardját leengedte és azt mormogta: „Legyőzték.”

Nobucuna mély figyelemmel kíserte végig a párbajt és most a legyőzött Munejosira nézett. Rövid szünet után azt mondta: „És most, Munejosi, én leszek az ellenfeled.” Vajon miért mondta ezt Nobucuna egy olyan embernek, akit már a tanítványa legyőzött? Mit láthatott a Sinkagestílus megalapítója ebben a legyőzött harcosban? Nobucuna arra bátorította Munejosit, hogy újra vegye fel a kezdő helyzetet, majd elkérte Hikida *fukuro-sinai*-ját és el-

lenfele arca felé nézve emelte fel. Munejosi sápadt arca hirtelen lánggra lobbant. Gyorsan meghajolt és újra beállt a kezdő helyzetbe. A két tekintet összefonódott. A nagy fa ágai susogtak az őszi szellőben. Levelek táncoltak a lábuk körül. Munejosi hirtelen ledobta kardját, térdre rogyott, tenyerét a földre helyezte és mélyen meghajolt.

Amikor In-ei meglátta, hogy Munejosi így letérdelt, ő is mellé sietett, és hasonlóképpen meghajolt.

„Nobucuna mester, méltóztatik megengedni, hogy a tanítványa legyek?” – kérdezte Munejosi tiszteletteljesen, szinte sírva. Ebben a pillanatban született meg a Jagjú Sinkage stílusú kardvívás, egy olyan iskola, amely dicsőséggel aranyozta be a japán kardforgatás történetét.

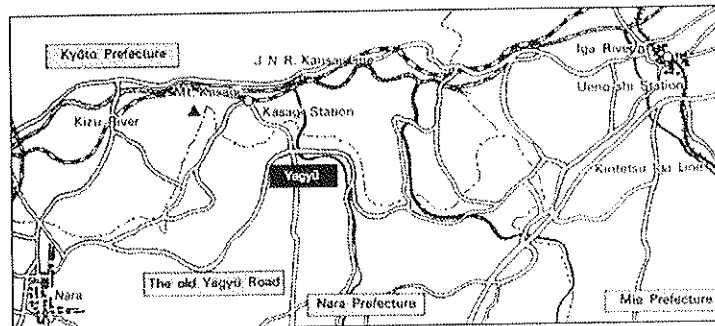
III.

JAGJÚ MUNEJOSI

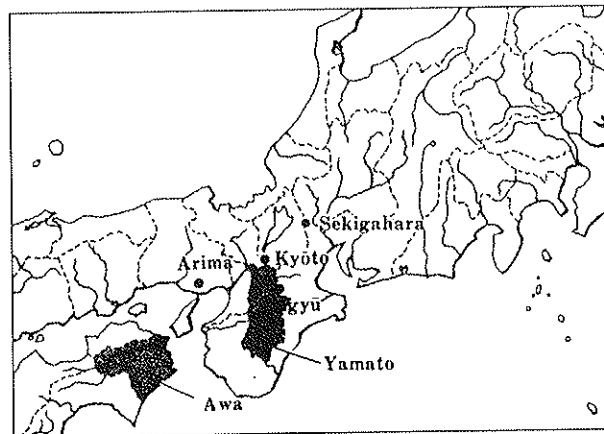
A kardnélküli kardvívó

A Kamiizumi Nobucuna – aki a Kantó járás nagyszerű kardforgatójaként szerzett hírnevet – és Jagjú Munejosi – akit a Kinki járás legjobb kardvívójaként ismeretek – közötti párbaj mérföldkő volt a japán harcművészetek történetében. Amint Nobucuna egyik tanítványa legyőzte Munejosit, Nobucuna kiállt Munejosival egy párbajra, ami viszont teljesen fölösleges volt abban az értelemben, hogy eldöntse, melyikük a jobb. Nobucuna egyszerűen csak azért hívta ki Munejosit, mert megérezte Munejosi különös személyiségét, és meglátta benne a rendkívüli kardforgató tehetséget, azt a képességet, amit egy durva drágakőhöz lehetne hasonlítani, melynek csak csiszolásra van szüksége ahhoz, hogy pompásan ragyogjon.

Munejosi már a viadal előtt hallott Nobucunáról, a Sinkage kardforgató iskola alapítójáról, de most még jobban méltányolta ügyességét és az elvárásokat messze felülmúló képességeit. Szemében ezt az bizonyította, hogy

Jagjú és környéke

A legfontosabb helyszínek Munejosi életében

egyik tanítványa milyen könnyen győzte le. Mestere nem lehet más, mint Nobucuna.

Nem volt szükség sok beszédre. Nobucuna ott helyben elfogadta Munejosi kérését, hogy a tanítványa legyen. A párbaj után Munejosi Nobucunát és két tanítványát a Jagjúban lévő hűbértokára hívta.

Jagjú egy festői szépségű kis völgyben fekszik. Itt, Kiotó és Nara határa mentén folyik a Kizu folyó. A Kizu déli oldalán emelkedik a Kaszagi hegy, amely arról híres, hogy 1331-ben Go-Daigo császár itt rejtőzködött, amikor a Kamakura-sógunátus lélekharangját megkonclította a Genkó-lázadás. A Nara előjáróság a Kaszagi hegy déli lábánál kezdődik, amelyet sok, a *kakure-zato* (rejtőzködő falvak) névre érdemes kis falu tarkít. Itt található Jagjú.

Ma három út vezet Jagjúhoz: a Japán Nemzeti Vasút Kaszagi állomásától (Kaszagi-vonal) dél felé vezető út, a Kintecu Vasút Ueno állomásától (Iga vonal) nyugati irányba vezető út vagy az úgynevezett Jagjú út, amely Jagjúnál ér véget, miután Narától kelet felé körülbelül tizenhat kilométer hosszan kanyarog.

A JAGJÚ CSALÁD TÖRTÉNETE

Már a 645-ös Taika-reformok idején is lakott néhány klán a Jagjú nevű eldugott falu körülötte területen. Onnantól kezdve ezekben a völgyekben számos kiváló kardforgató élt, beleértve a Jagjú család tagjait is. A Jagjúk egy olyan őszikig tudják visszavezetni a családfát, aki a tizenegyedik században élt.

Az az út, amely Jagjú faluba vezetett, veszélyes volt. Munejosi ezen az úton keresztül vezette Nobucunát és két tanítványát.

A Kamakura korszakban (1192–1333) a család Jagjú-nak kezdte hívni magát, miután Jagjú falu felügyelőinek nevezték ki őket a narai Kaszuga szentély tulajdonában lévő birtok területén. Később a Kamakura-*sógunátus* megfosztotta a Kaszuga szentélyt ettől a falutól, és magánbirtokként a Jagjú családnak adományozta.

Körülbelül kétszáz év telt el. A béke helyett zavargások törtek ki, majd polgárháború, amely még ezt a rejtett falvat sem kímélte. Ádáz csaták vad áradata tombolt az egész országban, míg végül elérték Jagjút is. Amint a hullámok közeledtek, Munejosi és apja Iejosi a harcok közepén találták magukat. És itt fedezhetjük fel először azt, ami lángra lobbantotta Munejosi elkötelezettségét a kardforgatás iránt.

Az Ónin-háború (1466–77) után az uralmon lévő Asikaga-*sógunátus* hatalma rövidesen hanyatlani kezdett. Még a legbiztosabb kéz se tudta volna stabilizálni azt az országot, amelyben most az uralkodott, hogy az erősebb kizsákmányolja a gyengébbet. Minden tartományban versengtek egymással a klánok, hogy az adott területen hatalmi fölénybe kerüljenek. 1541-ben Ava tartomány egyik legbefolyásosabb családja, a Mijosi klán, élén Mijosi Csókei-jei, hadat üzent Kizava Nagaszamának, a Jamato és Kavacsi tartományok befolyásos hadúrának. Mivel a Jagjúk a Kizava tartományhoz tartoztak, Iejosi irányítása alatt összegyűltek, hogy Kizava oldalán harcoljanak a Kaszagi hegyen lévő erődben. Az ellenség Mijosi szövetségese, Cucui Junsó vezetésével támadott. Bár a Kizava erők megpróbálták visszaverni az ellenség támadását, mégsem tudtak egységes védelmet kialakítani. A csata egyre inkább Cucuinak kedvezett. A küzdelem

A régi macskaköves Jagjú út

közepén Kizava Nagaszama elesett, végzetes sebet kapott. Milyen könnyörtelenek is a csaták!

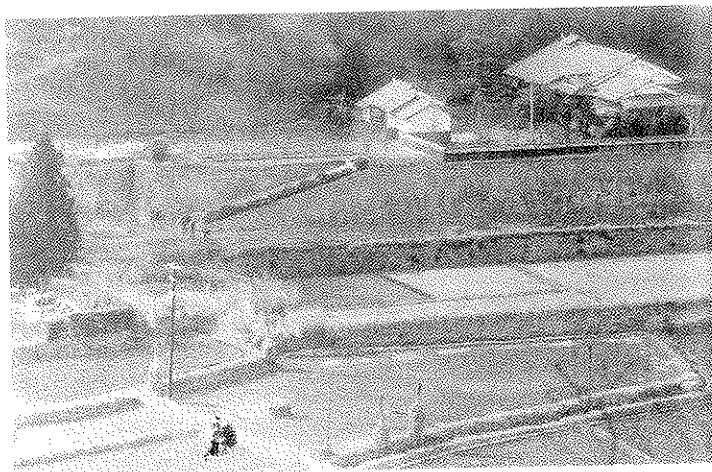
A vezér nélküli Iejosi határozottan eltökélte, hogy az utolsó megoldáshoz folyamodik – az ellenséget szülőfalujában lévő saját erődjében (Kojagjú várában) veri vissza. Azonban mielőtt még meg tudta volna erősíteni erődítményét, a körülbelül tízezer főből álló ellenséges erők megrohmozták. Lelkesen, egyre nagyobb áradatban jöttek. 1544 július 27-e volt. Bár Munejosi csak tizenhat éves volt akkoriban, mégis apja oldalán harcolt a csatában.

A Jagjúk csak körülbelül ezer katonával rendelkeztek. Bár emberhátrányban voltak, egymás után verték vissza a támadásokat. De a csata harmadik napjára már nem volt más választásuk, mint megadni magukat az ellenségnek, akik úgy zúdultak, mint a szakadatlan hóvihár. A csata után a Jagjúk akaratuk ellenére Cucui uralma alá kerültek. A várak védelme során tanúsított rettenthetlenségüket és vitézségüket azonban az egész Kinki járásban dicsőítették.

De abban a zűrzavaros korban csak a legerősebb maradhatott fenn. 1559-ben Macunaga Hiszahide, Mijosi Csókei csatlósa hirtelen támadást intézett a Cucui-erők ellen. Mivel Cucuit nem különösen becsülték nagyra a Jagjúk, így a felkelésben Macunaga mellé álltak. A győzedelmeskedő Macunaga fokozatosan növelte befolyásának hatáskörét. 1563 januárjában Macunaga buddhista harcos szerzeteseket támadott meg Tonominénél, azaz a mai Szakurainál, a Nara előljáróságban. Munejosi teljesítménye olyan kimagaslónak bizonyult, hogy Macunaga saját kezűleg jutalmazta egy elismerő levéllel. A csata

Jagjú falu ma

Karó-jasiki, az a ház, ahol a legfőbb Jagjú-csatlós élt

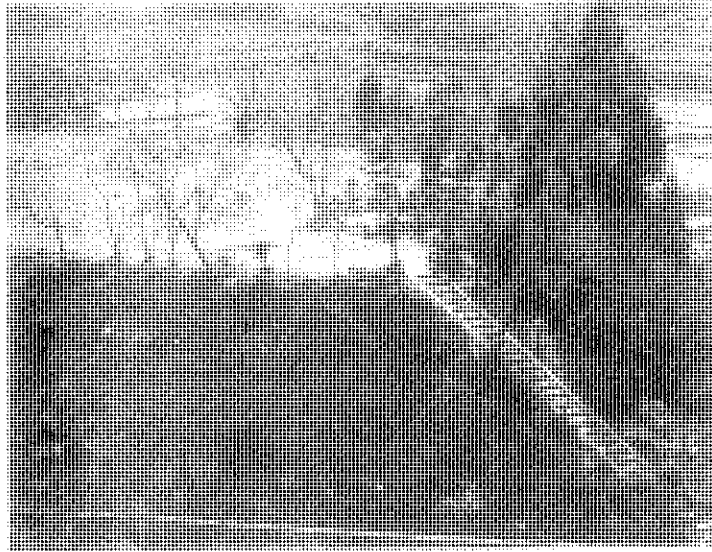
JAGJÚ MUNEJOSI

hevében azonban csak egy hajszálnyira volt a haláltól. Éppen bátran állt az ellenséges hordával szemben, fegyverét határozottan, támadásra készen tartotta maga előtt. Abban a pillanatban eltalálta egy nyílvesző, de ahelyett, hogy a mellkasán fúródott volna keresztül, csak a maga előtt kitért kezén hatolt át.

Olyan korszak volt, amikor bármelyik pillanatban bármi megtörténhetett. Az ország tucatnyi irány bármelyike felé fordulhatott volna. Minden egyes embernek állandóan résen kellett lennie. Hova fordulhatott volna Munejosi abban az időben, aki akkoriban már kis birtok ura volt? A kardforgatás felé fordult, afelé a képesség felé, amit már kora gyermekkorától fejlesztett, a szellemi harmónia miatt. Miután elsajátította a Tomita kardvívó stílust, amit Tomita az Ecsigo tartományban alapított, Munejosi Kinki legjobb kardforgatójaként szerzett hírnevet. Azonban még mindig nem volt megelégedve tudásával, és folyamatosan kereste a lehetőségeket, melyek által tehetségét tovább tudta fejleszteni. Így lett Nobucuna tanítványa.

MUNEJOSI NOBUCUNA UTÓDJA LESZ

Ekkor Munejosi nagy elszántsággal és új lendülettel vette bele magát a kemény edzésekbe, amelyet Nobucuna tanítványaként nap mint nap elvártak tőle. Minden csepp energiájával azon igyekezett, hogy elsajátítsa a Nobucuna Sinkage kardvívó stílust. Két év telt el, és Nobucuna irányításával Munejosi bámulatos fejlődést ért el. Nemcsak mesterének technikája tett rá nagy benyomást, hanem

A Jagjú vár helye. Az ifjú Munejosi ezt a várat védte apja oldalán

Nobucuna erényessége is erősen vonzotta. Később Munejosi megalapította a Jagjú Sinkage kardforgató iskolát. Ekkor nemcsak kiváló kardvívóként ismerték, hanem olyan férfiként is, aki emberileg magas szintet ért el. Ennek nagy része Nobucuna reá tett hatásának köszönhető.

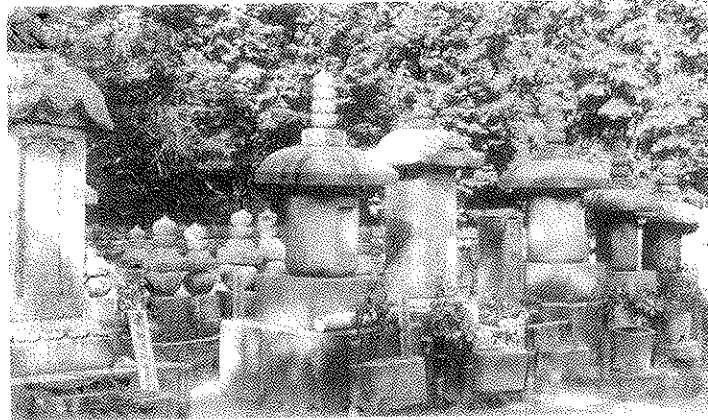
1565 áprilisában, két évvel azután, hogy elkezdte edzeni Munejosit, Nobucuna azt mondta: „Többé már nincs mit tanítanom neked. A Sinkage stílusú kardforgatás minden egyes fortélyát elsajátítottad. Az minden vágyam, hogy láthassam, hogyan boldogulsz a Sinkage stílus mestereként.” Mosolyogva elővett egy ecsetet és a következő szavakat festette: „Igazolom az összes titokba való beavatást.” És aztán odaadta az iratot Munejosinak, aki mindeddig komolyan hallgatta mesterét.

Azt ilyesfajta bizonyítvány hagyományos módja volt annak, hogy a saját stílus mestere – nemcsak a kardforgatásban, hanem majdnem minden olyan művészetben, amely elsajátításához különleges edzésre és tehetségre van szükség – átadta mesterségének titkait. Némely területen még ma is él Japánban ez a beavatási szokás, melyben csak korlátozott számú tanítvány vesz részt, akik közül egy fogja örökölni a mester helyét.

Bárki, aki mesterré válik egy bizonyos művészetben, másokat is be akar avatni azokba a titkokba, melyet nem érthet meg mindenki egykönnyen, hanem csak rendkívüli erőfeszítésekkel és tehetséggel. A felszínes megértés könnyen félreértéseket okozhat. Amikor olyan ember öröklő a vezetést az alapító csapatában, aki nem sajátította el tökéletesen a művészetet, akkor aligha valószínű, hogy a magas szintre fejlődött stílus fennmarad.

Hótoku-dzsi, a Jagjú család temploma, ahol a családról számos nevezetesség található

A Jagjú család temetője. Egymás mellett álló sírkövek jelzik a Jagjúk egymás után következő nemzedékeit.

Annak érdekében, hogy a kifinomult stílust átadják és fennmaradjon úgy, ahogyan azt eredetileg kigondolták, a hagyomány szerint a japánok csak keveseket avattak be a művészet minden titkába. Ezt a beavatási módszert *biden*nek hívják. Bár ez nagyon furcsának tűnhet a mai kor emberének, ez a módszer nagyon is megfelelt a régebbi korok japán társadalmának. A *biden* kétségtelenül hozzájárult ahhoz, hogy a különböző kifinomult művészeti stílusok máig érintetlenül maradtak fenn.

A *biden* szerint egy művészet alapítója bizonyítványt adományozott bizonyos egyéneknek, hogy igazolja: csak ezeket a férfiakat ismeri el mesterük a művészetük örököseként. Az ilyen igazolások formája nem volt kötött. Némelyikük nagyon egyszerű volt: csak egy rövid mondat a mester nevével, a tanítvány nevével és az átörökölt művészeti stílussal. Mások részletesen leírták a művészeti stílust. De bármilyen formát is vett fel egy ilyen bizonyítvány, csak azok remélhették, hogy valaha kifürkészhetik a bonyolult rejtélyeket, akiket tényleg beavattak a művészet titkaiba, mivel még amikor az igazolások el is magyarázzák a titkokat, olyan kifejezésekkel fogalmazzák meg őket, hogy egy laikus számára lehetetlen azokat megérteni. Így ezek a bizonyítványok bizonyos értelemben rejtjeles írások voltak, melyeket valójában csak azok érthettek meg, akik kapták őket.

Annak ellenére, hogy a *biden* segítségével különböző művészeti stílusok maradtak fenn majd hogyanem érintetlenül, az olyan területeken, mint a kardforgatás, maga a *biden* valójában olyan szokás volt, amely a régi nagy kardvívók igazi titkait rejtette el az újak elől. A *biden* miatt, mi, a huszadik században már nem tudjuk

megérteni a régi kardvívó stílusok igazi lényegét. A régi igazolásokon lévő szavak nem tudják hatékonyan elmagyarázni az olyan művészetek különleges technikáit, mint például a kardforgatás, amelyhez gyakorlás, edzés és gyors mozgás szükségeseltetik.

Két éves edzés után Munejosinak adományozták a bizonyítványt, hogy ő legyen a Sinkage kardforgató iskola örököse. Nobucuna ezt a döntést azután hozta meg, hogy felbecsülte Munejosi személyiségét és képességeit. A Jagjú Sinkage stílusú kardvívó iskola megalapítása attól a naptól számít, amikor Munejosi megkapta a *bident* Nobucunától.

Felesleges is mondanunk, hogy Munejosi nagyon örült annak, hogy hosszú küzdelme végül is eredményes lett. Kétségtelenül Nobucuna is elégedettséget érzett, mikor ráébredt arra: megtalálta a megfelelő kardvívót, aki örökölheti iskoláját. Nobucuna helyes választását igazolja a Jagjú Sinkage iskola dicsőséges története.

Röviddel azután, hogy Munejosi megkapta az igazolást, Nobucuna elhagyta Jagjú falut. Valószínűleg már nem volt oka tovább ott maradni. Nem igazán világos, hogy élete hogyan folyt tovább, miután elment Jagjúból. Néhányan azt mondják, hogy Kiotó felé vette útját, ahol abban a kegyben részesítették, hogy bemutathatta kardvívó tudását Jositeru, az Asikaga-sógunátus tizenharmadik sógunja előtt. Mások azt állítják, hogy hősies utazásra indult, mely során az ország szélét-hosszát bejárta. Azonban ezen feltételezések közül egyik sem tűnik hiteltelnek.

A Hótoku templom sírkertjében áll egy kő emlékmű, melyet Nobucuna lelki üdvéért állítottak, de ez nem a

sírja. Nobucuna sírja Gumma előljáróságban, Maebasi városban, Kamiizumiban, a Szeirin templom környékén található. Létezik egy olyan elképzelés, miszerint Nobucuna Jagjúba ment meghalni, de ennél meggyőzőbb az a feltételezés, hogy végül visszatért szülővárosába és létrehozta a Szeirin templomot, ahol meghalt. Figyelembe véve, hogy milyen hírneve volt kardforgatóként, tényleg szokatlan, hogy csak ilyen kevés megbízható történet és feljegyzés maradt róla. Így annál inkább megragadja a figyelmünket az a történet, ahol Munejosit választja összehasonlíthatatlanul legrátermettebb utódjául. Nobucuna természete bizonyára szerény lehetett, mivel a Munejosi által később írt versek a mesterének reá tett hatását tükrözik: Nobucunától azt tanulta, hogy a kardvívás nem azért van, hogy embereket öljünk meg, hanem hogy fenntartsuk életerőnket, és hogy a kardforgatónak mindig szerénynek kell lennie.

A JAGJÚ SINKAGE ISKOLA HÍRNEVE ELTERJED

Amint Munejosi megörökölte a Sinkage iskolát, természetesen tovább akarta járni a kardforgatás útját. Azonban nem tudta minden energiáját a kardvívásba fektetni, csak körülbelül tíz évvel később, mivel a kor állandó csatározásai miatt arra kényszerült, hogy elhagyja Jagjút.

1567-ben a Macunaga klán – akiknek a Jagjúk hűséggel tartoztak – hadat viselt a Mijosi klán ellen, amely csaták során véletlenül tűz pusztította el a narai Tódai-dzsi templom egyik termét, melyben a nagy Buddha képmás állt. A következő évben Oda Nobunaga, az Ovari tarto-

mány egyik hadura fénysebességgel terjesztette ki befolyását Kiotóig. Az Asikaga-sógunátus 1573-ban megbukott. Macunaga Hiszahide, aki a Macunagák vezetője volt és hű Nobunagához, 1577-ben felkelést robbantott ki ura ellen, de legyőzték, így öngyilkosságra kényszerült. Öt évvel később Nobunagát megölte egyik csatlósa, Akecsi Micuhide – ekkor került az előtérbe Tojotomi Hidejosi. Ezekben a zűrzavaros években Munejosinak és fiainak sok csatában kellett részt vennie.

Jagjú falu lakói mind úgy gondolták, hogy Munejosinak mintafelesége volt, aki tizenegy gyermeket szült, öt fiút és hat lányt. A legidősebb fiú, Josikacu súlyosan megsérült 1571-ben, a Tacuicsinél (Jamato tartomány) vívott csatában. A feljegyzések szerint a következő két fiú papnak állt. Mivel abban az időben sok család, akik nem voltak különösen jómódúak, papnak adták gyermekeiket, feltételezhetjük, hogy a Jagjú család nem feltétlenül élt jó anyagi körülmények között. Munejosi legkisebb fia, Munenori, aki akkoriban még kisfiú volt, közel került apja szívéhez. Munenori kisgyermekkorától különleges szeretetet mutatott a kardforgatás iránt. Valószínűleg apjától örökölte a kardforgatásban mutatott tehetségét és ügyességét. Később a Jagjú Sinkage iskolát Josikacu és Munenori örökölte, és ez a két iskola a mai napig létezik.

Azzal, hogy Hidejosi egyesítette az országot, látszólag elkezdődött a béke. Ez idő tájt kezdte el Munejosi annak szentelni életét, hogy kifejllessze saját, egyedi kardforgató stílusát. A célja az volt, hogy a három meghatározó kardvívó stílust – Sintó, Nen és Tomita – beolvássa a Sinkage stílusba és ezáltal létrehozza a Jagjú Sinkage stílust.

Bizonyára visszhangzott a csendes Jagjú völgy a *sinai*-jal (gyakorlásra használt bambuszbot) végzett vágások és háritások hangjától. Munejosi és tanítványai éjjel-nappal elszántan és keményen edzettek, szívük és lelkük a Jagjú kardvívó iskoláé volt. Munejosi azt a célt tűzte ki magának, hogy azt a kardforgató technikát tökéletesíti, amelynél olyan ellenfelet kell legyőzni, aki kardot tart a kezében, míg ő maga nem. Nobucuna jelölte ki Munejosinak ezt a feladatot, amelynek megvalósításához már közel állt. Sok hősiesség történet szól a Jagjú Sinkage iskola eme technikájáról, amelyet *mutó*nak 無刀 (kardnélküliség) hívnak, és ami természetesen az egyik titka az ilyen stílusú kardvívásnak. Amint azt hamarosan látni fogjuk, a *mutó* szerint a kardvívónak ellenfele kardjának markolatát vagy magát a kard pengéjét kellett tenyerei között tartania. Ez nyilvánvalóan nagyon nehezen elsajátítható technika.

Amint múlt az idő, a nagy Munejosinak és kardforgatói stílusának hírneve elterjedt az egész országban. A látszólagos nyugalom ellenére, amely Hidejosi kormányzása alatt állt fenn, a politikai rendszer nem igazán nyugodott szilárd alapokon. A *daimjók* (földbirtokosok) az egész országban erős fegyverkezésbe fogtak, készülvén a háborúra. Természetesen nem csökkent érdeklődésük a kiváló kardforgatók iránt. Munejosi találkozása Tokugava Iejaszuval – amely „véletlenül” örökre megváltoztatta a Jagjúk sorsát – valószínűleg nem pusztán véletlen volt, hanem a kor történelmének elkerülhetetlen része.

1594-ben Iejaszu meghívta Munejosit a Takagaminéban (Nisijama, Kiotó) lévő villájába. Mivel már hallotta a Jagjú Sinkagét megalapító Munejosi híret, Iejaszu találkozni

akart a hatvanhat éves mesterrel. A huszonnégy éves Munenori elkísérte apját Kiotóba. Iejaszut annyira lenyűgözte a *mutó* technika, amelyet Munejosi és Munenori mutatott be egy párbajban, hogy ő maga is a kezébe fogott egy fakardot, hogy kiálljon a kardnélküli mester ellen. A „*Szeiden Sinkage rjū*” („A Sinkage iskola hagyományos stílusa”), amely a Jagjú kardvívó stílust jellemzi, a következőképpen írja le az eseményeket:

„Munejosi előrehajolt, a karja egészen a térdéig lógott. Mialatt karját egyik oldalról a másikra lóbálta, tekintetét Iejaszura szegezte. Iejaszu Munejosi homlokára célzott, magasan feje fölé emelte kardját és aztán erősen lecsapott. Munejosi éppen abban a másodpercben ugrott oda, gyorsan megragadta a kard markolatát és eltérítette a kardot. A kard rögtön a következő pillanatban már a levegőben repült. Munejosi bal kezével megfogta Iejaszut, és jobb öklével enyhén megütötte Iejaszu mellkasát. A *dzsinbaorū* (a páncélzat felett viselt harci köpeny) viselő Iejaszu hátra tántorodott. Szemöldökét összeráncolta, és így kiáltott: „Lenyűgöző! Legyőztél!”

Állítólag a Jagjú Sinkage iskola végső célja annak a megvalósítása volt, hogy a kardot sohasem szabad gyilkolásra használni, hanem inkább arra, hogy fenntartsuk életerőnket. Ennek a felfogásnak a lényegét képviseli a *mutó*-technika. A Munejosival vívott párbaj folyamán Iejaszu saját szemével tapasztalta a Jagjú Sinkage stílusnak ezt a lényegét, és tapasztalatai során teljesen felismerte egyediségét.

Iejaszura nemcsak Munejosi technikája tett hatást, hanem személyisége is vonzotta. A viadal után Iejaszu a jól ismert fogadalmat (egyfajta magán-szerződést) adományozott Munejosinak, mely a következőképpen szól:

- (1) [Iejaszu] beavatást nyert a Jagjú Sinkage kardvívó iskola titkaiba.
- (2) [Munejosi] engedélye nélkül [Iejaszu] sohasem fogja felfedni ezeket a titkokat, még a fiainak sem.
- (3) [Iejaszu] sohasem fog elfeledkezni rólad [Munejosiról].

Ha valaha mégis megszegem fenti fogadalmaimat, az ország összes istene büntessen [engem].

Habár Iejaszu a „szerződésbe” belevette azt a pontot is, hogy beavatást nyert a Jagjú Sinkage stílus titkaiba, ezt csak a formalitás kedvéért tette, ami teljesen más volt, mint a *biden* bizonyítvány, amely egy iskola valódi titkaiba avat be valakit, mint amelyet például Munejosi kapott Nobucunától. Bár ez a beavatásról szóló cikkely csak formalitás volt, mégis nagyon büszkévé tette Iejaszut. A harmadik pontot, amely azt a kiváltságot rögzítette, hogy a Tokugavák támogatni fogják a Jagjúkat, az első cikkelyért viszonzásul vették bele. Azt, hogy ez a harmadik pont milyen különösen fontosnak és jelentősnek bizonyult, majd látni fogjuk a Jagjúk további történetében.

Ezen iraton felül Iejaszu még arra is kérte Munejosit, hogy kardvívó oktatóként szolgálja őt. Ezt azonban Munejosi visszautasította, olyan indokkal, hogy már túlságosan is idős ahhoz, hogy eleget tegyen a kérésnek.

Ehelyett arra kérte Iejaszut, hogy a fiát, Munenorit alkalmazza csatlósaként. A kiváló kardvívó tehetségű férfi, Munejosi azzal a képességgel is rendelkezett, hogy felismerje a kor irányvonalát. Úgy tűnt, hogy ő már akkor megjósolta, hogy később Iejaszu sikeresen fogja kormányozni a nemzetet.

Miután ilyen jól elrendezte fia jövőjét, Munejosi szerzetesnek állt és magányos életet élt Jagjú faluban. Bár Jagjú nyugodt és békés „rejtőzködő” falu volt, míg Munejosi ott élt, mégis különleges jelentőséggel bírt. A lelkes hadurak nem tudtak közömbösek lenni a kiváló kardvívók csapata iránt, akik ebben a faluban éltek.

1600-ban a szekigaharai csatát, amely a polgárháborús időszak legnagyobb ütközete volt, Mino tartományban a Tojotomi- és a Tokugava-barát erők vívták. Az ország majdnem összes földesura harcolt ebben a csatában, amely mindannyiuk jövőjét meghatározta, ezért is hívják „A sorsdöntő csatának”. A Jagjúk hozzájárultak a Tokugavák győzelméhez: a falubeliek szerepe a hadműveletek kikémlésében végleg hatott ennek a döntő fontosságú csatának a kimenetelére. Ezt később még hosszabban tárgyalom.

A csata után Munejosi kényelmes visszavonultságban élt. Világi problémáktól mentesen, sok verset írt, melyek alapgondolata a kardforgatáshoz szükséges szellemi hozzáállás. 1606 áprilisában hunyt el Jagjú faluban, de még utolsó éveiben is megőrizte kardvívó mesterhez illő gyors reflexeit és éles eszét. Ahhoz, hogy szemléltessem az elsajátított hatodik érzékét, ezt a fejezetet egy olyan emberről szóló történettel szeretném zárni, aki kitartóan arra törekedett, hogy meggyilkolja Munejosit.

Mivel Munejosit majdnem mindig tanítványai vették körül, az orgyilkosnak nehéz volt támadást kezdeményeznie. Egyik nap a merénylő követte Munejosit és két tanítványát az Arima fürdőbe, Szeccu tartományba. Mialatt Munejosi kezelésen tartózkodott a fürdőben, a gyilkosnak megadatott a kitérő alkalom: Munejosi egyedül pihent az egyik szobában, csak kedvenc sólyma ült bal karján. A merénylő sehol se látta Munejosi társait, és a mester kardja is a *tokonomában* lévő állványon pihent. Munejosi egyetlen fegyvere a mellette lévő rövid kardja volt. A férfi úgy gondolta, hogy megérett az idő a támadásra, így előhúzta kardját és hirtelen berontott a szobába. Munejosi fejére célzott, és lesújtott a karddal.

De amikor a kavargó por leülepedett, az orgyilkos ott feküdt a földön, oldalából ömlött a vér. Munejosi rövid kardját mélyen a férfi bordái közé szúrta. És mi történt Munejosival? Úgy ült, hogy sólyma még mindig a csuklóján volt. Szeme még a sólyoménál is nyugodtabban ragyogott. És a szeméből szomorúság és düh áradt: egy olyan nagyszerű kardforgató bánata és dühe, aki elérte művészete csúcspontját.

Munenori fából készült képmása

IV.

JAGJÚ MUNENORI

A zen apostola

Az, hogy Iejaszu felvette csatlósának Munenorit, annyira jelentős esemény volt, hogy meghatározta a Jagjú Sinkage iskola sorsát. Azonban az ifjú Munenorinak még hat évet kellett várnia arra, hogy háborúban is kiváló tettekkel szolgálja Iejaszút. Ezekért Munenori megkapta a megérdemelt elismerést.

Mielőtt felvázolnám Munenori élettörténetét, először nézzük meg urát, Iejaszút, aki talán a legokosabb ismert politikai taktikus és stratégia volt a japán történelemben. Az a hat év, amely aközött telt el, hogy Munenorit felvették csatlósának és hogy az első nagyobb szolgálatát tette uráért, nagyon fontos időszak volt, amely teljesen megváltoztatta Iejaszu életét és ezzel együtt Munenoriét is.

A SZEKIGAHARAI CSATA ÉS A TOKUGAVA-SÓGUNÁTUS
MEGALAPÍTÁSA

Tojotomi Hidejosi egyeduralmat szerzett az ország fölött 1585-ben, kilenc évvel azelőtt, hogy Iejaszu és a Jagjúk találkoztak. Az ország közigazgatására Hidejosi saját politikai rendszert alakított ki: öt befolyásos *daimjót** (földesúr) neveztek ki *tairónak* (főminiszternek), hogy a Tojotomi-uralmat legfőbb tanácsként és Hidejosi gyámjaiként szolgálják; öt főcsatlóst** neveztek ki *bugjónak* (főbíróknak), hogy felügyeljék Kiotó önkormányzatát, az igazságszolgáltatást, a közmunkákat, a bírósági pereket és a pénzügyeket.

Iejaszu volt a legbefolyásosabb a *go* (öt) *tairó* közül, mivel hatalmas birtokkal rendelkezett a Kantó járásban (Edóban és környékén). Mivel Oda Nobunagának, Hidejosi korábbi urának volt szövetségese, Iejaszu hangolta össze a többi *tairó* és a *go* (öt) *bugjó* munkáját. Iejaszu nem egy „átlagos” Tojotomi-csatlós volt.

Amíg Hidejosi élt, Japán egységes maradt, nem törték ki polgárháborúk. Bár hivatali helyzete miatt Iejaszunak a Kiotó-Oszaka körzetben kellett maradnia, közben a jövőre készülve körültekintően irányította a kantói központot is. 1598-ban Hidejosi annyira megbetegedett, hogy tudta, közeleg a halál. Betegágyához odahívta főcsatlósait, hogy határozottan megkérje őket, viseljék

* Tokugava Iejaszu, Maeda Tosiie, Móri Terumoto, Ukita Hideie és Kobajakava Takakage. Kobajakavát halála után Ueszugi Kagekacu követte.

** Isihida Micunari, Aszano Nagamasza, Maeda Gen'i, Masita Nagamori és Nacuka Maszaie.

gondját egyetlen fiának, Hidejorinak. A haldokló ezen kérése főleg Iejaszunak szólt, aki állítólag könnyes szemmel tett esküt, hogy védelmezni fogja Hidejorit.

Történészek különbözőképpen értelmezik Iejaszu könnyeit: néhányan azt mondják, hogy Iejaszut mélyen megihatotta, hogy Hidejosi ennyire bíz benne, mások szerint Iejaszu megsajnálta Hidejosit élete végén. Valószínűleg amint Hidejosi közel került a halálhoz, tragikus előérzete támadt fia jövőjéről, amikor már többé nem tudja védelmezni gyermekét. Iejaszut ez bizonyára megihatotta, de valószínűleg már akkor érezte, hogy ő lesz az, aki elpusztítja a Tojotomi családot. Iejaszu azt a tanulságot vonta le Hidejosi halálos ágyánál, hogy soha nem fog hasonló politikát folytatni.

Iejaszu sohasem volt olyan népszerű a nép körében, mint Nobunaga vagy Hidejosi. Részben ez annak a ravasz stratégiának köszönhető, amellyel végül hatalmat szerzett az ország felett. A legteljesebb mértékben semibe vette a Tojotomik kiválóságát, csakúgy mint Hidejosi utolsó szavait, ezáltal magára vonta a nép ellenszenvét, akik úgy tartották, hogy Iejaszu ravasz és fondorlatos ember. Azonban ha hősnak tartották volna, nem sikerült volna megalapítania a Tokugava-sógunátust.

Röviddel Hidejosi halála után csatlósai két csapatra oszlottak: az egyik vezetője Iejaszu, a másiké Isida Micunari lett. Ezt a kettészakadást Iejaszu ügyesen kihasználta, és hamar saját oldalára sikerült átállítania a *daimjók*at. Micunari hamarosan egyre elszigeteltebb lett. Bár Iejaszu szintre napról napra szilárdította meg helyzetét, a legtöbb *daimjó* tudat alatt még mindig a Tojotomikhoz és nem a Tokugavákhoz érezte magát húnek.

Valamilyen megrázkódtatásra volt szükség, hogy szívüket és lelküket a Tokugaváknak szenteljék, és furcsamód ezt a csapást Micunaritól, a Tojotomi csoport vezetőjétől kapták.

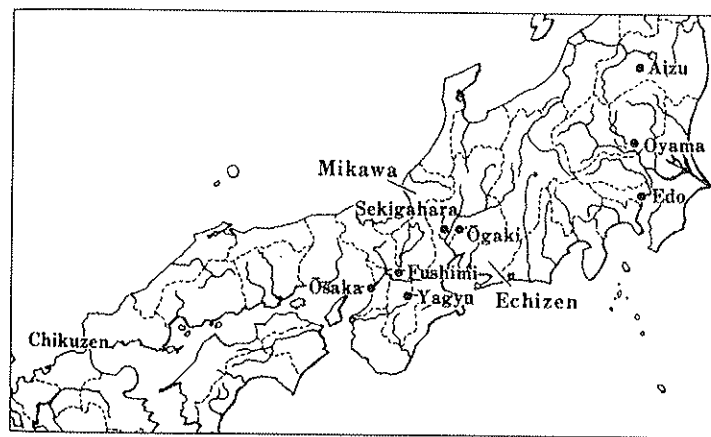
1598-ban Ueszugi Kagekacu, az egyik *tairó* hazatért Aizuban lévő birtokára, hogy katonai előkészületeket tegyen Iejaszu ellen. Hogy ezt a lépést Iejaszu megakadályozza, arra szólította fel a földesurakat, hogy csapataikat gyorsan küldjék el neki, hogy Aizu ellen támadhasson. Az oszakai várban tartózkodó Iejaszunak a saját sorsa függött a dolgok kimenetelétől, mivel a kérésének eleget tevő illetve azt megtagadó urak száma határozta meg jövőjét. Iejaszu azonban biztos volt a sikerben.

1600 júniusában Iejaszu 55.000 katonával hagyta el az oszakai várat, akiket a parancsára különböző földbirtokosok küldtek szerte az országból. Következő nap érkeztek meg a kiotói Fusimi várba, Iejaszu ideiglenes rezidenciájára. Mivel Iejaszu arra számított, hogy távollétében ellenségei valószínűleg meg fogják támadni a várat, megkérte egyik csatlósát, aki gyerekkorától szolgálta, hogy utolsó csepp véréig védje a várat. Aztán búcsút mondott hűséges csatlósának, Torii Mototadának és hadjáratára indult. Július 2-án érkezett meg Edóba.

Mivel Isida Micunari már megerősítette az Iejaszu elleni hadseregét – részletesen felsorolta nekik Iejaszu Tojotomi-ellenes cselekedeteit –, július 19-én megtámadta a Fusimi várat. Minden úgy történt, ahogyan azt Iejaszu megjósolta. Az a taktika, amit Iejaszu Micunari hadserege ellen kieszelt, kétségtelenül bizonyítja összehasonlíthatatlan taktikai érzékét. Iejaszu azt parancsolta seregeinek, hogy július végéig maradjanak Edóban, amikor is

Aizu irányába, a Simocukéban lévő Ojamába indultak. Nyilvánvalóan Aizuba tartottak, hogy megtámadják Ueszugi Kagekacut... vagy mégsem?

Iejaszunak nem állt szándékában Ueszugi megtámadása. Az egész hadjárat pusztán egy trükk volt, hogy hadsereg toborzására kényszerítse Micunarit. Ojamában Iejaszu tanácskozásokat tartott, hogy felkészüljön a Micunarival vívott háborúra. Hírnököket küldtek az ország különböző birtokaira. Egyikük Jagjú Munenori volt, akinek végül az lett a feladata, hogy egy titkos üzenetet vigyen apjának Jagjú faluba. Munenori már nagyon vágyott arra, hogy urának, Iejaszunak valamilyen dicséretre méltó szolgálatot tegyen, és most jött el az ő ideje. A Tókaidó főúton vágatott Jagjú irányába. Mi állt a bizalmas levélben? Milyen üzenet átadására kapott parancsot az ifjú?

Szekigahara és a csatához kapcsolódó más fontos helyszínek

A titkos levélben ez állt: Iejaszu azt akarta, hogy Munejosi beszéljen az igai Ueno (Mie előjáróság) úrával szamuráj-kémek toborzásáról, akik Iejaszut fogják majd hűen szolgálni az elkövetkező háborúban. Munenorinak sikerült tudatni apjával Iejaszu tervezett taktikáját. Iejaszu cselekvésre akarta buzdítani a Jagjúkat, akik – bár a klán bizonyos tagjait kiváló kardvívó tudásukról ismerték – csak egy kis helyi klán tagjai voltak. Háborús teljesítményük sem számított túl nagyoknak. Így tehát a titkos szóbeli üzenet, amit Iejaszu Munenorinak adott át, valószínűleg fontosabb volt, mint az írott. Iejaszu bizonyára azt kérte a Jagjúktól, hogy fegyveres felkelő- és kém-feladatokat hajtsanak végre. Eközben Iejaszu folyamatosan készült a csatára a Tojotomikat pártoló nyugati csapatok ellen. Majdnem mindegyik földesúrnak szándékában állt valamelyik csoport pártjára állni – vagy a keletiére, melyet Tokugava Iejaszu vezetett, vagy a nyugatiéra, melynek élén Isida Micunari állt. Miután Iejaszu gondosan kidolgozta terveit és befejezte az előkészületeket, hadseregével augusztus 6-án elindult ojamai táborából Edóba. Aztán előőrseket küldött Ovari tartományba.

Micunari, aki arra számított, hogy a kiotói Fusimi vár hamarosan elesik, hadseregével együtt szokatlanul erős védelemmel találta szembe magát, melyet Iejaszu rendíthetetlen csatlósa vezetett, aki – mint ahogyan azt ígérte – haláláig védte a várat. Végül augusztus 1-én a vár már teljesen romokban hevert és Mototada *szeppukut* követett el. Isida Micunari eredetileg azt tervezte, hogy seregével egészen Ovariig és Mikaváig vonul, hogy intézkedéseket tegyen a döntő csatára, míg Iejaszu az Ueszugik seregével van elfoglalva. De Iejaszu sohasem üt-

között meg az Ueszugikkal és a Fusimi vár lerombolása sokkal hosszabb időt vett igénybe, mint ahogyan arra korábban számított. Mostanra Micunari reménytelenül elmaradt a terveitől. Micunari csak augusztus 10-én érte el a mai Gifu előjáróságban lévő Ógaki várat. Ógakiba menet tovább hátráltatták a Tangóban, Iszében és Ómiban lévő földbirtokosok támadásai. Előzetes várakozásai ellenére – azok az urak, akik korábban Tojotomi Hidejosihoz voltak hűek, majd ellenségesek lesznek Iejaszuval szemben – Micunari kevés olyan urat talált, akik hívására teljes szívükből csatlakoztak volna hozzá. Iejaszu előőrsei augusztus 14-én találkoztak Kijoszuban. Arra vártak, hogy a főszereg beéri őket. A Micunari vezette nyugati hadsereg alig harminc kilométerrel odébb, Ógakiban állomásozott. De Iejaszu nem adott jelt arra, hogy a főszereg Kijoszuba siessen. Mivel az előőrsek vezetői – olyan *daimjók*, mint például Ikeda Terumasza vagy Fucusima Maszanori – nem tudták pontosan, hogy Iejaszu mire készül, egyre nyugtalanabbak és bosszúsabbak lettek. Ott ültek tíz napig. Aztán azt az információt kapták, hogy Iejaszu kételkedik hűségükben, mivel régebben a néhai Tojotomi Hidejosi bizalmas emberei voltak. És ezek az emberek fordulnának a Tojotomikat támogató csapatok ellen és harcolnának Iejaszu mellett? Amint ezeket a szavakat meghallották, az urak rögtön támadásba lendültek, hogy eloszlassák Iejaszu kétségeit. Ezt csak vitéz küzdelemmel teheték meg. Azonban ez a híresztelés több volt pusztán üres beszédnél. Iejaszu, aki a lélektani harcászat szakértője volt, szándékosan terjesztette el, hogy megnézze a reakciókat. Az előørs csapatai az első nap első lépéseként nagy hévvel és harci

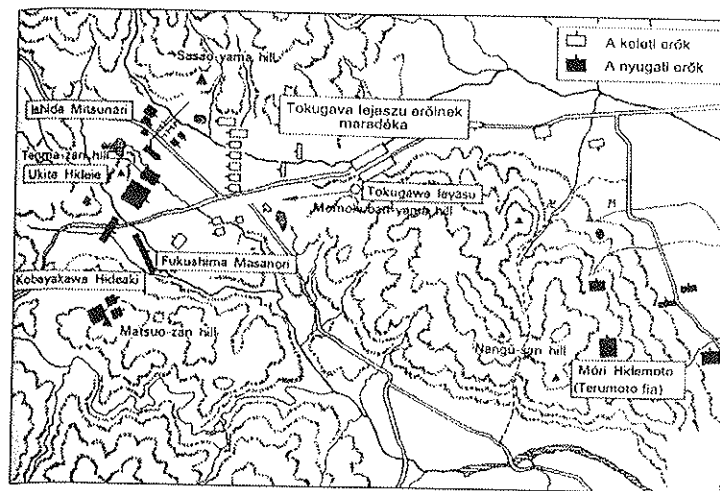
szellemmel rombolták le Gifu várát, amely az Ógakit védő elő-erőd volt. Továbbhaladtak egészen Akaszakáig, amely csak néhány kilométerre volt Micunari Ógakiban lévő főhadiszállásától északnyugatra.

Szeptember elsején, miután Iejaszu megkapta a Gifu váráról szóló híreket, arra készült, hogy elhagyja Edót. Most már tényleg meg volt győződve arról, hogy a háborús helyzet úgy fog alakulni, ahogyan azt ő megjósolta. Egy nagy csata volt készülődőben, amely később megváltoztatta az ország politikai térképét. Iejaszu és a többi földesúr jövője függött a csata kimenetelétől. Edo elhagyásakor Iejaszu ugyanúgy imádkozott az istenekhez, mint ahogyan Joritomo, a Kamakura-sógunátus megalapítója tette azt a tizenkettedik században, amikor megtorló hadjáratra indult a rivális klán, a Tairák ellen. Iejaszu megérkezése csapataival zúgolódást váltott ki az ellenséges táborban. Azon az estén Iejaszu az ellenség főhadiszállásának északi oldala mellett vezette csapatait, és úgy tűnt, hogy Oszaka felé tart. Erre reagálva Micunari Szekigaharába, egy patkó alakú mezőre vonult, amelyet hegyek vettek körül. A patkó tetején foglalták el helyüket. Miután Iejaszu meghallotta a legújabb fejleményeket, azt parancsolta az egész seregnek, hogy kezdjék meg a támadást a nyugati erők ellen.

Szeptember 15-én reggel a 104.000 fő erejű keleti hadsereg a patkó torkolatáig nyomult előre. Higgadtak voltak és készen álltak a szembenálló 85.000 katona megtámadására. És így tört ki a csata, melyet a köznyelvben „Sorsdöntő csatának” hívnak. Csak kevés fontosabb *daimjó* – mint például Date Maszamune (Szendai ura) vagy Ueszugi Kagekacu (Aizu ura) – nem vett

részt benne. Körülbelül négy kilométer választotta el a két sereget. A nyugati hadsereg a hegytetőn állt harcrendbe, így ráláttak a sík területre. (Micunari csapatai a Szaszao hegyen helyezkedtek el.) De a keleti hadsereg – Iejaszu csapatainak kivételével, melyek a Momokubari hegyen voltak – a mezőre préselődött be. Egy helyre csoportosultak, mintha belepasszírozódtak volna a „patkóba”, és bekerítették őket a fontosabb nyugati *daimjó* seregei: Micunari csapatai északnyugaton, Ukítáé nyugaton, Kobajakaváé délnyugaton és Moiré délkeleten. A térképre pillantva még egy laikus is megállapíthatja, hogy a nyugati hadsereg foglalta el a kedvezőbb helyzetet. Még ha számításba is vesszük a keleti sereg felfokozott hangulatát és számbeli erőfölényét, a kilátások akkor is a keleti sereg ellen szóltak. Mi volt Iejaszu terve? Hogyan szándékozott továbblépni ebben a helyzetben, amely egyértelműen kedvezőtlen volt a számára?

A függöny akkor gördült fel a csatában, amikor Fucusima Maszanori csapatai, a keleti hadsereg első csapatsora, tüzet nyitott Ukita csapataira. 15-e, reggel öt óra volt. Ukita emberei azonnal viszonzták a tüzet, és mintha az ágyúk hangja jeladás lett volna, súlyos harcok robbantak ki a front mentén a különböző erők között, beleértve Micunariét is. Mindkét oldal folyamatosan előrenyomult, majd visszavonult, és úgy tűnt, hogy nem egyikőnyen dől majd el a csata kimenetele. De hat óras harc után a nyugati sereg kisebb előnyre tett szert. Talán mivel a csata nem Iejaszu meglepedésére alakult, ezt a pillanatot választotta, hogy merészen leereszkedik a Momokubari hegyről és csapataival a frontvonal közepébe nyomul. Ezután, hogy a keleti sereg megmaradt ka-

A két fél erőinek helyzete közvetlenül a csata előtt.
(A jelek mérete arányos az erők valódi nagyságával.)

szemben: A szekigaharai csatát ábrázoló festmény részlete. 1600-ban Tokugava Iejaszu és Isida Micunari seregei Sze-kigaharában, a Mino tartomány egyik síkságán ütköztek meg egymással. A csatában elért győzelme segítette Iejaszút ahhoz, hogy kiterjessze egyeduralmát az egész ország fölött. A csatában tett szolgálataiért Munenorinak 3.000 koku rizs illetményt adományoztak.

A szekigaharai csata részlete

tonáinak lelkesedését fokozza, Iejaszu maga állt csapatai élére.

Eközben Micunari látta, hogy a csata a nyugati hadsereg javra kezd eldőlni és úgy ítélte meg, hogy most érett meg az idő egy totális támadásra, és az előzetes megbeszélések szerint füstjelet küldött. Nem sokkal ezután Ukita csapatai is füstjellel válaszoltak a közeli Tenma hegyről. Végül a nyugati hadsereg készen állt egy totális támadás megindítására. Bár jó néhány perc eltelt már az utolsó füstjel óta, a nyugati sereg mégsem mozdult. Micunarit mély kétségek gyötörték, különösen Kobajakava és Móri nagy erőinek kudarca miatt, pedig az ő támadásaikra nagyon számított. Azonban nem ez volt az első alkalom, hogy Micunari aggodalmat érzett. Néhány nappal a csata előtt furcsa viselkedést tapasztalt a nyugati hadseregben belül. Az egyik ilyen furcsaság az volt, hogy az egyik csapat úgy táborozott le egy magas hegyen, hogy nem volt ivóvizük sem az embereknek, sem a lovaknak. Ezek a csapatok a rizst is a több mint húsz kilométerrel arrébb lévő Ómi tartományból szállították, bár a közelben is voltak rizsföldek. Egy másik ilyen furcsaság az volt, hogy Móri Terumoto, a nyugati hadsereg kinevezett vezetője bezárkózott az oszakai várba, mondván, hogy Tojotomi Hidejorira és édesanyjára kell figyelnie. Szekigaharánál lévő csapatait pedig fia parancsnoksága alá helyezte.

Ezeket a furcsaságokat felidézve Micunari ingerülten nézte, amint a füstjel az ég felé száll. De nem ő volt az egyetlen, aki aggodalmaskodott. Iejaszu, a keleti hadsereg fővezére is ideges volt, mert Kobajakava, aki beleegyezett, hogy a kedvező pillanatban cserbenhagyja a

Másik részlet a szekigaharai csatából

nyugati hadsereget, egyáltalán nem mozdult. Iejaszu egyik ujját a szájába vette, mint ahogyan azt nehéz helyzetekben szokta; arca dühöt árult el. „Az az ifjone!” – mondta állítólag. „Lehet, hogy rosszul ítéltem meg.”

Kobajakava, aki 15.600 főnyi csapatával a Macuo hegyen táborozott, kulcspozícióban volt a csata kimenetelét illetően és mindkét hadsereg tisztjei figyelmének középpontjában állt.

Kobajakava, akit Iejaszu ifjoneknak nevezett, Csikuzen tizennyolc éves *daimjő*ja volt. Birtokán 350.000 *koku* rizs termett, amely majdnem kétszer annyi volt, mint Mícunai birtokának hozama, így Kobajakava nagybirtokosnak számított. A fiatal Kobajakava tétovázott, mikor a fontosabb keleti és nyugati *daimjők* sürgették, hogy csatlakozzon hozzájuk. Kobajakava születésétől fogva bonyolult körülmények között élt. Hidejosi örökbe fogadta és utódljának tartotta. Aztán ágyasától, Jodótól fia született: Hidejori, így Kobajakava örökbefogadása megszűnt. Ebből következően Hidejosi Kobajakavát hűvösen kezelte. Még el is költöztette Csikuzenből Ecsizenbe, amely birtok évi hozama csak 160.000 *koku* rizs volt. Hidejosi halála után azonban Iejaszu visszaadta Csikuzent a fiatal *daimjő*nek. Így Kobajakavát a Tojotomikhoz is jó viszony fűzte, de a Tokugaváktól is kapott támogatást. Miután sokáig hányta-vetette a dolgot, Kobajakava azt a megoldást választotta, hogy látszólag a nyugati hadsereggel köt szövetséget, és a csata során áll át a másik oldalra.

A Macuo hegyen lévő táborából Kobajakava mindkét hadseregre rálátott. Az ácláz küzdelem, mely a szeme elé tárult, a nyugati sereg javára kezdett eldőlni. Ha átáll

A szekigaharai csata emlékére állított emlékmű.
Szekigahara, Gifu előljáróság.

a keleti sereghez, és azok veszítenek, akkor biztosan meg fogják ölni. Kobajakava teljesen megbénult, nem tudta, hogyan mozduljon. Dél körül Iejaszu elvesztette türelmét és arra szólította fel a parancsnoksága alatt álló egyik hadurat, hogy tüzeljen Kobajakava csapataira. Ezt követően körülbelül száz tüzér lőtte gyorsan egymás után a Macuo hegyet. Ez volt az utolsó megoldás, ami Iejaszu eszébe jutott. Remélte, hogy ha a támadással megfélemlíti, akkor döntésre tudja kényszeríteni Kobajakavát.

Amint elkezdtek rá tüzelni, Kobajakava döntött: „Micumari nyugaton táborozó erői az ellenségesek” – mondta. Aztán lefelé vezette nagy seregét a Macuo hegyről.

Kobajakava árulása megfordította a csata menetét. A nyugati hadsereg kétségbe esett és sok nyugati *daimjó* követte Kobajakava példáját és korábbi szövetségeseik ellen fordultak. Ráadásul még két nyugati egység, melyet a két befolyásos hadúr, Josikava Hiroie és Móri Hidemoto vezetett, nem lépett be a csatába, bár helyzetük kedvező volt a délen lévő Nangú hegyen. A nyugati hadsereg csapatai vagy elmenekültek, vagy megsemmisítették őket a Kobajakava árulása miatt kitört totális támadásban. Iejaszu körülbelül négy órakor parancsolt tűzszünetet. A csata a keleti hadsereg elsőprő győzelmével zárult. A csata kezdetén a nyugati hadsereg létszám-beli fölényben volt a keletivel szemben. Az, hogy a különböző egységek átálltak, illetve nem vettek részt a csatában, kimerítette erejüket. Végül is a nyugati seregben ténylegesen harcolók száma egyharmada volt a keletiekének. Az átpártolók 20.000-en voltak, beleszámítva Kobajakava csapatait is.

Az egyik feljegyzés azt állítja, hogy a nyugati seregben 4-5.000-en haltak meg, más adatok szerint a nyugatiak teljes vesztesége 8.000 fő volt. A keletiek veszteségeiről nincsenek pontos adataink.

A 85.000 fős nyugati haderóból csak körülbelül 30.000-en harcoltak elszántan és bátran az ellenséggel. Sok földbirtokos bonyolódott bele a csatába: néhányan halálukig küzdöttek, mások a kitüntetésekért és jutalmakért harcoltak, megint mások tökéletesen mozdulatlanok maradtak, hogy megvárják, merről fúj majd a szél. Végül is a keletiek győzelme Iejaszu alapos felkészültségének és kidolgozott stratégiájának tulajdonítható.

A csata után Isida Micunarit letartóztatták és a kiotói Kamo folyó partján lévő kivégző helyen lefejezték. Micunari teljes egykedvűséggel és változatlan arckifejezéssel fogadta a halált. Rátermettsége mégsem volt Iejaszuéhoz hasonlítható.

Ahhoz, hogy egy stratégiát a gyakorlatban megvalósíthasson, egy hadúrnak alkalmas emberekre volt szüksége. Néhányan *nindzsákat* alkalmaztak, akik kémkedő ügynökök voltak, emellett hosszú edzés során mesteri fokon sajátították el a harci jártasságot. A *nindzsa* harcművészet a Szuzuka hegyekben alakult ki, mely a mai Siga és Mie előljáróságok határán áll. Ők eredetileg fegyveres felkelők voltak, akik a hegyekben éltek. Iejaszu idejében a Szuzuka hegy lábainál, Kógában és Igában két nagy *nindzsa* csoport (*gumi*) élt.

Iejaszunak különleges kapcsolata volt mindkét csoporttal. Még húszas éveiben járt és Oda Nobunagával szövetkezett, amikor már a Kóga *nindzsa gumi* kérte fel, hogy segítsenek neki az Imagavákon végrehajtandó

rajtaütésben. Miután meghallotta a hírt, hogy Nobunaga meghalt a kiotói Hon-nó-dzsi templomban, Iejaszu elindult mikavai támaszpontjára. Útja során az igai *nindzsa gumi* védte a veszélyektől. (Iejaszu a Tokugava *sógunátus* megalapítása után is felhasználta a *nindzsákat*: a Kóga *gumi* az edói vár főbejáratának és a három másik főkapunak őrzetével bízták meg. Az Iga *gumi* védelmezte a hátsó kapukat és az *ó-okut*, azokat a belső termeket, ahol a *sógun* feleségei és udvarhölgyeik laktak.) Amikor Isida Micunari megtámadta a Fusimi várat, váratlan nehézségekkel találta magát szemben, melyek hátráltatták előrehaladását Szekigaharába, mivel a csatak során a Kóga *gumi* körülbelül négyszáz tagja intézett állandó támadást Micunari csapatai ellen a kastélynál és az Aicsibe vezető úton. Ezeknek a *nindzsáknak* a parancsnoka az Ómi-i Szeta vár ura volt, aki Iejaszu fennhatósága alatt állt. Ez az alapos stratégia jellemezte Iejaszut, aki, bár arra összpontosította erőit, hogy maga mellé állítsa a földbirtokosokat vagy sűrűdásokat szívesen az ellene felsorakozó földesurak körében, figyelmét nem kerülte el a *nindzsa* csapatok iránti megbecsülés sem. Ezek a tervek együttesen segítették hozzá a szekigaharai győzelemhez.

A SÓGUN SZOLGÁLATÁBAN

Iejaszu levelével a kezében Munenori hazafelé sarkantyúzta lovát. A Tókaidó főúton vágatott. Amikor megérkezett Jagjú faluba, a levegő harci buzgóságtól forrongott. A Kinki járásban (Nara-Oszaka-Kiotó) lévő csapatok

mozgolódní kezdtek. Mindenütt a háború sötét fellegei gyülekeztek.

Jagjú a hegyek között lévő kis falu volt, közel Igához és Kógához, a *nindzsák* támaszpontjához. Bár nincsenek feljegyzések arról, hogy mit is csinált ebben az időben Munejosi és Munenori, sejtethjük annak a levélnek a tartalma alapján, amelyet Munenori vitt Iejaszútól apjának. Ha tetteiket Iejaszu stratégiájának megfelelően hajtották végre, akkor arról kevés nyom maradhatott, mivel Iejaszu mindig is jól álcázta ravasz cselszövéseit. Az idők folyamán mindig azok az események bizonyultak igazán sikeresnek, melyek elrejtöztek az emberi szem elől.

Bár a tudósok azt állítják, hogy bizonyítékok nélkül lehetetlen a Jagjúkat kémtevékenységekkel összekapcsolni, amatőr történészek a körülményekről szóló bizonyítékokkal támasztják alá ezt a feltevést: (1) Jagjú Kógához és Igához is közel helyezkedik el; (2) Munejosit kiváló kardforgatóként ismerték ezen a vidéken, és (3) a Jagjú család már régóta befolyással rendelkezett a környéken. Munejosinak biztosan elegendő befolyása volt ahhoz, hogy Iejaszu érdekében kapcsolatba lépjen a *nindzsákkal*, sőt még talán hatalma is volt felettük. Mivel tudjuk, hogy Iejaszu levelében arra kérte Munejosit, hogy „titkos-ügynököket” irányítson, feltételezhetjük, hogy ezek nem voltak mások, mint *nindzsák*. A háttérből bizonyára Munejosi és Munenori irányította a Kóga *gumit*, úgy, hogy közülük négyszázat küldtek a Fusimi vár védelmére.

A Jagjúknak ahhoz is lehetett valamiféle közük, hogy Kobajakava Hideaki a szekigaharai csatában átállt a má-

sik oldalra, és ez az árulása segítette hozzá Iejaszút a győzelemhez. Már a Tojotomi csoport is megfigyelte Hideakit, aki régóta Iejaszu kedvence volt. A Tojotomik meg akarták ítélni, hogy tényleg bízhatnak-e benne Iejaszu ellen, és annyira messze mentek, hogy felszólították: vegyen részt a Fusimi vár lerombolásában. Ezen a vizsgán is átment. Egyik fél sem volt teljesen biztos Hideaki szándékaiban. Még Iejaszu, aki majdnem biztos volt abban, hogy az utolsó pillanatban Hideaki a keleti erőket fogja támogatni, sem volt nyugodt addig, amíg ténylegesen azt nem látta, hogy Hideaki Micunari támaszpontja felé intézi a támadást. Hideaki a leghatásosabb pillanatot várta meg, hogy átálljon a másik félhez!

Hogyan befolyásolhatta Munejosi és Munenori ezt a döntést? Munejosinak volt egy másik fia, a negyedik, akit Munetosinak hívtak – ő Hideaki egyik csatlósa volt. Mivel ez a Jagjú fiú, aki megalapította a Jagjú Sin-gan stílusú harcművészetet, kiváló kard- és lándzsaforgató volt, befolyásos helyzetben lehetett Hideakinál. Ha ez így volt, apjának és öccsének ajánlatai az ő közvetítésével juthattak el Hideaki fülébe.

Iejaszu olyan férfi volt, aki soha semmit sem bízott a pusztán véletlenre, így kétségtelenül ismert további olyan családokat is, akik a nyugati csoporttal szövetséges más földesurakra lehettek hatással, hogy azok hűségüket megváltoztassák. Már a két fél tényleges összecsapása előtt elhatározott mindent a csatával kapcsolatban.

Bár nincsenek írásos feljegyzések Munenori részvételéről a szekigaharai csatában, az Iejaszu győzelme utáni jutalmak mégis azt jelzik, hogy Munenori bizonyára jelentős tetteket hajtott végre, valószínűleg a kémkedés

A Nyári Csatát ábrázoló jelenet részlete. 1615-ben Iejaszúnak és fiának, Hidetadának a csapatai Oszakában legyőzték Tojotomi csapatait. A csata során Munenori méltón képviselte a Jagjú Sinkage kardforgató iskola vitézségét.

területén. Jutalmai: előléptetés a *sógun* közvetlen csatlósának számító *batamoto* rangba és 3.000 *koku* rizs évi illetmény. 2.000 *koku*t egy birtok formájában kapott Jagjú faluban és annak környékén, egy olyan földet, amelyet Oda Nobunaga körülbelül harminc évvel korábban elkobzott, így a jutalom nagyon jelentőssé vált a Jagjú család számára.

Három évvel azután, hogy Iejaszu győzedelmeskedett a szekigaharai csatában, *Szei Taisógunná* (*sógunná*) nevezték ki, és hivatalosan egyeduralmat szerzett az ország fölött. Ezt a kinevezést a közvélemény elkerülhetetlennek tartotta. Azonban két évvel később, a hatvanéves Iejaszu, fia, Hidetada javára lemondott a *sóguni* tisztségről. Bár még jó egészségnek örvendett, korát hozta fel indoklásul és Szurugába (a mai Sizuoka előljáróságba) vonult vissza. Iejaszunak nem állt szándékában teljesen eltűnni a nyilvánosság elől, inkább úgy akarta elkerülni Hidejosi hibáját, hogy a kormányzást eléggé korán adja át fiának ahhoz, hogy az megalapozza uralmát. Ez a váratlan tett nem csak a népet háborította fel, hanem a Tojotomi család és megmaradt szövetségeseik haragját is kivívta. A dühtől forrongva abba az elkerülhetetlenbe még beletörődtek, hogy Iejaszut nevezték ki *sógunná*, de arra számítottak, hogy Hidetada kinevezése a *sóguni* posztra volt az egyik kiváltó oka a Téli és a Nyári Csátának, melyben a Tojotomi családot teljesen megsemmisítették. Röviddel azután, hogy Munenorit 3.000 *koku* rizs évi illetménnyel előléptették a tiszteletreméltó *batamoto* rangba, a *sógun* kardvívó oktatójának nevezték ki. És így Munenori még egy lépést

haladt felfelé a *sógunátus* ranglétráján. Gyorsan lépett előre a *sógun* közeli csatlósai között.

Egy másik kardforgató, Ono Tadaaki volt korábban nyolc évig a *sógun* kardvívó oktatója, aki az Ittō stílusú kardforgatás ismert mestere volt, és már hosszú ideje különböző minőségben szolgált a Tokugavákat. Bár kiválósága olyan csúcst ért el, mint kortársáé, Mijamoto Muszasié, a *sógun* kardvívó oktatójaként szerzett hírnevét elhomályosította az, hogy túl nagy hangsúlyt fektetett a technikákra. Nem számított, hogy éppen kit tanított, elviselhetetlenül szigorú volt és kíméletlenül edzette tanítványait. Hidetada *sógun* sem volt ez alól kivétel. Hidetadából hiányzott a kardforgatás iránti lelkes érdeklődés és nem érezte jól magát egy ilyen szigorú tanítóval. Ono haláláig kardvívó oktatóként szolgált tovább a Tokugavákat, de éves illetménye sohasem volt több 600 *roku* rizsnél. A párbajok során Ono mindig természetének durva oldalát mutatta, és úgy tűnt: kardját gonoszság itatta át. A párbajok során egyetlen ügyes vágással levágta ellenfele fejét vagy karját. Valószínűleg tudása és kegyetlensége miatt keletkezett róla annyi legenda. Az egyik arról szól, hogy Ono annyira toleráns volt, hogy ő maga ajánlotta Munenorit a *sógun* kardvívó oktatójának, annak ellenére, hogy Munenori képtelen volt őt legyőzni. Képzelnék el, hogy azokban az időkben mennyire fontos volt a *sógunátus*ban betöltött tiszttség. És képzelnék el azt is, amint egy Munenori nevű jövevény üstökösként kezd el felfelé haladni a ranglétrán, és így talán megérthetjük, hogy micsoda irigységet érezhettek az ország kardvívói, hogy a tényeknek ellentmondva ilyen történeteket találtak ki.

Minél inkább elhalványult Ono hírneve, annál jobban elterjedt Munenorié, mint a *sógun* tanítója. Onóval ellentétben Munenori a *sógun* tanításakor erősen vágott, de azonnal megállította a kardot, amikor az ura testéhez hozzáért. Munenori sohasem ütötte meg tanítványait durván, mivel figyelembe vette ellenfele helyzetét és a kardforgatás technikai képességeinek fejlesztéséhez adott alapot. Munenori mindig tisztelte a *sógunt*, de a határokat sohasem lépte át. Bár a technika is fontos volt Munenori számára, a szellemi hozzáállást jobban hangsúlyozta, mivel ez jellemezte a kor *szamuráj* társadalmának erkölcsiségét. Talán a legfontosabb alapelve, amelyet Munenori megpróbált tanítványaiba belenevelni, az volt, hogy a kardforgatás olyan képesség, melyet nem azért kell megtanulnunk, hogy embereket gyilkoljunk, hanem hogy megismerjük saját személyiségünket, belső lényünket. Ez a felfogás döntő fontosságú szerepet játszott a stratégiában. Bár Munenori még nem egyesítette a zen buddhizmust a kardforgatással azon évek alatt, míg Hidetada *sógunt* oktatta, úgy tűnt, minden mozdulata ebbe az irányba mutatott. Munenori kardművészete jóval több volt a kardvívó technikák kifejlesztésének művészeténél: ez maga az élet volt, mivel arra ösztönözte, hogy saját magát fejlessze belülről. Így tehát Munenorival edzve Hidetada *sógun* a kardforgatás révén tanulta meg az állambölcsesség lényegét. Munenori közel állt annak az álomnak a megvalósításához, amely minden kardforgató, még Mijamoto Muszasi kívánsága is volt: a nemzet uralkodóját oktatni.

Miután Hidetada *sógunt* beavatta a Jagjú Sinkage kardforgató stílus titkaiba, Hidetada egy magán-szerződéshez

hasonló fogadalmat adományozott Munenorinak. Ez a szerződés hasonló volt ahhoz, melyet apja Iejaszutól kapott. Bár a *sógun* beavatása csupán csak a formalitás kedvéért történt, Hidetada és Munenori, illetve a Jagjú Sinkage iskola között különleges kapcsolat kovácsolódott. Azonban a kardvívó órák kivételével Munenorinak szinte nem volt alkalma a *sógun*t szolgálni. Mindez megváltozott a Nyári Csatában, ahol Munenori feladata volt Hidetada testőrsége. A csata hevében Kimura Kazue húsz-harminc Tojotomi-párti katonát vezényelt a Hidetada tábor ellen, hogy lerohanják. Munenori, aki a *sógun* védelméért volt felelős, teljes nyugalommal viselkedett ebben a kritikus helyzetben. Ide-oda vágva, Munenori pillanatok alatt leölt hét katonát. Mivel a kiváló kardforgatók nem feltétlenül tudják tehetségüket csatákban, rajtaütésekben megmutatni, Munenori tette kétségtelenül bizonyította kimagasló képességeit. Munenori megragadta azt a másodpercet, amikor az ellenség támadását egy pillanatra megállította az ellentámadás, és így még a *sógun*t is el tudta rejteni a veszély elől. Másfelől Ono Tadaaki, a Tokugavák másik kardvívó oktatója belviszályokat szított a Nyári Csata során, ezért meg is büntették. Ha a háború folyamán tanúsított viselkedését vesszük figyelembe, Munenorit sokkal rátermettebbnek ítéelhetjük, mint Onót.

Munenori még nem alapozta meg hírnevét az ország legjobb kardforgatójaként. Erre még jó néhány év múlva került sor. Ahogyan Munenori Hidetadának tanította az állam kormányzását, úgy oktatta Hidetada fiait is, különösen nagy figyelmet fordított a két fiú közül az idősebbikre, Iemicura.

Amikor Iemicu következett apja után a *sógun*i posztón, a Jagjúk sorsa új fejezetéhez érkezett. A kardforgatás történetét újra kellett írni, mert ilyen tudással és képességekkel rendelkező férfit korábban még senki sem látott Japánban. A Sinkage iskola diadalát leírva a három kortársra fogom a figyelmet ráirányítani: Iemicura, a *sógun*ra, Takuanra, a kiváló zen papra és Munenorira, a nagyszerű kardforgatóra.

MUNENORI ÉS IEMICU MEGMÁSSZÁK A SIKER LÉPCSŐFOKAIT

A Jagjú Sinkage iskola valamint a Jagjú Munenori és a harmadik *sógun*, Tokugava Iemicu közötti kapcsolat nagyon közeli és elválaszthatatlan. A Genna-korszak (1615–24) kilencedik évében történt, hogy a húszéves Iemicu a Tokugavák harmadik *sógun*jaként átvette a hatalmat. Munenori akkor ötvenhárom éves volt, a személyiségét és a kardvívó képességeit tekintve is már érett korba lépett.

Az, hogy Iemicut jelölték *sógun*nak, némi problémát okozott a *sógunátus*on belül, bár ezeket nem vitatták meg nyíltan. A második *sógun*, Hidetada és felesége, második fiuk, Kunimacu iránt nagyobb vonzalmat mutattak, mint indulatos bátyja, Takecsijo iránt, aki később az Iejacu nevet vette fel. És így – még majdnem azelőtt, hogy a *sógunátus* hivatalnokai is tisztában lettek volna vele – kialakult egy olyan közhangulat, egy elvárás, hogy a második *sógun*, Hidetada utódja természetesen Kunimacu, a második fiú lesz.

Az egyik beszámoló szerint Kaszuga no Cubone, aki Iemicu dajkája volt, finoman azon munkálkodott, hogy

meggyőzze Iejaszut, az első Tokugava *sógunt*, aki Iemicu nagyapja volt, hogy a primogenitúra (az elsőszülött joga) alapján Iemicut válasszák meg *sógumná*. Mesterkedéseire reagálva állítólag Jagjú Munenori is annak a csoportnak az oldalára állt, akik Iemicut jelölték *sógumnak* és azon dolgozott, hogy ez a cél valósuljon meg. Azonban ez a feljegyzés nem található meg a Tokugava-*sógunátus* hivatalos krónikájában, így a mai napig találgatás tárgya. Amikor figyelembe vesszük Iemicu és Munenori kapcsolatát, mind azelőtt illetve azután, hogy a tisztségében apját követte, a fenti beszámoló hihetőnek tűnik.

Munenori, akit a második *sógun*, Hidetada kardforgató-oktatásával bíztak meg, Iemicunak már gyermekkorától fogva adott kardvívó leckéket valamint tanítóként és gyámként is szerepet játszott. Részben mivel Munenori jó tanár volt, részben pedig Iemicu életerős és eleven természete miatt, apjával ellentétben nagy érdeklődést mutatott a kardforgatás iránt. Tizenhét éves korában Iemicu letette az esküt és Munenori kardvívó tanítványa lett. Nem nehéz azt feltételezni, hogy mestere nagy hatással volt Iemicu kardforgató tudására és személyiségének alakulására.

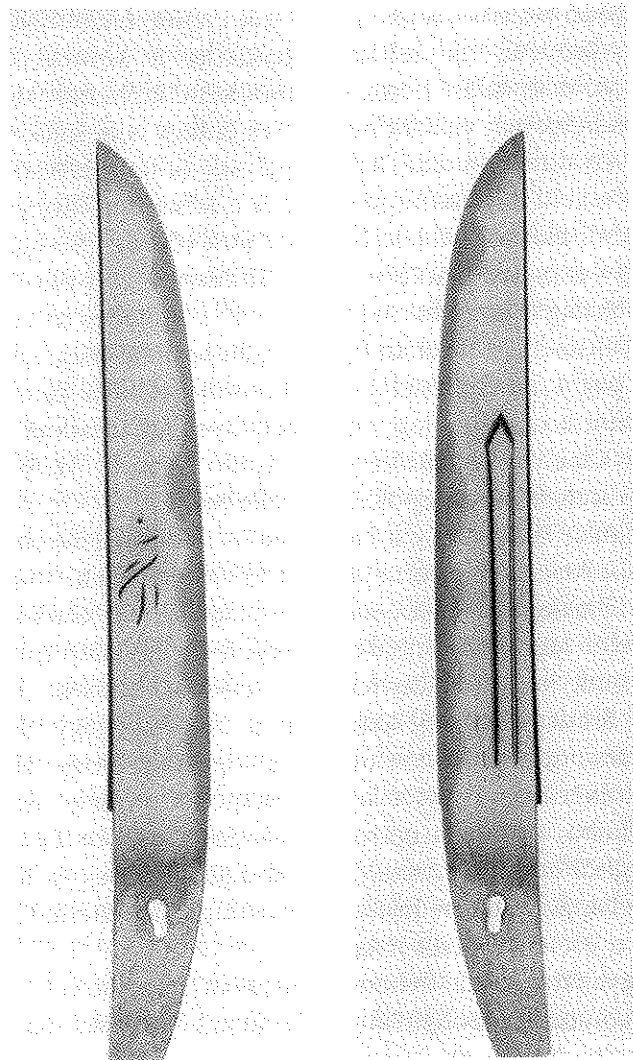
Sógunként Iemicut néhányan éles eszű uralkodóként tisztelték, de az is igaz, hogy mások zsarnokként vélekedtek róla. Bárhol is van az igazság, a tény mégis tény marad: a Tokugava-*sógunátus* feudális rendszere Iemicu idejében szilárdult meg igazán. Bár az igaz, hogy Iemicu közeli csatlósait bízta meg az állam tényleges igazgatásával, az viszont, hogy az uralkodó csatlósai mennyire tudják képességeiket kiaknázni, nagy mértékben az

uralkodó rátermettségétől függ. Ha ezt figyelembe vesszük, Iemicut, aki teljesen átengedte a kormányzást csatlósainak, talán bölcs uralkodóként ítélnéljük meg. Szabadidejében viszont nem olyan ember volt, mint mások. Gyakran mutatta természetének önfejű és csökönyös voltát. Persze megvolt arra is a lehetőség, hogy Iemicuból zsarnok váljék, ha rossz útra téved.

Egy eset azonban Iemicu és Takuan, a zen pap között rávilágít, hogy bár Iemicu önfejű volt, teljes mértékben felismerte a türelem fontosságát. Iemicut megragadta a pap személyisége, és türelmesen próbálta rávenni Takuant arra, hogy legyen a személyes tanácsadója. Ez végül csak évekig tartó esdeklés után sikerült. Az ilyenfajta türelem nem egy zsarnok jellemzője.

Iemicu lelkesedése a kardforgatás iránt még *sógumná* való beiktatása után sem lankadt, sőt növekedett. Munenori lelkesen teljesítette a *sógun* oktatásának feladatait. Másfelől Munenori sohasem hagyott ki egyetlen alkalmat sem, hogy tovább fejlessze kardvívó tudását. Hat évvel Iemicu *sógun* beiktatása után, Munenori egy bizonyítványt adományozott neki, mely igazolta, hogy tanítványa beavatást nyert a Jagjú Sinkage kardforgató iskola titkaiba. Ilyenfajta igazolást sokszor csak pusztá formáságból adományoztak, mint ahogyan Munejosi, Munenori apja avatta be Iejaszut a kardforgatás rejtelmébe. Iemicu esete azonban más volt.

Ugyanabban az évben, válaszként a mestere által adományozott bizonyítványra, Iemicu 3.000 *roku* rizzsel felemelte Munenori éves illetményét és előléptette a ranglétrán. Ráadásul a *sógun* egy rövidkardot is adományozott mesterének, melyet Maszamune, a nagyon híres

Kardpengék, melyeket Maszamune, a „Mesterek Mestere” kovácsolt

kardkovács készített. A Jagjú család még ma is kincsként őríz egy levelet, amelyet Iemicu írt Munenorinak. Ebből megragadhatunk valamit a két férfi közötti kapcsolatból. A levél valahogyan így szól:

„Bár dicsérsz engem a kardforgatásban elért fejlődésemért, úgy tűnik, mégsem veszed teljesen komolyan az oktatásomat. Nem vall rád az ilyen esetleges tanítási mód. Készen állok arra, hogy tanuljak és tovább fejlesszem képességeimet. Beavattál a Jagjú kardforgatás összes rejtelmébe és én hálám jeléül előléptetelek. Viszonzásul szívességemre, azt hiszem most már komolyabban kellene engem tanítanod, az erőnyeimre koncentrálni. Ha kevésbé lennél önző, akkor elégedett lennék. Az, hogy kardvívó tudásom fejlődik-e vagy nem, kizárólag a te oktatói hozzáállásodtól függ. Figyelembe kellene venned a lelkesedésemet a kardforgatás iránt. Ha úgy folytatod a tanításomat, ahogyan azt eddig tetted, arra kényszerítesz, hogy kevesebb kedvességgel gondoljak rád. Azonban ha teljes komolysággal oktatsz, sohasem fogok elfeledkezni rólad és ha ésszerűek a kéréseitek, mindig támogatni foglak téged és leszármazottaidat.”

Van dátum ezen a levélen, csak az évszám nincs, amelyben íródott. A tartalomról következtetve azonban nyilvánvaló, hogy nem sokkal azután íródott, hogy Iemicu megkapta a bizonyítványt arról, hogy beavatást nyert a Jagjú Sinkage kardforgató iskola titkaiba. A levél részletesebb és Iemicu nézeteit sokkal makacsabb stílusban fejezi ki, mint a fenti tömörített változat. Ez a le-

vél Iemicu bosszúságát tükrözi, hogy erőfeszítései ellenére képtelen kardforgató tudását mestere képességeinek szintjére fejleszteni. Megérthetjük, hogy Iemicu a levélben úgy próbálja zaklatottságát feldolgozni, hogy mesterét okolja a tanítása miatt. Röviden: kiolvashatjuk belőle a *sōgun* önző hozzáállását, mint ahogyan egy elkényeztetett fiú gyakran csak saját vágyainak kielégítését várja apjától.

Amikor Munenori megkapta ezt a levelet, bizonyára meghökkent. Ugyanakkor viszont valószínűleg örült is annak, hogy Iemicu ennyire lelkesedik a kardforgatás iránt, ami Munenori hosszú, figyelmes oktatásának volt az eredménye.

A Jagjúk és a Tokugavák közötti szoros kapcsolat miatt megadatott a Jagjú Sinkage kardforgató iskola számára az az érdem, hogy a Tokugavák egymás utáni nemzedékek során is pártfogolták. Munenori a Jagjú stílus mestereként nagy felelősségérzettel rendelkezett és arra törekedett, hogy mélyebben megértse a kard művészetét. Ami azt illeti, egyre több kardvívó hallotta Munenori hírért és azon igyekeztek, hogy tanítványai legyenek. A Tokugava család támogatása miatt azonban Munenori-nak nemcsak a saját cselekedetei miatt kellett óvatosnak lennie, de a követőivel is szigorúan kellett bánnia. Mindenek felett arról kellett gondoskodnia, hogy a Jagjú Sinkage iskola neve ne veszítse el régi fényét. Nem lehetett olyan meggondolatlan, hogy a beleegyezése nélkül megengedte volna tanítványainak, hogy más iskolák kardvívóival párbajozzanak vagy úgy viselkedjenek, hogy az szégyent hozzon a Jagjúkra. A következő történet arról szól, hogy Munenori milyen szigorú volt iskolájának tagjaival.

Jagjú Júbei Micujosi, Munenori legidősebb fia kiváló kardforgató volt, aki még ma is népszerű a nép körében, és gyakran elbeszélések is szólnak róla. Micujosi szolgálatait apródként kezdte a tizenhat éves Iemicunál. Hét évvel később Iemicu megharagudott az akkor húsz éves Micujosira, és arra szólította fel, hogy mondjon le a *sōgunátus*ban betöltött posztjáról. Keveset tudunk a *sōgun* feldühödésének okáról, de egy levél, melyet a zen pap, Takuan írt Munenorinak, sejteti, hogy az ittas Micujosi elfeledkezett magáról és tiszteletlennek mutatkozott. Micujosi kiközösítése még tizenkét hosszú évig tartott. A *sōgunátus*ból való száműzetésének hossza miatt néhányan úgy gondolják, hogy Micujosi elküldése csak színlelés volt, hogy megtévesszék a népet, és úgy hiszik: valójában a *sōgun* arra utasította Micujosit, hogy az ország különböző tartományaiiba utazzon és ott kémkedjen. A történészek azonban visszautasítják ezt a fajta értelmezést.

Iemicu sokkal azelőtt kiengesztelődött és elfelejtette haragját, hogy a kegyvesztett csatlósnak végül is hivatalosan megbocsátott. Tehát ha Micujosi apja, Munenori hatott volna a *sōgunra* és meggyőzte volna arról, hogy oldozza fel fiát a büntetése alól, akkor Micujosi sokkal korábban visszakerült volna korábbi helyzetébe. Mint a Tokugavák által támogatott iskola mestere, Munenori úgy vélte, hogy iskolája minden olyan tagjával szigorúnak kell lennie, akinek a viselkedése nem megfelelő. Valószínűleg iskolája tagjai iránt tanúsított szigorú hozzáállása segítette abban, hogy elnyerje a *sōgun* és közeli csatlósai mélyebb bizalmát.

A Kan'ei korszak hatodik évének (1629) végén, kö-

rülbelül fél évvel azután, hogy Munenori beavatta Iemicut a kardforgatása titkaiba, kinevezték a *szómeckuke* tiszt-ségbe. Így Munenori a politikai siker kivételesen magas lépcsőfokát érte el kardforgatóként. Azonban sohasem hanyagolta el, hogy folytassa a kardforgatás mélyebb megértését.

AZ ELLENFÉL SZÁNDÉKÁNAK MEGÉRZÉSE

Sok történet szól Munenori kiváló kardvívásáról. Íme egy példa:

Egyik nap *nó*-előadást tartottak Edo várában. Amint folyt a darab, Iemicu *sógun* odafordult Munenorihoz, aki közvetlenül mögötte ült és megkérdezte: „Kanze Szakon, aki most játszik, teljes riadókészültségben van? Ha úgy helyezkedik, hogy meglehetne támadni, szólj nekem.” Az előadás után Munenori azt mondta a *sógun*-nak: „A darab során sohasem volt egyetlen óvatlan pillanata sem, azt az egyedülit kivéve, amikor a Daidzsín oszlop (a *nó*-színpad egyik oszlopa) közelében, a saroknál megfordult. Ez volt az a pillanat, amikor meg tudtam volna támadni.”

Miután Kanze Szakon, akit a kor összehasonlíthatatlanul legjobb *nó*-színészének tartottak, visszavonult a színházi öltözőbe, megkérdezte az egyik segédjét: „Ki volt az a férfi, aki a *sógun* háta mögül figyelte az előadást?” „Ő Jagjú úr” – válaszolt a segédje. Meghallván a választ, Kanze elismerését fejezte ki Munenori iránt, mondván: „Ez a kardforgató tényleg megérdemli a mester nevet. Amikor megfordultam a saroknál, figyelmem

elgyengült. És akkor láttam, hogy mosolyog.” Iemicura, aki később hallotta Kanze beszámolóját, állítólag mély benyomást tett Munenori tehetsége.

Egy másik történet, amely Munenori képességeit példázza, a következőképpen szól:

Miután Munenori hét évig szolgált *szómeckuke*ként, 1636-ban éves illetményét 4.000 *koku* rizzsel emelték meg, így teljes jövedelme már 10.000 *kokura* rúgott, ami már egy *daimjó* szintjének felelt meg. Egy kellemes tavaszi napon, amikor Munenori már *daimjó*ként élte életét, Edo Azabu részén lévő villájának kertjében teljesen kinyílt cseresznyevirágokat szemlélt. Mögötte állt apródja, aki kardját függőlegesen tartotta, mint ahogyan azt egy *daimjó* apródja mindig is tenni szokta.

A lány tavaszi napsütés melegítette Munenorit, aki ábrándozva örvendezett a cseresznyevirágok finom színeinek. Hirtelen felhőrdülve fordult meg, mintha éles szemével valamit fürkészne, és aztán visszament a társalgóba. Feszült arckifejezéssel ült le a *tokonoma* oszlopainak háttal, majd mély elmélkedésbe merült.

Szűk fél óra telt el úgy, hogy Munenori gondolataiba mélyedt. Azok, akik vigyáztak rá, aggódtak szokatlan tekintete miatt. Végül az egyik szolgálja így szólt: „Úgy gondolom, már jó ideje nem olyan, mint szokott lenni, uram. Azt szeretném tudni, uram, valami baj van?” A gondolataiba temetkezett Munenori komoly hangon így felelt: „Valami furcsán elmélkedek. Amikor a kertben nézegettem a cseresznyevirágzást, hirtelen úgy éreztem, hogy veszély fenyeget. Résen voltam, gyorsan felugrottam, de nem találtam ellenséget a közelében. Azt szeretném tudni, vajon hallucináció volt-e. Ha érzékszalóds

áldozata lettem, akkor azt nem tudom megbocsátani magamnak. Ez megbocsáthatatlan. Éveken át a kardforgatás elsajátítására törekedtem, és kardvívó stílusom megtestesülésének tartom, hogy az ellenfél valódi mozdulatai előtt már megérezzem azokat. Azonban ha a hátam mögött korábban tapasztalt veszélyérzet csupán csak hallucináció volt, akkor az azt jelenti, hogy kardforgatói tehetségem már nem olyan, amilyennek lennie kellene. Nem tudom elviselni a helytelen érzékelést.”

Uruk különös szavainak hallatán a szolgák csendben maradtak. Aztán az uraság apródja hirtelen földre borult Munenori előtt és esedező hangon azt mondta: „Kérek, uram, bocsáss meg. Mélységes elnézést kérem, amiért megzavartam gondolataidat. Ami azt illeti, amikor röviddel ezelőtt láttam, hogy a kertben mennyire lefoglalnak a cseresznyevirágok, borzasztó ötlet jutott az eszembe. Arra gondoltam, hogy ha uramra azalatt sújtanak le hátulról a kardommal, míg az belefeledkezik a cseresznyevirágzásba, akkor még uram se, akit ilyen kiemelkedő kardforgatónak tartanak, sem tudná kivédeni a támadást.”

Amikor Munenori meghallotta apródjának vallomását, mosolygós és könnyed hangon azt mondta: „Most már értem.” Így szólván Munenori felállt és kiment a szobából anélkül, hogy egy szóval is megfeddte volna az apródot. Az, hogy a hatvanas éveiben járó Munenorinak ilyen éles érzékei voltak, azt tükrözi, hogy belépett a kardforgató tudás tökéletességének birodalmába.

Egy másik történetben is szerepel a Munenori és a *sógun* közötti eset. Iemicu *sógun* nagyon megalázónak tartotta, hogy a kardforgatásban képtelen Munenorival

egyenlő szintre kerülni. Egyik nap a fiatal *sógun* hirtelen támadást tervezett Munenori ellen, és kíváncsi volt, vajon Munenori ki tudja-e védeni azt vagy sem. Mikor Munenori a *sógun* színe elé járult, leült, kezét a *tatami-ra* helyezte és fejét mélyen lehajtotta, mint ahogyan azt a csatlósok mindig is tettek, hogy tiszteletüket kifejezzék uruknak, Iemicu hirtelen lándzsát rántott a „gyanútlan” Munenorira – majd meglepetten, háttal a földön fekvé találta magát. Munenori már a mozdulat megtétele előtt érzékelte a *sógun* szándékát, és a vágással egy időben hirtelen kirántotta alóla a lábait.

Az ellenfél mozdulatainak ilyenfajta megérzése még azok valódi végrehajtása előtt a Jagjú Sinkage kardforgató stílus egyik alaptételének számított. Egy könyv, melyet a Jagjú Sinkage iskola rejtelméről írtak, elmeséli, hogy egy ellenfél, aki éppen támadásra készül, mindig tesz kisebb mozdulatokat a kezével, könyökével és válláival.

Az ellenfél szándékainak érzékelése nem korlátozódott a két ember közötti párbajokra. Munenori elméleteit, melyekre nagy mértékben hatott Takuan, a zen pap is, egy mester a stratégiák sokkal szélesebb skáláján tudta alkalmazni. Később meg fogom vizsgálni azt, hogy Takuan gondolatai hogyan segítették Munenori elméleteinek kifejlődését. Először azonban egy olyan történetet mutatok be, mely azt példázza, hogy Munenori elméletei nemcsak üres frázisok voltak, hanem a gyakorlatba is át lehetett őket ültetni.

1637 októberében Kjúsún, a Simabara félszigeten kitört a Simabara-lázadás. A Tokugava-*sógunátus* 1603-as megalapítása óta az 1614-es Téli Csata és az 1615-ös

Nyári Csata kivételével ez volt az első nagyobb erőszakos megmozdulás. Az esetről azonban a *sógunátus* csak november 9-én értesítették. A *sógunátus* hivatalnokai sietősen tanácskozni kezdtek és úgy döntöttek, hogy megparancsolják Sigamaszának, Mikava tartomány *daimjójának*, hogy megtorló támadást intézzon a felkelők ellen. Sigemasza, aki a *szankin-kótai* szerint Edóban élt – ez a törvény azt írta elő a *daimjók*nak, hogy minden második évben Edóban lakjanak – a következő nap elindult Edóból.

Munenori az azt megelőző évben mondott le a *szó-mecuke* tisztségről. Csak annak a napnak a délutánján értesítették a lázadásról, amelyen Sigemasza elhagyta a várost. Munenori, aki éppen egy barátja házában ebédelte, azonnal azt mondta vendéglátójának, hogy egy halaszthatatlan ügy miatt el kell mennie.

Munenori lovára pattant, majd Sigemasza és csapata nyomába eredt. Sinagavánál, Edóban azt mondták neki, hogy Sigemasza már jóval korábban áthaladt az őrhelyen. Munenori tovább folytatja útját és megpróbálta utolérni a csapatot. Kavaszakiig lovagolt, de még mindig nem tudta megelőzni Sigemaszát. Amint az őszi égbolt lassan besötétedett – mivel abban az évszakban korán ment le a Nap – Munenori abbahagyta az üldözést és visszafelé, Edo várának irányába vette útját.

Sötétben érkezett meg a várhoz és a késői óra ellenére sürgős bebocsáttatást kért a *sógun*hoz. A *sógun* fogadta Munenorit és aggódó tekintettel megkérdezte tőle: „Mi a baj?”

Munenori így válaszolt: „Hallottam, hogy Sigemaszát nevezték ki a megtorló csapatok élére, hogy elfojtsa a

simabara felkelést. Azért merészeltem tőled meghallgatást kérni, hogy előadjam határozott kívánságomat. Kérlek, akadályozd meg, hogy Sigemasza úr legyen a simaburai sereg parancsnoka!”

„És miért akarod, hogy ezt megakadályozzam?” – kérdezte a *sógun*.

„A keresztények és parasztok által szított lázadás a várnál sokkal súlyosabb ügy. Ha a megtorló támadás megtörténik, akkor a vezér el fog esni a csatában. Könyörgöm, vond vissza a parancsot és valamilyen más intézkedéshez folyamodj.”

Munenori szavai nem tetszettek a *sógun*nak, és válasz nélkül elhagyta a helyszín. A *sógun* valószínűleg azt gondolta, hogy Munenorinak nincs joga egy olyan döntésbe beavatkozni, amelyet a *sógunátus* legfőbb tagjai hoztak, akik között maga a *sógun* is ott volt. A *sógun* számára természetes volt, hogy dühös lett Munenorira. Azonban Munenori számított arra, hogy magára fogja vonni a *sógun* haragját. Nem volt hajlandó feladni, így nem hagyta el a várat, hanem ehelyett csendben, ébren ott töltötte az éjszakát.

Amikor a *sógun* meghallotta, hogy Munenori még mindig a várban van, egy újabb találkozóra hívta. „Röviddel ezelőtt azt mondtad nekem, hogy Sigemasza meg fog halni a csatában. Indokold ezt meg.”

Munenori ékesszóló magyarázatát a következőképpen lehetne összefoglalni: „Sem a vallási felkeléseket, sem a mezőgazdasági lázadásokat nem szabad alábecsülni, mint ahogyan azt számos hasonló múltbeli eset példázza. Mivel Itakura Sigemasza hű és bátor uraság, aki már az oszakai Téli és Nyári Csatákban is bizonyította

vitéségét, küldetése végrehajtásának érdekében bizonyára súlyos csatákat fog vívni Kjúsún. Azonban az már kétséges, hogy a Kjúsún lévő *daimjók* csapatai – akik alulbecsülik az ellenséget és a támadások majd elcsüggesztik őket – vajon készségesen alávetik-e magukat Sigemasza parancsnokságának, aki – bár a *sógunátus* küldte őt – mégiscsak egy alacsonyabb rendű *daimjó*.

Ha Kjúsú csapatainak Sigemasza parancsnoksága alatt nem sikerül leverniük a lázadást még hosszú küzdelem során sem, akkor a *sógunátus*nak nem lesz más választása, minthogy egy másik parancsnokot küldjön, hogy eleget tegyen a megbízatásnak. Ha a dolgok így fognak alakulni, akkor a felelősségteljes Sigemasza megszégyenülés helyett a csatában a halált fogja választani.”

Más szavakkal nagy esély van arra, hogy emiatt a nem megfelelő kinevezés miatt egy vitéz *daimjó* fog hiába meghalni, ez pedig következképpen szégyenfoltot ejt az államigazgatáson. Ezért merte Munenori kifejezni azt a határozott akaratát, hogy a *sógun* hívja vissza Sigemaszát és újra hívjon össze egy tanácskozást, hogy megfontolhassák az ügyet.

Iemicu megértette Munenori álláspontját. Azonban hiába volt minden, a *sógun* nem szokott visszavonni olyan parancsokat, melyeket személyesen szentesített. „Már túl késő. Jobb lenne, ha hazamennél és lefeküdnél aludni” – mondta Iemicu együttérzően Munenorinak és elment.

A lázadás úgy folytatódott, ahogyan azt Munenori megjósolta.

Annak ellenére, hogy a kjúsúi *daimjók* csapatai sorozatos támadásokat mértek a felkelők seregére, akik a

Simabara félszigeten lévő Hara várába ásták be magukat, azok makacs ellenállást tanúsítottak, és a lázadó sereg hangulata egyre csak fokozódott. A helyzet súlyosságát felismerve a *sógunátus* november végén arra kényszerült, hogy egy másik parancsnokot küldjön Simabarára. Ez alkalommal Macudaira Izunokami Nobucunát választották, aki a *sógun* vének tanácsának fontos tagja volt. Ez a kinevezés nem szükségszerűen utal arra, hogy elvesztették Sigemasza iránti bizalmukat, de az tagadhatatlan, hogy szerepet játszott abban, hogy a gyötrődő vezér még inkább szorult helyzetbe kerüljön.

1638. január 1-én Sigemasza totális támadásra vezrelte seregét a Hara vár ellen. A heves csata közben lelőtték és meghalt. Annak a ténynek az alapján, hogy búcsúverset is költött, bizonyára elszánta magát, hogy meghal a csatában. Csak február 28-án sikerült a *sógunátus*nak úgy egyesíteni erőit, hogy végül a védők kiéheztetésével sikerült bevenniük Hara várát.

Munenori, aki csak alacsonyabb rendű *daimjó* volt, és így nem engedték meg neki, hogy részt vegyen a *sógunátus* fontosabb tanácskozásain, nem csak arra szorítkozott, hogy Sigemasza halálát jósolja meg a csatában. Munenori a felkelés kimenetelét egészen a végéig előre megjövendölte. Jóslatai, melyeket a *sógun* kérdéseire válaszolva tett, Iemicu nagy meglepetésére igaznak bizonyultak.

Feltételezhetjük, hogy Munenori jövendölései egyrészt a simabarai helyzetről szóló pontos értesülésein, másrészt a stratégiai elméletein alapultak. Valószínű, hogy Munenori *szómecek*eként egy olyan hírvívői hálózatnak volt a vezetője, amely mindegyik tartományt le-

fedte, ez pedig segített neki abban, hogy a stratégiáról szóló elméleteit a gyakorlatba is átültesse, és hogy még a tisztségről való lemondása után is megtartotta befolyását. Ha ez a feltételezés igaz, akkor Munenorit joggal nevezhetjük nagyszerű kardforgató mellett nagyszerű stratégának is. Ráadásul még azokat a szóbeszédeteket sem hagyhatjuk figyelmen kívül, amelyek arról szóltak, hogy a Jagjú család és mellékágai kémtevékenységekbe keveredtek. Sőt még azt is feltételezhetjük, hogy a híresztelések egy olyan magas szintű hírvívői hálózatról szóltak, melyet Munenori irányítása alatt építettek ki. Bár nem maradt ránk olyan meggyőző bizonyíték, mely egy ilyenfajta hírvívői hálózat létezését igazolná, azt is figyelembe kell vennünk, hogy minél tökéletesebb egy hírvívői hálózat, annál kevesebb nyomot hagy hátra maga után.

Munenori olyasféle cselekedetei, mint például ahogyan Simabarába indult Itakura Sigemasza nyomában, olyan tettek voltak, melyek távol álltak a tisztségének tényleges hatáskörétől. Mindazonáltal az a tény, hogy így cselekedett, azt jelzi, hogy Munenori biztos volt abban, hogy jóslatai valóra válnak. Mivel szinte lehetetlen azt hinni, hogy meggyőződései csupán csak elméletein alapulnak, valószínű, hogy a hírvívői hálózata tényleg létezett.

Bármilyen is volt az igazság, a simabara felkelés után Iemicu jobban bízott Munenoriban és gyakrabban hívta meg magánbeszélgetésekre és gyakrabban kérte ki tanácsát is. Az a kivételes kapcsolat, amely Iemicu *sógun*, Munenori és Takuan zen pap között állt fenn, kibővítése a *sógun* és Munenori közötti viszonynak.

IEMICU, MUNENORI ÉS TAKUAN

A Jagjú Munenori idejében létező kardforgatásnak van egy mai megfelelője: a *kendó*, amelyben bambusz botokkal vívnak.

A Meidzsi-korszak (1868–1912) óta hanyatlak az az irányzat, hogy a kardvívó edzéseknek különleges jelentőséget tulajdonítanak, és ma már csak kevés ember őrzi ezt. Az a harcművészet, amelynek *kendó* a népszerű neve, egyfajta sporttá vált. Azonban most, hogy a kard, mint a gyakorlatban használt fegyver, elveszítette jelentőségét, meg lehet érteni ezt a változást az emberek hozzáállásában. A *kendó* ma sportként olyan népszerű, mint a *dzsúdó*. Bár a *kendó* közvetlenül azokból az időkből származik, amikor a kardot még a gyakorlatban használták fegyverként, nem lenne szabad és nem is tudnánk a *kendó* mai fogalmán keresztül megérteni a múlt kardművészetét. Azután, hogy a háborús időszak véget ért és a Tokugava-*sógunátus* uralma alatt beköszöntött a békekorszak, a szamurájokra kirótt feladatok nem változtak. Ha kitört egy csata, a szamurájoknak uruk oldalán kellett harcolniuk, még életük árán is. A *Buke Sobatto*, amely az Edo-korszakban beiktatott, a szamurájok életét szabályozó rendelet volt, és azt határozta meg, hogy a szamurájoknak arra kell törekedniük, hogy az irodalmi és a harci művészetekben egyaránt tökéletesítsék magukat, azaz nemcsak a kard és a lándzsa, hanem a könyvek tudását egyaránt elsajátítsák.

Amikor egy szamuráj kardját előrántva szembenézett az ellenséggel, nem volt más választása, csak a győzelem vagy a vereség. Annak érdekében, hogy egy sza-

muráj legyőzze az ellenséget, kimagasló harcművészeti tudással kellett rendelkeznie. Mégis, hogyan tudhatta egy szamuráj még a kardok tényleges összecsapása nélkül is, hogy az ő tudása a jobb? Amíg a kardforgatásban a tudás viszonylagosnak számított, az ellenség legyőzésének egyetlen módja az volt, hogy tökéletes tudással teljes fölénybe kerüljenek. Bármennyire keményen is hajszolta valaki ezt a célt, nem lehetett elérni. Bármilyen keményen is gyakorolta egy szamuráj a harcművészeteket, félelmei miatt sohasem tudott teljesen megnyugodni. Mindig jelen volt az a rettegés, hogy esetleg legyőzik. Igazság szerint halálfélelmük volt. Ami elősegítette ennek a félelemnek a leküzdését, az egy olyan hozzáállásnak, egy olyan szellemi hozzáállásnak a kifejlesztése volt, amely teljesen tagadta azt a nézetet, hogy a haláltól félni kell.

Következésképpen az Edo-korszak alatt a kardforgatás célja nemcsak a technikák kifejlesztése volt, hanem a halálfélelem kitörlése a gondolatokból, ezáltal tudott egy szamuráj szilárdan hinni legyőzhetetlenségében. Ezért volt természetes, hogy a buddhizmust, a sintót, valamint Lao-ce és Csuang-ce filozófiáit részben beépítették a különböző kardforgató iskolák elméleteibe, és ezek a harcok harci szellemének szerves részei lettek.

A Jagjú Sinkage kardforgató iskolát, különösen Munenori stílusát jellemezte a zen buddhizmus magába foglalása. Elkerülhetetlennek tűnik, hogy egy nap a zen buddhizmus és a kardforgatás összefonódik. Azonban Munenori, aki ráébredt arra, hogy milyen fontos a zen buddhizmus beépítése a kardforgatásba, tényleg éles eszű ember volt.

Sem betűk, sem szavak nem szükségesek a zen filozófiához. Ami a zen buddhizmushoz szükségesetetik, az a következő: az embernek fel kell szabadítani elméjét a bennük mélyen gyökerező, földi gondolatoktól, és ösztönösen kell megismernie legbelsőbb énjét. Csak ekkor érheti el a megvilágosodást. Az egyetlen dolog, amit tennie kell: rá kell szánnia magát, hogy leüljön meditálni. A szamurájokat vonzotta a buddhizmus, mivel a szamurájsághoz szükséges rendíthetetlen szellem és a zenben elért megvilágosodás közeli kapcsolatban álltak egymással.

Takuan Szóhó (1573–1645) a zen buddhizmus kiemelkedő papjaként ismert, továbbá még arról is elhíresült, hogy ő volt az a férfi, aki kitalálta, hogy majdnem mindegyik japán ételhez ráadásként pácolt retket adjanak (amit a pap után *takuannak* hívnak). Nagy hatást gyakorolt Munenorira, aki beépítette a zen buddhizmust a kardforgatásról és stratégiáiról szóló elméleteibe.

Takuan szamuráj-családba születet Izusiban, 1573-ban. Ismeretlen okokból lépett be tízéves korában az Izusiban lévő Dzsódó-szekta templomának a szolgálatába. Amikor ez a korához képest sokkal bölesebb fiú tizennégy éves lett, saját felfogása szerint alakította át a buddhizmust. Kimagasló tehetséget mutatott, és szokatlanul fiatalon, harmincöt éves korában a császári udvar a Daitoku-dzsi templom ötvennegyedik főpapjának nevezte ki. Azonban csekély három napnyi szolgálat után Takuan lemondott posztjáról, hogy visszatérhessen a szülővárosában lévő kis templomába. A világi elismertség és az ezzel járó légkörrel szembeni idegenkedése készítette arra, hogy a mindennapi életben keresse a szabad-

Takuan, zen szerzetes fából készült szobra

ságot. Vidéki magányban töltött élete nem tartott sokáig, mivel a Daitoku-dzsi templomot érintő váratlan esemény történt.

A Daitoku-dzsi templom közeli kapcsolatban állt a birodalmi udvarral és először nem tartozott a Tokugava-sógunátus fennhatósága alá. Azonban ez volt az az időszak, amikor az egész országban minden fokozatosan a Tokugava-sógunátus ellenőrzése alá került. Az emberek és az intézmények egyaránt földig hajoltak hatalmuk előtt. A *Dzsiin Sobatto* törvényt, amely a templomokat szigorúan szabályozta, 1628-ban hozta meg a sógunátus. A törvény hatályba lépésével a templomot teljesen megfosztották előjogaitól, amellyel mindezidáig rendelkezett. A templom kivételes helyzetben lévő különböző vallási szektái között lévő féltékenység váltotta ki a sógun udvarában a templom elleni viszályokat.

Mikor Takuan informálták a történetekről, elment Kiotóba és könyörgött a Daitoku-dzsi templom főpapjainak, hogy tiltakozzanak a sógunátusnál az új, szigorú törvény miatt. Az írásbeli tiltakozást Takuan felelősségvállalásával írták meg. A sógunátus feldühödött, és az ügyben végzett nyomozás után Takuan Kaminojamába, Deva tartományba száműzték. Takuannak nem volt más választása, mint engedelmeskedni, bár a buddhista nézőpont szerint minden hatalom – még a Tokugavaké is – csak ideiglenes, csak az üresség örök és változatlan.

Munenori húszas éveiben járó fiatalember volt, aki a kardvívó edzéseknek szentelte magát, mikor először tanította őt Takuan. Amikor Munenori meghallotta, hogy hirtelen milyen rosszra fordult sorsa, elhatározta, hogy minden lehetséges erőfeszítést megtesz, hogy

segítsen. Csatlakozott azokhoz a *sógunátusi* csatlósokhoz, akik nagy tiszteletben tartották Takuant és a Kan'ei-korszak kilencedik évében (1632) Hidetada halálakor Takuan amnesztiát kapott. Először csak azt engedték meg neki, hogy Edóban éljen, két évvel később pedig feloldották a szigorítást és visszatérhetett Kiotóba. Bár most már Takuan szabad ember volt, azáltal, hogy egyszer összeütközései voltak a *sógunátussal*, kínos helyzetbe került.

Amikor a korszak tizenegyedik évében (1634) Iemicu *sógun*nak alakalma nyílt Kiotóba-látogatni, Munenori meggyőzte Takuant, hogy tiszteletlátogatást tegyen a *sógunnál*. Ez sorsdöntő találkozásnak bizonyult. Iemicut nagyon elbűvölte a pap személyisége és a következő évben megkérte Takuant, hogy költözzön Edóba. Munenori elintézte, hogy Takuan az ő villájában, Edo Azabu kerületében lakjon.

Most, hogy Takuan Edóban élt, Iemicu gyakran meghívta Edo várába. Takuan leveleiből láthatjuk, hogy Iemicu milyen gyakran és nyomatékosan hívta meg a papot magához ilyen vagy olyan ürüggyel. Ezek az érdekes feljegyzések bizonyítják, hogy a *sógun* milyen kimagaslóan tisztelte és kedvelte a zen papot. A *sógun* kedveségét azonban Takuan bizonyos értelemben nem viszonozta, mert életének hátralévő részeit egyszerűségben akarta leélni egy remetelakban, szülőhelyéhez közel. Annak érdekében, hogy Takuan biztosan Edóban maradjon, Iemicu olyan messzire ment, hogy még egy templomot is – a Tókai-dzsit – építtetett a Sinagava kerületben és ide nevezte ki Takuant főpapnak. Meg kell jegyeznünk, hogy ez a különleges kapcsolat, amely Ta-

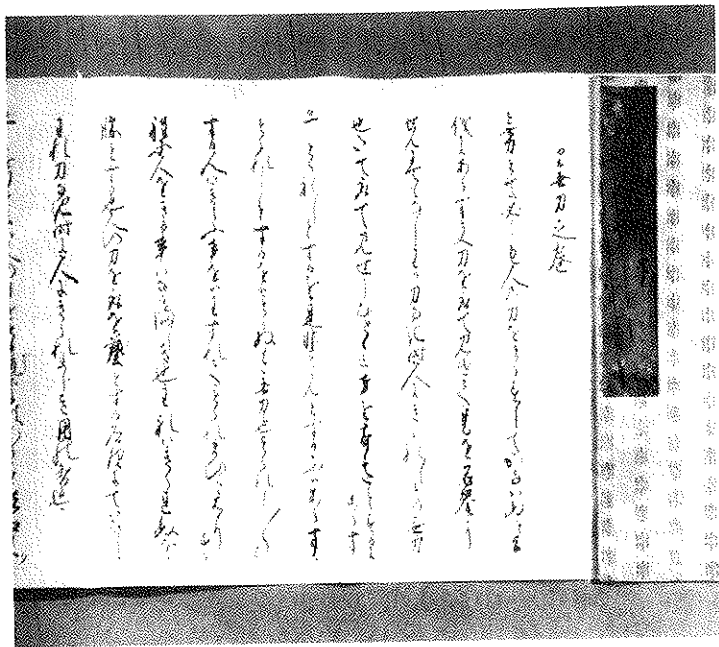
kuan – aki tiszta szívvel hitte, hogy az emberek alapvetően semmit sem birtokolhatnak – és Iemicu – aki a világi rendszer legfőbb jelképe volt – között jött létre, Munenori közvetítésével alakult ki.

Idősebb éveiben Munenori a kardforgatásról szóló összes elméletét egy könyvben, a *Jagjú-ke bjóbó-kaden-só*-ban („Kardforgatásról szóló könyv a Jagjúk leszár-mazottainak”) foglalta össze, amely a kardforgatás technikái helyett inkább a viadal alatti szellemi irányításra helyezi a hangsúlyt. Úgy tűnik, hogy a szellemi irányítás mindig is az egyik legfontosabb kérdés volt Munenori számára. Ebben a könyvben a zen filozófiához kapcsolódó rengeteg szó alapján érzékelhetjük, hogy milyen nagy hatást tett Takuan Munenorira.

Létezik egy érdekes iromány, melyet Takuan feltételezhetően Munenori kérésére írt, röviddel azután, hogy a pap megkapta az amnesztiát. Ebben a különleges írásban, melyet az utókor *„Fudócsi sinmjó roku”*-nak („Feljegyzés a rendíthetetlen bölcsességről és az isteni misztériumról”) hív, Takuan egy buddhista tanítást alkalmaz a kardforgatásban: minden egyes földi vágy a ragaszkodásban gyökerezik. Ennek az írásnak sok közös pontja van Munenori értekezéseivel.

Ezenfelül maga Munenori is őszintén elismeri, hogy a *Jagjú-ke bjóbó-kaden-só* megírására a buddhista mestertől kapott tanítások inspirálták.

Baráti kapcsolatuk miatt Takuan Munenorinak írott leveleiben gyakran adott őszinte tanácsokat. Például egyik alkalommal a pap azt tanácsolta Munenorinak, hogy ne húzzon hasznát a *sógun* beléhelyezett bizalmából és akkor se rukkoljon elő személyes érzelmekkel,

A „Jagjú-ke hjóhó kaden-só“-t Munenori írta azon hite szerint, hogy a kardforgatásnak a zenen kell alapulnia

amikor a *sógunnal* barátokról és ismerősökről beszélnek. Egy másik levelében Takuan arra figyelmeztette Munenorit, hogy életében elért sikerei ne tegyék hiúvá vagy önteltté. Takuan összes tanácsát azért adta, hogy megakadályozza Munenorit, hogy a helytelen ösvényre lépjen. Takuan annyira értékes volt Munenori számára a helyes életvitel tanításában, hogy – különösen Munenori életének vége felé – lehetetlen lett volna pótolni.

A Takuan és Munenori közötti bizalmas kapcsolat természetesen Iemicura is hatást tett. Takuan Munenori mestereként a *sógun* iránti tiszteletet parancsolta.

Még az olyan nagyszerű kardforgatók, mint Munenori, és az olyan bölcs emberek, mint Takuan számára is elérkezik végül az öregkor vége. 1642 őszén, hetvennégy éves korában Munenori melegvizes kúrára ment egy fürdőbe. Takuan Munenorinak november 10-én írott levele a következőképpen szól:

„...A *sógun* jó egészségnek örvend. Gyakran beszél rólad. Legalább tízszer megkérdezte, hogy hallottam-e felőled. Amikor csak találkozom vele, mindig utánad érdeklődik...”

Takuan három évvel később, 1645. decemberében, hetvenhárom éves korában halt meg. Életének utolsó pillanatában elővette ecsetét és egyetlen *kandzsü* írt le: 夢 (álom). Amikor letette az ecsetet, kilehelte lelkét. Három hónappal a pap halála után, hetvenhat évesen Munenori élete is véget ért, mintha követte volna mesterét a halálba. Röviddel halála előtt Iemicu a betegágyánál látogatta meg Munenorit. Ahhoz, hogy fel tudjon ülni az

ágyában a *sógun* fogadására, két csatlósának kellett segítenie. Bár Munenori az eszméletlenséggel küszködött, még a legcsekélyebb erejét is arra használta fel, hogy az utolsó leckét adja a Jagjú Sinkage kardforgató stílusban. Iemicu megpróbálta leplezni mély szomorúságát és *sógun*hoz illő méltósága megtartásával hallgatta Munenorit.

Munenorit halála után a *sógun* megfelelő szertartással eltemettette és egy olyan posztumusz címet adományozott neki, amely csak egy főbb *daimjót* illetett meg.

A Munenori halála utáni napokban a *sógun* gyakran mondogatta: „Munenori volt az, aki a helyes uralkodást megtanította nekem”, valamint: „Ha Munenori élne, ebben az ügyben kikérném a tanácsát.”

Két mestere halála után Iemicu életét a magány árnyékolta be. A *sógun* négy évvel Munenori után, negyvennyolc éves korában halt meg.

A Jagjú Sinkage kardforgató iskola, ami nagy hírnévre tett szert, valamint a Tokugava-*sógunátus* névleges és tényleges támogatását is elnyerte, Munenori tehetséges fia, Micujosi irányítása alatt érte el a tökéletességet.

V.

JAGJÚ MICUJOSI

A titokzatos kardvívó

Jagjú Munenorit, a Jagjú Sinkage iskola kardvívó mesterét tartják az Edói Jagjú iskola első mesterének. Munenori fiainak irányítása alatt a Jagjú Sinkage iskola két részre: az Edói Jagjú és az Ovari Jagjú iskolákra ágazott. A közöttük lévő versengésben mindkettő a saját igazságát állította.

Jagjú Josikacu (1552–1616), Munejosi legidősebb fia és Munenori bátyja egy csatában együtt harcolt apjával 1571-ben. Megsebesült és egész életére lebénult. Fia, Hjógonoszuke Tosijosi, Munenori unokaöccse, kiváló tehetséget mutatott a kardforgatásban. Nyolc évvel volt idősebb, mint Munenori. Mivel Tosijosi volt a legidősebb életben maradt fiú, és megvoltak természetes adottságai, Munejosi őt avatta be a Jagjú Sinkage kardforgató iskola titkaiba és nekiadta azt a kéziratot, melyet mestere, Kamiizumi Nobucuna adományozott Munejosinak. Ezzel a tettel Munejosi Tosijosit nevezte ki a Jagjú Sinkage kardforgató iskola vezetője törvényes utódjának.

Azonban a Jagjú család vezetésének öröklése más dolog volt. Igaz az, hogy a japánok jellemzően a régi időktől a második világháború végéig nagy fontosságot tulajdonítottak a családi rendszernek. Az Edo-korszak (1603–1867) sem volt kivétel ez alól, és így az volt az elvárás, hogy Munejosit legidősebb fia, Josikacu követi majd a Jagjú család fejeként. Ő azonban lebénult – ez tényleg rossz dolog a Jagjú család vezetőjének –, ezért le is mondott erről Munenori javára. Az a tény, hogy Munejosi Josikacu fiát avatta be a Jagjú Sinkage kardforgató iskola titkaiba, jelzi, hogy Munejosi milyen együttérzéssel viseltetett Josikacu iránt.

1615-ben, amikor már Munenori Edóban volt, kiváló kardforgatóként szerzett hírnevet és az egész országban megalapozta a Jagjúk hírnevét. Tosijosi, az Ovari Jagjú iskola megalapítója kardvívó oktatóként Tokugava Josinaónak, Ovari tartomány urának szolgálatába szegődött. Kapcsolata Ovari urával hasonló volt, mint Munenorié az ő urával, Iemicu *sógun*nal. Ovari ura, Josinao teljesen megbízott Tosijosiban.

Edóban Munenori elnyerte azt a kiváltságot, hogy az ő iskolája lett a *sógun* családjának, a Tokugaváknak a kizárólagos oktatója. Tosijosiban és tanítványaiban fellobbant a rivalizálás tüze. Bár az Edói Iskola kapott támogatást, az Ovari Iskola mégis azt állította, hogy az övék az eredeti Jagjú Sinkage iskola. Versengésük hosszú ideig tartott. Az egyik beszámoló elmeséli azt az alkalmat, amikor a két iskola legkiemelkedőbb kardvívói találkoztak, hogy megvívjanak a legjobbnak járó címért: az Ovari Iskola kardforgatói nyertek. Bár ennek a történetnek a hihetősége megkérdőjelezhető, az valószínűleg

igaz, hogy a két Jagjú iskola nem volt jó viszonyban egymással.

EGY NEMES APRÓDJA

Miután Munenori 1646-ban, hetvenhat éves korában meghalt, legidősebb fia, Micujosi örökölte apja birtokának nagy részét, egy olyan birtokét, amelynek éves hozama 8.300 *koku* rizs volt. A Jagjú Sinkage iskola kardvívó mesterei közül Micujosi érte el a legnagyobb hírnevet és népszerűséget. Az Edo-korszaktól kezdve a *kōdan-sák*nek, a hivatásos előadóművészek által mondott történeteknek ő az állandó főszereplője. Ma pedig gyakran láthatjuk a televíziók képernyőjén vagy a mozik filmvásznain harcolni. Valóban egy titokzatos alak volt. Húszas évei elejétől harmincas évei elejéig teljesen eltűnt a nyilvánosság elől. Keveset tudunk arról, hogy mit csinált ezen időszak alatt, és így a népszerű történetek írói szabadon használhatják fantáziájukat.

Micujosi tizenhárom éves korában lépett a Tokugavák szolgálatába. Apródként szolgálta a tizenhat éves Takecsijót, aki később Iemicu néven a harmadik *sógun* lett. Kétség nem fér hozzá, hogy Micujosit apja, Munenori javaslatára nevezték ki.

Egy apród feladata röviden az volt, hogy Takecsijónak társalkodója, játszótársa és vívőedzéseken az ellene legyen. Egyesek azt gondolhatnák, hogy ez egy könnyű munka. De csak kevesen tudták végrehajtani azt a feladatot, mely az ifjú úr kívánságai iránti állandó figyelmességgel járt. Micujosi gyermekként korához ké-

pest erős volt és néha csatározásokba keveredett. Azonban, mivel éles eszű is volt és apja a legszigorúbb fegyellemmel nevelte, Micujosi hűen el tudta látni feladatait.

Azt mondják, hogy Micujosi gyermekkorában fél szemére elveszítette látását. A történet szerint amikor Micujosi valamilyen pajkos csínytet követett el, apja fegyelmezőként egy követ vágott hozzá. A kő eltalálta a fiú szemét és megvakította. Amint a kő a szemébe került, Micujosi azonnal eltakarta a másik szemét is, hogy nehogy azt is eltalálják.

Ez a történet valószínűleg csak a képzelet szüleménye. Ha Micujosi tényleg félszemű lett volna, az apja szinte biztosan nem engedte volna, hogy apródként szolgálja a *sógunt*. Nincs arra vonatkozóan megbízható feljegyzés, amely megerősítené, hogy tényleg félig vak volt. Ez a történet azonban azt sugallja, hogy Micujosinak tényleg kiválóan gyors reflexei voltak és rendkívüli leleményességgel bírt.

A Micujosi és Takecsijo közötti csodálatraméltó kapcsolatnak Iemicu *sógun* uralkodásának harmadik évében váratlanul vége szakadt. A húszéves Micujosi valami olyat tett, ami felbőszítette a *sógunt*, ezért félreállították a közéletből. Egyáltalán nem tudni, hogy miért lett mérges a *sógun*. Micujosi apja, Munenori valószínűleg tudta, de még erre a feltételezésre sincsenek történelmi bizonyítékok. Micujosi megszegyenülése életének egyik legnagyobb rejtélye.

TITOKZATOS ÉVEK

Micujosinak a kardforgatásról szóló első könyvének előszavában – melyet harmincegy évesen írt – átsiklik az eltávolításán, és csak azt mondja, hogy „bizonyos okokból” félreállították a közéletből. Talán a szégyen akadályozta meg abban, hogy többet írjon erről a baklövéséről. Nyilvánvalóan nem akarta részletezni elmozdításának okait.

Azonban a „bizonyos okokból” kifejezés eléggé arrogáns és nem tűnik megfelelőnek arra, ha valaki el akarja rejtteni hibáját. Ilyen esetekben a japánok őszintén és férfias módon kifejtették az okokat, és olyan kifejezést használnának, hogy „baklövésnek köszönhetően”. Az, hogy Micujosi így körülírja a témát, már csak azért is figyelemre méltó, mert félreállítása a közéletből nyilvánvaló tény.

Akkor Micujosi miért kerülte ki a kérdést azzal, hogy azt írta: „bizonyos okokból”? Ennek a kifejezésnek a használatából azt feltételezhetjük, hogy elmozdításának sokkal mélyebb célja volt, mint csupán büntetés egy baklövésért.

Bár nem ismert Micujosi félreállításának a határozott oka, egy levél, amelyet a zen pap, Takuan írt Munenorinak, tartalmaz néhány célzást. Takuan megfeddte Munenori fiát és részegesnek nevezte, utalva arra, hogy Micujosi italszeretetének köze van a közéletből való elmozdításához. Akkor tehát hihetőnek tűnik, hogy a *szaké* hatása alatt történt helytelen viselkedése okozta Micujosi kegyvesztettségét.

Harminckét évesen végre megengedték neki, hogy

visszatérjen a *sógunatus* szolgálatába, Soinbanba, a *sógunatus* Edo várát és a *sógun* személyét őrző hivatalába. Eltávolítása óta tizenkét év telt el. Egy *daimjó* fiának tizenkét, szolgálat nélkül eltöltött év túlzottan szigorú büntetés. Még ha figyelembe is vesszük, hogy Munenori szigorúan fegyelmezte fiait és tanítványait, akkor is súlyosnak tűnik a büntetés.

Akkor tehát hogyan töltötte Micujosi éveit a száműzetésben? Ezt homály borítja, bár utalások azért maradtak ránk. Kardforgatásról szóló könyvének előszavában azt írta, hogy ezt az időszakot szülőhelyén töltötte és maga irányította életét. Ez az egyetlen őszinte megjegyzés szól a tizenkét éves számkivetettségről, és mivel az előszót maga Micujosi írta, a megemlített tartózkodási hely hihetőnek tűnik.

A rejtély megoldásához azonban a szavak mögé kell tekintenünk. A ránk maradt feljegyzés-töredékekből a történészek általában a következő feltételezést teszik:

Nem sokkal azután, hogy Iemicu *sógun* köztisztviselőségéből eltávolította Micujosit, az elhagyta Edót. Rövid odavari tartózkodás után szülőfalujába, Jagjúba ment. Ott Micujosi a kardforgató edzéseknek szentelte életét.

Azt biztosan tudjuk, hogy a *sógunatusi* szolgálatba való visszatérése előtt egy évvel visszautazott Edóba, hogy meglátogassa apját és megírja első könyvét a kardforgatásról. Nem írhatott könyvet erről a témáról, hacsak nem volt teljesen magabiztos a tudásában. Ezért az a tény, hogy Micujosi könyvét harmincegy évesen írta, azt jelzi, hogy már ilyen fiatal korában kardforgató mesterré lett. Ha így történt, akkor azt a tizenkét évet bizonyára teljesen az edzésnek szentelte.

A hivatásos előadóművészek által elmesélt, könyvekben leírt, a televízióban és a mozikban látható összes történet, mely Micujosi bátorságáról és hősiességéről szól, azt az időszakot öleli fel, amikor visszavonult a közelettől. Akár teljesen kitaláltak, akár tényekre alapulnak, egy pont mindegyikben közös: Micujosi kémtevékenysége, melyet Iemicu *sógun* számára végzett.

Iemicu viszonylag fiatal korában foglalta el a *sóguni* tisztséget. Iemicu éles eszű és törekvő szellemű ifjú volt, és nem elégedett meg tisztsége méltóságával, míg csatlósai gyakorolták a hatalmat.

1632 januárjában Iemicu apja, Hidetada meghalt. Miután apja koporsóját Sibába, Edóba, a Zócdzsó-dzsi templomba vitette, Iemicu Edo várába hívta össze a *daimjókat*. Merész beszédében ezt mondta a fiatal *sógun*:

„Iejaszu és Hidetada *sógunok* [az előző *sógunok*] mindig is kedvezőbben bántak a *tozama daimjókkal* [azok a földesurak, akik nem örökletesen lettek a Tokugavák vazallusai]. Én azonban *sógunnak* születtem és részrehajlás nélkül fogom kezelni az összes *daimjót*. Bárki, aki ezt a szememre veti, visszatérhet saját birtokára. De legyen arra felkészülve és elszánva, hogy csatában kell szembeállnia velem.

Mivel annyira magabiztos volt tisztjében, Iemicu *sógun* a *daimjókról* saját információs forrásokat akart szerezni az egész országban. Azok a történetek, melyek szerint Iemicu *sógun* kémkedésre szólította fel Micujosit, ezen a feltételezésen alapulnak.

Azt, amikor a *sógun* parancsot ad Micujosinak, általában így mutatják be:

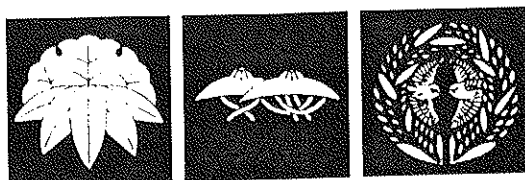
Egyik nap, uralkodásának harmadik évében Iemicu *sógun* hirtelen magához hívatta Micujosit és azt parancsolta neki, hogy személyazonosságát elrejtve járja be az országot és minden egyes birtokon a lehető legközelebbről vizsgálja meg a helyzetet. Annyi időt kapott a feladat teljesítésére, amennyire csak szüksége volt. Iemicu *sógun* felszólította Micujosit, hogy akkor térjen vissza Edóba, ha már világosan felmérte a helyzetet. Nehéz küldetés volt a *sógun* titkos ügynökének lenni. Iemicu azért választotta ki Micujosit, mert meg volt győződve arról, hogy megvannak a megfelelő képességei, melyekkel sikeres lesz, míg másoknak ez nem sikerülne. A közvélemény megtévesztése érdekében kitaláltak egy hivatalos verziót Micujosi eltávolítására: Micujosi baklövést követett el a *szaké* hatása alatt, és magára vonta a *sógun* haragját, aki ezért félreállította tiszttségéből. *Róninnak*, uraság nélküli szamurájnak álcázta magát, arcát egy *amigasz*a – rizsszárból szőtt kalap – mögé rejtette és egyedült indult neki a hosszú útnak.

A legtöbb történet, amely Micujosi kegyvesztett éveiről szól, ezzel a bevezetéssel kezdődik. Az Edo elhagyása utáni kalandjainak csak a mesélő képzelete szab határt. A történetek vázlatosan mégiscsak mutatnak néhány hasonlóságot. Az országban vándorolva Micujosi mindig bajba sodródott, de kiváló kardvívó tudásával legyőzött minden akadályt. Néha hirtelen fény derül kilétére és ellenfelei a földre borulnak előtte. Némelyik verzió szerint Micujosi szülőfalujába, Jagjúba látogat, hogy iskolájában kardvívásra oktassa tanítványait.

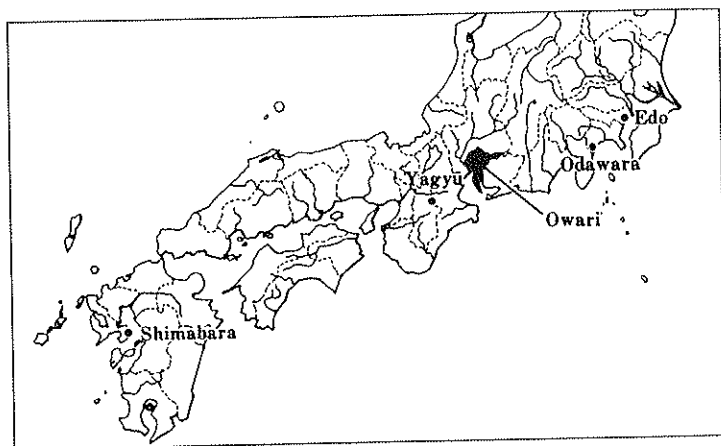
Mitől lettek ennyire népszerűek a Micujosiról szóló történetek? Micujosi vonzereje nagyrészt abból a feszültségből ered, amely az igazi és a küldetés miatt felvállalt helyzete között rejlik. Bár Micujosi páratlan kardvívó mester, mégis az emberi túréhatárig kell elviselnie ellenfelei ésszerűtlen tetteit. Bizonyára a *sógun* érdekében tett küldetése előbbre való számára, mint saját érzése és jóléte. Csak a legvégső esetben húzza elő kardját vagy fedi fel kilétét, hogy ő a Tokugavák által támogatott Jagjú Sinkage iskola beavatottja. A *sógunátus* neve és hatalma iránti hódolatból ellenségeinek ellenállása megtörik és zavartan meghátrálnak. Micujosi kettős személyisége szintén lenyűgözi rajongóit. Mivel küldetésének sohasem szabad lelepleződnie, Micujosi néhány esetben arra kényszerül, hogy férfiúi érzése ellenére cselekedjen.

A Jagjú család hírszerzésben való feltételezett részvételével kapcsolatos számos találgatás közül Micujosi tizenkét éves küldetése különösen érdekes. A fennmaradó történelmi feljegyzésekben még sincs egyetlen bizonyíték-fosztlány sem arra nézve, hogy a Jagjúk kémek lettek volna. Így a történészek a tetteikről szóló történeteket kitalálnak tekintik, amelyek bizonyára szórakoztatóak, de nem kell őket komolyan venni.

Azonban bizonyítékhiány miatt nem szabadna a Jagjú család kémtevékenységét figyelmen kívül hagynunk. Természetüknél fogva a hírszerzők tevékenységükről nem hagynak maguk után nyomot. Sőt mi több, a Tokugava-*sógunátus* első évtizedei olyan időszaknak számítottak, amikor a kémkedés ténye nem váltott ki meglepetést. A kémek valóban nélkülözhetetlenek voltak az uralkodók

A Jagjú család kamonjai (címerai) balról jobbra: hófödte bambuszlevelek (nem hivatalos), egymás melletti Jagjú fejedők (nem hivatalos), tömjén és veréb. A középső címerhez a Jagjúk azt a nádból készült kalapot használták fel, amit a női kereskedők viseltek a piacokon. A jobboldalon lévő címer, amely repülő verebek és tömjénkalász kombinációja (a tömjén a hét őszi virág egyike), túl elegánsnak tűnik egy kardforgató család számára.

A fontosabb helyszínek Munenori és Micujosi életében

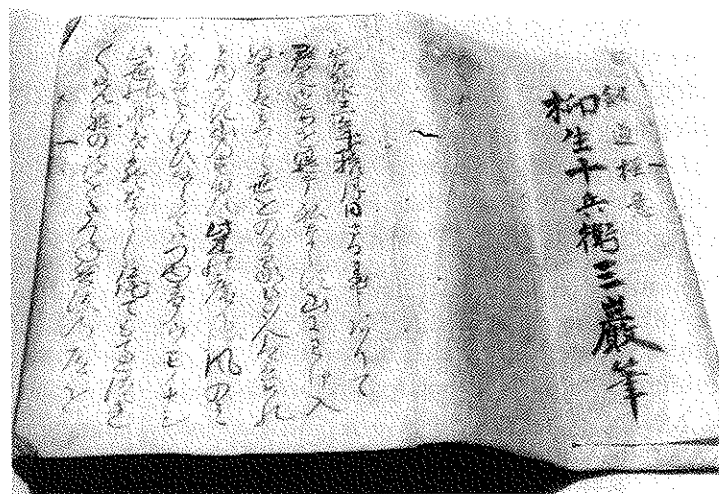
számára azokban az időkben, amikor csak a helyszínen ténylegesen ott lévő emberek tudtak megbízható információt nyújtani. Nemcsak a *nindzsák*, hanem valószínűleg az urak csatlósai is beépültek a hírszerzői hálózatba. A Jagjú Sinkage iskola tagjai, lévén kiváló kardforgatók és a *sőgunátus* bizalmasai, tökéletesek voltak a feladatra és valószínűleg magától a *sőgun*tól kaptak titkos parancsokat kémkedésre.

Úgy tűnik, a Micujosi hírszerzői pályafutásáról szóló történetek ennek a feltételezésnek és a *sőgunátus*ból történt váratlan és titokzatos eltávolításának kombinációi. Mivel úgy tudjuk, hogy apja, Munenori saját hírszerzői hálózatát vezette, lehetséges, hogy Micujosi a *sőgun* nevében neki kémkedett.

A SZÍVESSÉGÉRT CSERÉBE

Találgathatunk és feltételezgethetünk ameddig csak akarunk, a Jagjúk kémtevékenysége akkor is rejtély marad. Ehelyett tehát térjünk vissza a szilárdabb talajra, Micujosihoz, aki kiváló kardforgatóként tért vissza Edóba.

Miután Micujosi 1637 nyarán visszatért Edóba, megírta első könyvét a kardforgatásról, melyben lejegyezte a Jagjú Sinkage iskola alapelveit. Amikor Micujosi megmutatta apjának a könyv vázlatos kéziratát, Munenori megdorgálta a fiát, mondván, hogy könyvet írni a kardforgatásról meghaladja képességeit, és ezért túl nagy merészség. Munenori azonban, annak ellenére, hogy meglepődött, úgy tűnt, szíve mélyén elismeri fia tehetségét. Miután Micujosi átdolgozta első vázlatát, Mune-

A „Cuki no só”, Micujosi kardforgatásról írt könyve

A Tókai-dzsi templom. Iemicu építtette Takuan zen pap számára. A háborúban részben elpusztult.

nori írta meg az előszót a könyvhöz, és röviddel a könyv befejezése után hivatalosan is őt hatalmazta fel arra, hogy a Jagjú Sinkage iskola (az Edói Jagjú) második mestereként utódja legyen.

1638-ban Micujosinak megengedték, hogy tizenkét éves száműzetés után újra a *sógunátus* szolgálatába lépjen. A Soinban hivatalnokaként újra nyíltan és hűen szolgált a *sógun* közeli társaként. Hivatalos feljegyzések szerint Micujosi a *sógun* jelenlétében mutatta be kiváló kardvívó tudását az öccsével, Munefujuval és Munenori legkiválóbb tanítványával, Kimura Szukekuróval vívott párbajokon, ahol könnyedén és gyorsan vágott kardjával.

Amikor Munenori ráébredt Micujosi mesteri tehetségére, többé sohasem próbálta korlátok közé szorítani. Később Micujosi megírta a „*Cuki no Só*”-t, amely munkája három évi erőfeszítésébe került. Micujosi lejegyzett minden olyan titkot, amely három generáción át szájról szájra terjedt – Kamiizumi Nobucunától Munejosin át Munenoiig. Ebben a könyvben, ami több mint 230 utasítást tartalmaz, Micujosi elmagyaráz minden titkot. A könyv egyik példányát a tokiói Tókai-dzsi templomban őrzik, egy másikat pedig a Jagjú faluban lévő Hótoku-dzsi templomban.

Ezen felül Micujosi még más könyveket is írt a kardforgatásról, ami azt jelzi, hogy alapos, elméleti tanulmányokat végzett a kard technikáiról. Kardforgató stílusát annál is inkább meg kell becsülnünk, mivel az örökölt kardvívó stílust még tovább fejlesztette. A Jagjú Sinkage stílus eredetileg azt hangsúlyozta, hogy a „kezdeményezés megragadása” vezet az ellenfél legyőzéséhez. Micujosi új technikákat talált ki és sajátított el: megvárni az ellenfél

A legnagyobb cédrus Jagjú faluban. Ezt a fát Jagjú Júbei Micujosiról Júbei cédrusnak nevezték el. A hagyomány szerint a cédrust maga Micujosi ültette, de ennek a történetnek kétségbe vonható a valóságtartalma.

kezdeményezését és aztán kihasználni a mozdulat által okozott óvatlan pillanatot.

Kardvívó mesterként az egész országban híres lett. Az egyik feljegyzés szerint tanítványainak száma meghaladta a 13.000-t.

TÖRTÉNETEK EGY KARDVÍVÓ MESTERRŐL

Számos történet létezik a „*Gekken szódan*”-ban („Történetek a kardvívásról”), amely Micujosi kiváló kardforgató tudásáról szól.

Egyik éjjel Micujosit több mint egy tucat rabló vette körül Kiotó egyik utcáján, kivont kardokkal. Fejük fölött forgatták kardjaikat és így fenyegették meg: „Vedd le a ruháidat és tedd le kardjaidat, különben meghalsz!”

Micujosi a felszólításnak eleget téve elkezdte levenni a ruháit. Amikor levette a *haoriját* (rövid kabát), az egyik tolvaj érte nyúlt. Abban a pillanatban Micujosi előrántotta kardját és egy mozdulattal levágta. A többi feldühödött rabló mind egyszerre próbálta megtámadni. A következő pillanatban közülük tizenkettő már ott feküdt a földön. A többi néhány tolvaj megrémülve mentette irháját.

Egy másik történet, amely Micujosi kiváló kardforgató tudásáról szól, a következőképpen hangzik:

Egyik nap ellátogatott az egyik *daimjó* házába, és ott kihívta párbajra egy olyan *szamuráj*, aki saját kardvívó tudását illetően tele volt önbizalommal. Micujosi elfogadta a kihívást és két párbajt meg is vívott vele, de úgy tűnt, hogy mindkettő döntetlennel ért véget. Micujosi megkérdezte ellenfelét: „Szerinted mi lett a viadalok eredménye?”

„Döntetlen. Döntetlen volt.” – válaszolta a szamuráj. Micujosi a *daimjó*hoz fordult és udvariasan megkérdezte: „Mit gondolsz a párbajainkról?”

Az uraság ugyanazt a választ adta: „Számomra is úgy tűnik, hogy mindkettő döntetlen volt.”

Micujosi kissé ingerülten nézett és azt mondta: „Bár csak valaki megértette volna a párbajok kimenetelét” – és vissza akart ülni a helyére.

Ellenfele mérges lett és így kiáltott: „Mindenki számára nyilvánvaló, hogy a viadatok döntetlennel végződtek. Ha magadat hiszed győztesnek, akkor megint megvívok veled – igazi karddal!”

A szamuráj azt hitte, hogy ha legyőzi Micujosit, az országzerte híres kardforgató mestert, akkor neki magának jut az elismerés. Egyre jobban felemelte a hangját, amint kitért arról, hogy igazi kardokkal párbajozzanak.

Azonban Micujosi nem fogadta el a kihívást. „Nem élhetsz kétszer. Ne csinálj ilyen vakmerőséget.”

Ellenfele nem hallgatott Micujosira. Micujosi végül úgy döntött, hogy lehetetlen elutasítani a szamuráj kihívását, így komoly hangon azt mondta: „Nem tehetek róla. Elfogadom.”

A két kardvívó ismét lement a kertbe, mindegyikük kezében valódi kard volt. Ez a harmadik viadal ugyanúgy zajlott, mint a korábbiak. Ők ketten ugyanakkor csaptak össze kardjaikkal, és úgy tűnt, hogy mindketten erősen a másik vállára sújtottak.

Azonban a következő pillanatban vér spriccelt elő Micujosi ellenfelének vállából. Szó nélkül a földre zuhant és meghalt. A vágás a vállán körülbelül hat *szun* (tizennyolc centiméter) hosszú volt.

Úgy tűnt, hogy Micujosi is megsérült a vállán. Azonban csak a két fekete *koszode* (vékonyan bélelt selyemruha) anyagán volt vágás, és ellenfelének pengéje nem ért el a második *koszode* béléséig.

Micujosi komoly tekintettel vendéglátójára nézett és azt mondta: „A párbaj kimenetelére döntő hatással van a fél *szun* és az egy *szun* közötti kis különbség. Mivel az első két viadalt döntetlennek ítéltétek, feleslegesen kellett kioltanom egy életet. Nagyon sajnálom.”

Ezen a két elbeszélésen felül Micujosiról még sok más hősi történetet jegyeztek le.

Néhányan úgy hiszik, hogy Micujosi ifjúkorában kicsapongó és züllött életet élt, ez a nézet főleg a *sógunátusból* való elmozdításán és Takuan Munenorinak írt levelén alapul, melyben a zen pap megfeddi Micujosit. Takuan dorgálása valójában apjára, Munenorira és öccsére, Munefujura is vonatkozik. Az apát túlzott magabiztossággal, részrehajlással és megvesztegethetőséggel vádolja, az ifjabb fiútestvért pedig könnyelmű viselkedéssel. Munenori esetében nem találunk bizonyítékokat, melyek alátámasztanák Takuan vádjait. Munefujut erkölcstelen életvitele miatt egy időre száműzték a Jagjú családból, azonban Micujosi kegyvesztettségének esetében lehet, hogy többről szól a dolog, mint aminek látszik.

Jó lenne tudnunk, hogy vajon elhiggyük-e Takuan szavait. Az igazsághoz az állhat közelebb, hogy mivel olyan meleg barátság és szeretet volt a Jagjúk és közöttük, hogy a pap leveleiben azért figyelmeztette őket vagy adott nekik tanácsot, nehogy valamilyen hibába essenek, de ezt még azelőtt tette, *mielőtt a bibát tényleg elkövették volna*. A zen pap ösztönösen megérezte azokat

a veszélyes csapdákat, amelyekbe a Jagjúk belesétálhattak volna, és fenntartások nélkül megszidta őket, hogy figyelmeztesen a veszélyre. Takuan ily módon segítette Munenorit jó irányba terelni, bár életútja különbözött a hétköznapi emberekéétől.

A következő történet azt példázza, hogy bármennyire is kicsapongó volt fiatalkorában, Micujosi férfitá érve már értelmes és megfontolt lett.

Egyik nap Micujosit meghívták a *sógun* vének tanácsa egyik tagjának otthonába. Ott vendéglátója megkérte Micujosit, hogy adjon vívőleckéket szolgálainak. Micujosi készségesen beleegyezését adta. Mindegyik ellenfelénél jobbnak bizonyult és hamarosan házigazdájának harmincnolc emberét győzte le. Egyáltalán nem meglepő, hogy a ház ura le volt nyűgözve.

Aztán éppen akkor érkezett meg egy küldönc, akit a vének tanácsának egy másik tagja küldött. Ezt a férfit Karaszujama Denzaemonnak hívták és az Ono Ittó stílus kiváló kardforgatója volt. Az uraság nem volt tisztában az újonnan érkezett férfi tehetségével és azt gondolta, hogy ő csak társának az egyik átlagos csatlósa. Az uraság bizonyára úgy gondolta, hogy hasznos lenne neki is a tanulás, így azt parancsolta, vegyen vívőleckét ő is Micujositól.

Karaszujama először tétovázott. Általában egy párbaj előtt a kardforgatók bemutatkoztak, közölték nevüket és kardvívó iskolájuk nevét. Az illem megsértése lett volna bemutatkozás nélkül kiállni a híres Micujosi ellen. Az azonban biztosan szégyenbe hozta volna az urat, ha a férfi bemutatkozott volna és leleplezte volna a házigazda tudatlanságát tehetségével szemben. A ház ura

egyre csak sürgette, hogy vegyen vívőleckét Micujositól, így végül eleget tett a kérésnek.

Karaszujama fakarddal a kezében Micujosival szemtől szemben állt. Micujosi semmit sem tudott ellenfeléről és természetesen azt gondolta, hogy ő az utolsó szolga, aki kardvívó leckét akar venni tőle.

A két kardforgató elhelyezkedett. Rövid pillantást vetettek egymásra, majd Micujosi hirtelen megfordult és visszaült helyére. Karaszujama szinte azonnal átvonult a szomszédos szobába.

Micujosi elégedetlen pillantással megkérdezte a vendéglátóját: „Sok szolgál közül miért tartogattál utolsó ellenfelemnek egy ilyen kiváló tehetségű embert? Ez nem vall rád.”

Micujosinak volt oka a nemtetszésre. Elfogadta a kérést, hogy leckéket adjon, de azt már nem, hogy hivatalos párbajt vívjon. Mindazonáltal a legtehetségesebb férfi maradt utolsó, egy olyan ellenfél, akinek képességei láthatóan különböztek a többiekétől. Úgy tűnt, mint ha házigazdája próbára akarná tenni Micujosi tehetségét azáltal, hogy észrevétlenül rászedi. A legjobbat a végére tartogatni: ez tapintatlanságnak és illetlenségnek számított. Természetesen ilyen csatlósnak semmi szüksége sem volt Micujosi vívőleckéire.

Az urat meglepte Micujosi nemtetszése. Gyorsan elmagyarázta, hogy ez a férfi nem az ő csatlósa, hanem egy hírnök, aki csak most érkezett. Azután még egyszer behívta Karaszujamát, és megtudta, hogy ez a szamuráj maga is kardforgató mester. Miután a kardvívó elnézést kért az illetlenségért, Ono Dzsiroemon – az Ono Ittó kardforgató iskola mestere – tanítványaként és a Toda stílusban gyakorlott kardvívóként mutatkozott be.

Micujosi megértően bólogatott, mosolygott és azt mondta: „Bizonyára még Ono Dzsiroemon tanítványai között is különlegesen tehetséges kardforgató vagy.”

Az összes jelenlévő meglepődött, hogy Micujosi még a kardok összecsapása nélkül is meglátta Karaszujama tehetségét. Ugyanakkor azt is felismerték, hogy Micujosi nem olyan ember, aki ok nélkül fitogtatja tudását. Bár komolyan vette a kardforgatást, nyilvánvalóan érett és megfontolt is volt.

MICUJOSI HALÁLA ÉS A JAGJÚ ISKOLA HANYATLÁSA

Munenori halála után a *sógun* kardvívó oktatójaként hivatalosan Micujosi vette át apja helyét. Azonban Micujosi kapcsolata a *sógumal* nem tudott annyira elmélyülni, mint Munenorié, mivel Micujosi idejekorán, csupán négy évvel később meghalt.

1650 március 21-én Micujosi, aki akkor Jagjúban tartózkodott, solymászni ment csatlósaival. Délben megbédelt, és röviddel később már halott volt. Csak negyvennégy éves volt.

Néhány ember mérgezéssel magyarázza hirtelen halálát, de ez csak feltevés. Mégis úgy tűnik, hogy titokzatos éveinek rejtélyes halálához is köze van.

Miután Micujosi meghalt, öccse, Munefuju vette át a Jagjú család és a Jagjú Sinkage iskola vezetését. Bár ő is kiváló kardforgató volt, nem ért apja és bátyja nyomába, részben azért, mert a kardvívást viszonylag későn kezdte el tanulni. Munefuju is vívóoktató volt Ieszunánál, a negyedik *sógumnál*.

A Jagjú Sinkage iskola akkori kedvező helyzetében azonban fokozatos, de biztos hanyatlás következett be, már csak a Tokugavák által támogatott iskolaként szerzett hírnevük öröklődött. A tizenegyedik *sógun*, Ienari uralkodása alatt (1773–1841) a Jagjúk kardvívó családként majdhogynem elvesztették eredeti egyéniségüket. A Jagjúkat már ritkán kérték fel, hogy a *sógum* kardforgatásra oktassák. *Daimjó* család tagjaiként teljesen lefoglalták őket hivatalos teendőik, többé már nem töltöttek életüket kardedzésekkel. Következésképpen a Jagjú Sinkage iskola fényét elhomályosították az újabb iskolák. A Jagjúk tudása már nem volt méltó nevükhöz és hírukhoz. A Jagjú család tagjai mégis folyamatosan örökölték a „*sógun* vívóoktatója” tisztséget.

Csak három igazi kardforgató mester került ki a Jagjú családból: Munejosi, Munenori és Micujosi. Azonban a három mester nemzedékéből a Jagjú Sinkage iskola sok tanítványa örökölte és adta át az utókornak a kardvívó technikákat.

Az Edói Jagjú stílus tizenhat generáción át a mai napig fennmaradt, csakúgy mint az Ovari Jagjú stílus, amelyet Tosijosi, az alapító adott át utódjának, Josikanénak, egészen a tizenkettedik nemzedékig. Később viszont ez az iskola is hanyatlásnak indult, és ugyanarra a sorsra jutott, mint a Jagjú Sinkage iskola edói ága.

Itō Kagehisza portréja

VI.

ITÓ ITTÓSZAI KAGEHISZA

Az Ittō iskola megalapítója

Az Ittō kardvívó iskola a sok különféle iskola között legalább olyan hírnévre tett szert, mint a Jagjú Sin-kage iskola.

Az Ittō kardvívó iskola megalapítója Itō Ittószaei Kagehisza volt. Amikor elkezdjük elemezni a róla rendelkezésünkre álló kevés feljegyzést, azt találjuk, hogy egy szempontból nagyon más volt, mint a többi kardforgató mester, mint például Cukahara Bokuden, Mijamoto Muszasi vagy a Jagjú iskola mesterei. Bármilyen is volt ezeknek a kardforgató mestereknek a stílusa, a gondolatvilága vagy a személyisége, Itō Kagehiszát kivéve mindannyian állandóan a vallási és erkölcsi alkotóelemeket keresték a kardforgatásban.

Itō Kagehisza azonban teljesen közömbös volt a művészet ilyen oldalai iránt és kizárólag csak a kardforgatás technikájára koncentrált. Kivételesnek számított ebben az értelemben. Abban is különbözött a többi kardvívó mestertől, ahogyan kiválasztotta utódját. Egy iskola

mestere általában azt a kardforgatót választotta utódjául, akita a legkiválóbb tanítványának tartott, sőt néhány mester még annyira etikus is volt, hogy pusztán a formalitás kedvéért tanítványaiknak oklevelet adott, melyek azt bizonyították, hogy az illető mesteri szinten járta az iskola titkaiban. Ezzel ellentétben amikor Itó Kagehisza ki akarta választani, hogy kit avat be a kardforgatás titkaiba, két legkiválóbb tanítványa között halálig folyó párbajt rendezett. Ők ketten kétségbeesetten küzdöttek, és a viadalt túlélő tanítványnak jutott az a kiváltság, hogy mestere örököse legyen. Igazán könyörtelen módja volt ez a kiválasztásnak.

Itó Kagehisza semmiben sem bízott és semmit sem értékelt, kizárólag a kardot. Ezt a tendenciát bizonyos mértékben érezhetjük az Itó iskola későbbi mestereiben is.

EGY KARDFORGATÓ KIKÉPZÉSE

Kagehisza szülőhelyéről különböző adataink vannak. Az egyik, a közvélemény által leginkább elfogadott feljegyzés szerint a Tenbun-korszak (1532–1555) elején született Ósima szigetén, méghozzá egy olyan családban, amely egy a Kamakura-korszakban (1192–1333) élt samurájtól származott. Ósima az Izu-félszigettől körülbelül harminc kilométerre keletre található a Szagami tengerben. Napjainkban ismert turista látványosság: a Mihara-hegy ma is aktív vulkán, a kamélia virágzása pedig különösen híres. Az ősidőktől fogva egészen az Edo-korszakig (1603–1867) száműzetési helyként ismerték.

Habár azt hihetnénk, hogy Kagehisza samuráj őseiről rengeteg drámai történet létezik, sajnos egyetlen sem maradt fenn belőlük, már persze ha egyáltalán voltak ilyenek.

Kezdjük történetünket azzal az időszakkal, amikor a tizennégy éves Kagehisza, aki gyermekkorában a Jagoró nevet viselte, egyetlen gerenda segítségével a tengeren átúszva eljutott az Izu-félsziget keleti partján található Itóba. Arról nem szól a fáma, hogy mi oka volt erre a különleges cselekedetre, ám állítólag a partra érve arca olyan sápadt volt és vértelen, és annyira meggyötörték a hosszú utazás fáradalmai, hogy úgy nézett ki, mint egy *oni* (emberevő óriás). Részben arckifejezése, részben pedig korához képest rettentően izmos testfelépítése miatt az Itóban lakók a Sima-oni (szigeti óriás) csúfnevet ragasztották rá.

A falusiak általában nem hajlandók megtérni idegeneket a közelükben, ám annyira megdöbbenette őket a fiú álma, hogy kardforgató akar lenni, hogy engedték, hadd maradjon a falujukban. Ez valószínűleg olyan időszak lehetett, amikor a dolgok bizonyos értelemben könnyen mentek Jagoró számára. Senki sem panaszkodott, amikor otthonául a régi falusi szentély padlója alatti helyet szemelte ki. Sőt, feltételezzük, hogy még a megélhetéshez elegendő étellel is ellátták.

Jagoró eltökélt szándéka volt, hogy kardforgató váljék belőle, ezért nem csoda, hogy lelkesen vetette bele magát a kardvívásba és saját szabad stílusában rengeteget gyakorolt. Ő maga készítette fakardját, mellyel állandóan vágásokat, gyors ugrásokat és hirtelen mozdulatokat gyakorolt. Nagyon gyors volt és erős testalkatú.

Egyetlen falubéli sem vehette fel vele a versenyt.

Egyik nap éppen egy olyan harcos utazott át a falun, aki kiváló kardvívó tehetségéről dicsekedett. Jagoró párbajozott vele, és a csapásait háritani képtelen kardforgató teljes vereséget szenvedett. Fiatal fiú létére szokatlanul ügyesnek számított, és ezt a tehetségét jól tudta kamatoztatni, amikor egy hat útonállóból álló banda megtámadta a falut. Ez alkalommal Jagoró egy olyan karddal kergette el őket, amelyet a szentély papjától kért kölcsön.

Az Edo-korszakból származó feljegyzés szerint Jagoró a Misima szentélyben szállt meg. Ez azonban nem azonos azzal a három Misima szentéllyel, amelyek ma Ito városában találhatóak, mivel egyiket sem Jagoró korában építették.

Miután Jagoró elkergette a hat banditát, a falu lakói már megbíztak benne. Hónapok, majd évek teltek el, és a falusiak segíteni akartak a fiatalemberré serdült Jagorónak, hogy megvalósíthassa régóta dédelgetett álmát és kiváló kardforgatóvá váljon. Összegyűjtöttek neki annyi pénzt, ami a vándorútjához kellett, hogy mestert keresen magának. Amikor elhagyta a falut, a főpap átadta neki a szentély kardját. Ezt a kardot Icsimondzsi, Bizen tartomány híres kardkovácsa készítette. Jagoró ezt állítólag élete végéig megőrizte.

Először Kamakurába indult, ott pedig ellátogatott a Curugaoka Hacsiman-gú nevű híres szentélybe, amelyet a harcművészetek istenének szenteltek. Jagoró, aki mindig is arra vágyott, hogy kardforgató mester lesz, itt valószínűleg az isten oltalmáért akart imádkozni.

Elhatározta, hogy hét éjszakát tölt a szabad ég alatt,

a szentély udvarán. Éjjel-nappal a kardforgatást gyakorolta. Hat éjszaka tel el így anélkül, hogy bármi kellemtelenség érte volna. A hetedik éjjelen azonban váratlan incidens történt. A sötétség leple alatt valaki hátulról megpróbálta megölni Jagorót. Ő azonban abban a pillanatban megérezte a gyilkos jelenlétét. Szinte öntudatlanul rántotta elő kardját, gyorsan az ellenség felé fordult, és anélkül, hogy tudná, mit cselekszik, lesújtott.

Ki is volt a támadója? Egy bandita?

Vagy egy kardforgató, aki élő emberen akarta kipróbálni kardját? Esetleg egy olyasvalaki, aki valamiért neheztelt Jagoróra? Bárki is volt az illető, Jagoró nem ismerte.

Ellenfele tompa puffanással a földre zuhant. Meleg vér bugyogott testéből és lefröcskölte Jagoró arcát. A férfi Jagoró lábánál lehelte ki lelkét, és hang nélkül halt meg.

Jagoró ekkor ölt életében először embert. Azon morfondírozott, hogy az ördögbe tudta megölni ellenfelét, ezért megpróbálta felidézni, hogy mi is történt percekkel azelőtt. Öntudatlanul rántotta elő kardját és öntudatlanul sújtott le vele. Egy hangot se hallott, mégis abban a pillanatban megérezte maga mögött a gyilkos jelenlétét. Mivel az ellencsapást nem tudatosan, az ellenfél támadására fel nem készülve hajtotta végre, nem emlékezett rá, hogy vajon a rajtaütés pillanatában milyen vágástechnikát alkalmazott. Nem őt, hanem ellenfelét lehetett hibáztatni az eseményekért, azonban mégiscsak megölt egy embert. Így tehát Jagoró gyorsan távozott, mert úgy érezte, hogy ha maradna, nem fordulnának újra a dolgok.

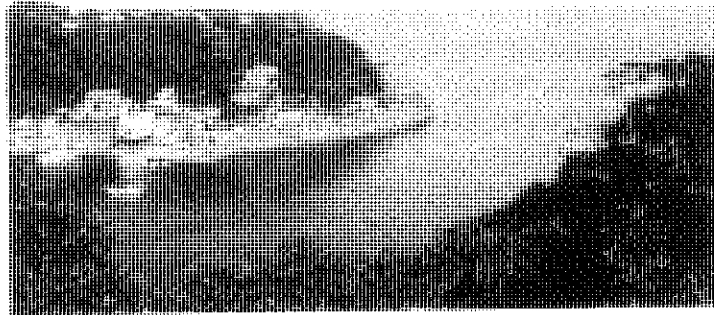
Jagoró csak sok év elteltével értette meg annak a kardtechnikának a lényegét, amit akkori támadása pillanatában alkalmazott.

KANEMAKI ISKOLÁJA

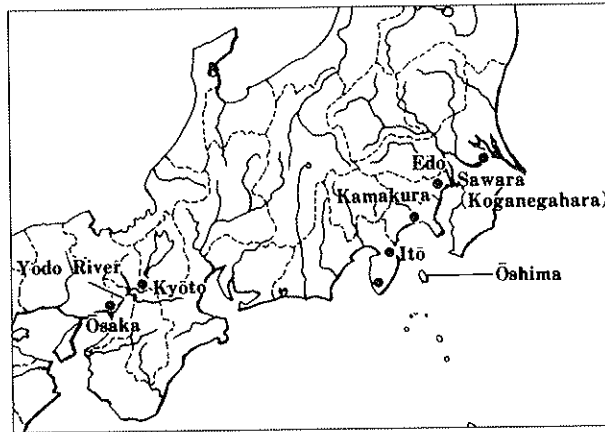
Nem sokkal azután, hogy Jagoró megérkezett Edóba, el látogatott Kanemaki Dzsizsai iskolájába, akit abban az időben nagyszerű kardforgatóként tiszteltek. Kanemaki volt Toda Sigemaszának, a Kaga tartományban lévő Csúdzsú kardvívó iskola kardforgató mesterének egyik legkiválóbb tanítványa. Kifejlesztette saját kardvívó stílusát is. Állítólag Szaszaki Kodzsiró, aki a Ganrjú-szigeten vívott párbajt Mijamoto Muszasival, is valaha Kanemaki tanítványa volt. Kanemaki tehát felvette tanítványai közé Jagorót, ő pedig életében először igazi kardvívó leckéket vett.

Igen jelentős eredményeket ért el, és nagyon gyorsan fejlődött. Gyorsan megtanulta az új technikákat és beépítette ezeket tudásába. Hamarosan Kanemaki összes tanítványát felülmúlta. Habár mindannyiukat elbűvölte a fiú kardforgató tehetsége, igazából mégsem mondhatta egyikük sem a barátjának magát. Jagoróban volt valami olyan durvaság és szemtelenség, ami miatt nem igazán kedvelték, ám ő maga mégsem bánta, hogy el különül a többi tanítványtól.

Egyik nap Jagoró azzal döbbenette meg mesterét, hogy komoly arckifejezéssel a következőket mondta: „Sikerült kifürkészmem a kardforgatás alapvető lényegét.”

Kagehisza szülőföldje: Ōsima szigete Tokióban

Kagehisza életének fontosabb helyszínei

Mestere így válaszolt: „Kevesebb, mint öt éve edzel itt. Mindazonáltal azt mered mondani, hogy mostanra elérted a kellő szellemi beállítottságot? Ne légy ennyire arcátlan!”

Habár a mester elismerte Jagoró kiváló kardvívó tehetségét, a mondottakért mégis durván megszidta ifjú tanítványát. Ugyanis úgy gondolta, hogy Jagoró túlságosan fiatal ahhoz, hogy ennyire dicsekedjen és ilyen nagyképűen beszéljen.

Ám Jagorót nem érdekelték mestere szavai és azt mondta: „Mester, amit én az alapvető szellemi beállítottságnak hívok, az a saját spirituális állapotom. Nem az ön tanításának része. És úgy gondolom, hogy ennek eléréséhez semmi köze sincs annak, hogy az ember mennyi időt tölt el a kardforgatás gyakorlásával. Ha kételkedik szavaimban, akkor be szeretném bizonyítani, hogy igazam van.” Ezekkel a szavaival Jagoró arra kérte mestere, hogy álljon ki ellene egy párviadalra.

Mestere nagyon felbőszítette tanítványa szemtelen kérése, ezért elhatározta, hogy egyetlen vágással le fogja őt győzni, tehát felállt vele szemtől szemben. A párbaj kezdete után azonban rövidesen rá kellett jönnie, hogy könnyedén legyőzték.

A mester hitetlenkedő tekintettel újból felemelte farkardját, ám a második viadalt is elveszítette.

Becsületének visszaszerzése érdekében a mester egy harmadik párbajt is megvívott Jagoróval, ám ekkor sem tudott nyerni. Kanemaki, a mester, értetlenül állt a küzdelmek kimenetele előtt, mivel még sohasem volt olyan tanítványa, aki nála jobban bánt volna a karddal. Megkérdezte Jagorótól: „Hogyan sikerült elsajátítanod ezt a rejtélyes technikát?”

„Mester, maga támadást intézett ellenem. Mindössze annyit tettem, hogy ösztönösen védekezni próbáltam a támadás ellen. Ennek végrehajtásában az a szellemi beállítódás segített, amelyet sikerült elérnem. A győzelemre törekvés nem létezik, a lényeg a vereség elkerülése.” Szavait nehéz volt megérteni. Senki sem számított arra, hogy ilyen szavak hagyhatják el ajkát. Habár a mestert legyőzte, mégis ő volt a mester. Megértette Jagorót és megdicsérte kardforgatói képességeiért, majd így szólt: „Lehet, hogy értelmetlennek tűnik, de én vezetlek be téged a kardforgatás rejtelseibe. Remélem, hogy egy napon a hasznodra válnak majd.”

Jagoró nagyon hálás volt mestere elismerő szavaiért. Ekkortól fogva nevezték Itó Kagehiszának.

HITSZEGŐ TÁMADÁS

Miután Itó Kagehisza Kanemaki irányításával megtanult egyfajta kardvívói stílust és híres mestere ellen sorra nyerte a párbajokat, önbizalma megerősödött. Próbára akarta tenni tudását, ezért elhatározta, hogy útnak indul és ellenfeleket keres magának. Azoknak, akik fejleszteni kívánták kardforgatói képességeiket, dédelgetett álma volt az országban vándorolni, és kihívni maguk ellen olyan harcosokat, akik magabiztos vívótudással rendelkeztek. Olyan időszak volt ez, amikor szinte mindenütt hemzsegték a vívóedzők és rengeteg olyan férfi élt, akik kiváló kardforgatók akartak lenni. Kagehisza azonban aligha találhatott magának olyan ellenfelet, aki képes volt kivédeni gyors és erős csapásait. Minden egyes

küzdelem során nyert és kardforgató tehetségének híre messzire elterjedt.

Kagehisza megalapította az Ittó-*ryū* nevű kardvívó stílust és felvette az Ittószaival nevet. Hamarosan már saját tanítványai is lettek. Ekkor állítólag még önteltebbé és gorombábbá vált, és úgy viselkedett, mint egy zsarnok. Szemtől szemben azonban senki sem mert panaszkodni neki, mivel tudták, hogy nála erőteljesebben senki sem bánik a karddal.

Vándorlásai során Ittószaival úgy döntött, hogy Kiotóban telepszik le és vívóiskolát nyit. Ott aztán könnyedén élte életét. Tanítványainak saját kardforgatói stílusát oktathatta és életében talán először engedhetett meg magának némi kényelmet. Egy nyári éjjelen egy váratlan esemény azonban megzavarta Ittószaival gondtalan kiotoi életét.

Ittószaival éppen ágyasa mellett aludt egy szűnyogháló védelme alatt. Hirtelen néhány idegen rontott be a szobába, kezükben kivont karddal. A betolakodók elvágták a szűnyoghálót tartó zsinórokat, majd kardjaikkal rá akartak ugrani Ittószaivalra. Bármilyen kiváló kardforgató is volt, nehezen védte támadásaikat.

Úgy érezte magát, mint egy hálóban vergődő hal, és így vagy úgy, de megpróbálta elhárítani a feléje irányuló hideg acélpengék csapásait. Az ágya mellett kereste a kardját, ám az nem volt ott, ahol kellett volna. Szeretője is eltűnt mellőle. A rá neheztelő harcosok már előre kifőzték ezt a tervet és megnyerték maguk mellé Ittószaival ágyasát is.

Ittószaival, aki ekkora már rájött, hogy mi is a helyzet, az egyik betolakodó kardját sikerült kirántania a kezéből.

Minden tudását összeszedve lesújtott a karddal és egymás után kaszabolta le a támadóit. Az ádáz küzdelem után azok, akik túléltek Ittószaival ellentámadását, mind elmenekültek. Hét-nyolc holttest feküdt a padlón, óriási vértócsa közepében. Ittószaival ezután levelet írt a bírósági tisztviselőknek címezve. Szobájában hagyta és még hajnal előtt távozott házából.

Ittószaival mély benyomást tett ez az eset – nemcsak az a gyűlölet, amit a kardforgatók részéről tapasztalt, hanem az is, ahogyan szeretője elárulta. Szégyellte magát. Ez az eset döbbsentette rá arra, hogy szinte csodaszámba ment, ahogyan hajszaival híján megmenekült, és hogy majdnem hiábavaló volt a dicsekvése, hogy milyen páratlan és legyőzhetetlen harcos is ő.

Ez az eset megváltoztatta Ittószaival jellemét. Többé már nem hencegett tudásával és másokat sem illetett gyalázkodó szavakkal. Ehelyett inkább szűkszavú férfivá lett, aki nem bíz meg egykönnyen másokban.

Újból vándorútra indult. Célja ekkor azonban már nem az Ittó stílusú kardforgatás népszerűsítése volt, hanem azért utazgatott, hogy kitartó kereséssel megtalálja azt a méltó ellenfelet, aki elég ügyes ahhoz, hogy a következő nemzedékekre hagyományozza az Ittó stílust. De vajon tudott-e olyan kardvívóra lelteni, aki kiállja Ittószaival szigorú kiválasztási módszerét?

A FIATAL TANÍTVÁNY

Így történt, hogy összetalálkozott egy ígéretes fiatalemberrel. Amikor a Kinki járásban utazgatott, a Jodo folyón

hajózott lefelé. A hajót vezető révész Ittószaik felé fordult és megkérdezte: „Mester, maga egy vándorúton lévő kardforgató?”

„Igen, az vagyok” – válaszolta Ittószaik.

Erre az durván így kérdezte: „És jó is?”

Ittószaik ekkor már nem válaszolt, hanem csak erőltetetten mosolygott. Ittószaik hallgatását a révész sértőnek vélte. Azt hitte, hogy Ittószaik csak gúnyolódik vele.

Elvörösödött és így kiabált vele: „Ha azt hiszi, hogy annyira jó, álljon ki velem egy párbajra!”

Ittószaik ránézett a révészre, és egy rettenthetetlen tekintetű napbarnított arcú férfit látott, aki a hajót az ár sodrásával szemben mozdulatlanul tartotta, és a szemébe bámult.

Ittószaik nem akart egy ilyen goromba csirkefogóval összetűzésbe kerülni, ezért inkább elfordította tekintetét. Ezzel viszont még jobban felbőszítette a révészt: „Ne vegyen semmibe csak azért, mert révész vagyok. Küzdjön meg velem! Abból majd tanulhat! Álljon ki ellenem! Én ezzel a falapáttal fogok küzdeni.” És miközben így kiabált, a part felé kormányozta a hajót.

Habár Ittószaik úgy gondolta, hogy semmi értelme sincs annak, ha legyőz egy révészt, mégis szinte lehetetlennek tűnt kikerülnie a viadalt. Ezért tehát vonakodva felállt és kilépett a hajóból.

A révész a parton már harera készen állt, a lapátot kezében lefelé tartva várakozott. Ittószaik meglepte ez a testhelyzet, mivel rendkívüli éberségre utalt. Ittószaiknál azonban nem volt fakard, sőt semmi olyasmit sem talált, amely megfelelő lett volna arra, hogy helyettesítsen egy gyakorlókardot. Nem szívesen bár, de úgy döntött, hogy

igazi kardját rántja elő. Úgy tartotta, hogy a penge éle felfelé állt. Nem volt szándékában megölnie ellenfelét.

A révész szép fokozatosan feljebb emelte a lapátot, míg nem az a deréktájánál volt. Ugyanakkor teljes vitézséggel és lelkesedéssel közeledett Ittószaikhoz. Ittószaik halk morgással adott hangot elismerésének. Látta, hogy a révész gyakorlott kardforgató. „Most már megküzdhet velem” – mondta Ittószaik. Most először ütött meg baráti hangot vele.

Az izzadság fokozatosan öntötte el a révész homlokát. Elsápadt és a lapátot suhogva magasra emelte a levegőbe. Ittószaik ugyanebben a pillanatban rohant el mellette a tőle telhető legnagyobb sebességgel, olyan gyorsan, mint ahogyan a legsebesebb madár verdes a szárnyával.

A következő pillanatban a révész eldobta az evezőt, s kezét oldalához emelve térdre vetette magát. Ittószaik kardjának fokával vágta oldalba ellenfelét.

A révész ott ült csendben, magába roskadva a földön, majd tenyerét a földre helyezte, meghajolt és így szólt: „Nem tudtam, hogy uram ennyire ügyes. Kérem, bocsássa meg tiszteletlen viselkedésemet!”

Lehajtott fejjel bemutatkozott, Zenkinek hívták. Habár megélhetését révészként biztosította, valódi vágya az volt, hogy elismert kardvívó váljék belőle. Mint ahogyan ma is, minden alkalommal zaklatta az útjába akadó utazókat, hogy álljanak ki vele párbajozni. Majd azzal folytatta, hogy még sohasem volt alkalma kipróbálni magát egy ilyen kiváló ellenféllel szemben.

Ittószaik magában úgy gondolta, hogy nagyon tiszteletreméltó dolog, ha egy egyszerű révésznek az a célja,

hogy kardfogató legyen. Zenki önmagához mérten nagyon tehetséges volt, és Ittószaí úgy érezte, hogy kellő gyakorlással igen ügyessé válhat. Gondolatait Zenki azzal a kéréssel szakította félbe, hogy megkérte Ittószaít, hadd legyen a tanítványa. Ittószaí úgy döntött, hogy tanítani fogja, Zenki tehát attól a naptól fogva elkísérte mesterét utazásai során.

Amikor Ittószaí Zenkivel edzett, kivételesen szigorúan bánt vele. A tanítvány azonban eléggé felkészült volt ahhoz, hogy elviselje a kemény edzéseket. Zenki jelentős fejlődést ért el. Ahogyan Ittószaíra is jellemző volt a durvaság és a pimaszság, mindez Zenkiben is hasonlóképpen megvolt. Szilárd és hajthatatlan természetű ember volt, mesterét viszont nagyon tisztelte. Zenki anynyira nagyra tartotta mestere kardvívó tudását, hogy szinte bálványként imádta. Kardforgatói pályafutásának kezdetén Zenki semmi mással nem rendelkezett, csak nagy reményekkel és elvárásokkal. A rá váró, kogane-gaharai mezőn vívott tragikus kimenetelű párbaj gondolata még nem árnyékolta be nyugodt elméjét.

A hagyományok szerint Ittószaí harminchárom párbajt vívott, miközben keresztül-kasul bejárta az országot, és egyiket sem veszítette el. Az egyik beszámoló szerint Oda Nobunaga, az a XVI. századi hadúr, akinek sikerült a zűrzavaros polgárháborús időszakot lezárnia, csatlósként alkalmazta Ittószaít, mert elismerte szinte emberfeletti kardforgató tudását. Ezt az információt egyelőre nem bizonyítja semmi, ám az igaz lehet, hogy az Ittó stílusú kardforgatást az egész országban elismerték.

Ittószaí sok párbaja közül az egyiket Kofudzita Kagejuval, a Jamamoto Muhen stílusú iskola kardforgató

mesterével vívta. Miután Ittószaí legyőzte, Kageju és negyvennyolc tanítványa állítólag bosszúból éjszaka megtámadta őt a Szagami tartományban lévő Jakurazavában. Ittószaí azonban mindannyiukat megölte úgy, hogy egyetlen karcolás nélkül úszta meg a támadást. Ez a történet valószínűleg csak kitalált és csak egy *kódan*-nak a része. Kageju nevét valójában Ittószaí tanítványainak a listáján olvashatjuk. Ráaclásul Kageju unokája, Kofudzita Jahjóe állította össze az Ittószaí kardvívásáról szóló „*Ittószaí szenszei kenpósó*” című könyvet.

Ittószaí egyik leghíresebb párbaját Si-guannal, egy kínai alabárdossal vívta. Ez a szokatlan mérkőzés akkor zajlott, amikor Ittószaí a Szagami tartományban lévő Mura-félsziget déli csücskén fekvő Miszaki kastélyvárosában tartózkodott. A Tensó-korszak hatodik évében (1578), július 2-án a kastély urának engedélyével egy kínai kereskedőhajó ért partot Miszaki kikötőjében. A hajó legénysége udvariassági látogatást tett a várban. A legénység tagjai között volt egy kínai harcművész mester, akit Si-guannak hívtak. Magas férfi volt, átható tekintettel.

Miközben a kastélyban tartózkodott, azt kérte, hogy hadd vívjon meg egy nagy tudású szamurájjal. A jelenlévő csatlósok közül azonban egyik sem vállalkozott, hogy kiálljon Si-guan ellen, valószínűleg azért, mert sejtelmük sem volt az idegen képességeiről. Emellett pedig ha egy szamuráj el is fogadta volna a kihívást, és utána legyőzik, akkor ezzel csak szégyent hozott volna a fejére.

Si-guan hangosan nevetett abban a túlfűtött légkörben: „Ellenfél nélkül nem harcolhatok. Mivel senki sem fogadja el a kihívásomat, majd egymagam mutatom be harcművészeti tehetségemet.”

Egy alabárdot kért valakitől. Amikor megkapta, levette a tokját és kiment a kertbe. Ott csodálatos ügyességi bemutató tartott. Hangos, hirtelen kiáltásokkal úgy pörgette az alabárdot maga körül, mint egy szélmalom. Fürgén ugrált előre-hátra, egyik oldalról a másikra. Úgy forgatta az alabárdot, mintha egyedül próbálná keresztülvágni magát ellenségei egész seregén és ott vitézül küzdene, egyik ellenfelét a másik után vágva le.

A Si-guant figyelő szamurájok először meglepődtek, majd csodálatukat fejezték ki. „Milyen ügyesen bánik az alabárdoddal! Kezében az alabárd olyannak látszik, mintha könnyebb volna egy kardnál. Még az Ittő stílus mestere, Ittószaik sem tudnák legyőzni ezt az embert. Remek alabárdos, az biztos!” mondogatták nagy sóhajok közepette.

Si-guan híre hamarosan elterjedt. Zenki az utcán halott róla és azonnal tájékoztatta mesterét, Ittószaik. Megragadta a kardforgató figyelmét az a pletyka, hogy a kínai méltó ellenfele lenne Ittószaiknak. Azt ugyanakkor szégyenteljesnek találta, hogy senki sem mert kiállni a kínai ellen. Úgy érezte, hogy a dolog nem maradhat így függőben, tehát elhatározta, hogy kiáll párbajozni Si-guannal. Kitérték a viadal időpontját és helyszínét.

A párbaj napján Ittószaik megjelent a kastély előre megbeszélt kertjében. A tökéletesen magabiztos Si-guan már korábban megérkezett. Illő módon felöltözött a párviadalra, és alabárdját kezében tartva készen állt a küzdelemre.

Miután mindketten kölcsönösen meghajoltak egymás felé, Ittószaik azt mondta: „Ha ezt a mérkőzést alabárdoddal vívja meg, akkor én pedig legyezővel.” Ezekre a sza-

vakra felmorajlott a nézőközönség, ami jelenthetett döbbenetet, csodálatot vagy bírálatot is.

Amikor Ittószaik szavait lefordították Si-guannak, óvatos kifejezés ült ki az arcára. Si-guan látta, hogy ellenfele nem egy hétköznapi kardforgató.

Szemtől szemben álltak egymással. Si-guan feje fölé emelte alabárdját, miközben Ittószaik fokozatosan fel emelte a karját, míg nem a kezében lévő legyezőjével egyenesen ellenfelét célozta meg. Mindketten egymást vizslatták, és várták, hogy a másik kezdeményezzen. Si-guan lassan jobbra mozdult, majd balra, de várakozott, Ittószaikra akarta hagyni a kezdő támadást. Si-guan teljesen tisztában volt azzal, hogy nem viselkedhet könnyelműen.

Tekintetük egybefonódott. Semmi sem történt, de az idő múlásával kiélezetté vált a hangulat. Az összes néző feszült arckifejezéssel nézte őket. Az egyetlen hang az volt, amikor valaki nyelt egy nagyot.

Hirtelen Ittószaik eldobta legyezőjét és kinyújtotta karját, hogy hívogató mozdulatával rábírja Si-guant a támadás kezdeményezésére.

Habár Ittószaik immáron fegyvertelenné vált, Si-guan még így is óvatos maradt. Végre azonban mindketten megmozdultak. Amikor Si-guan egyet előre lépett, Ittószaik egyet hátra. Amikor Ittószaik lépett egyet előre, a kínai mozdult egyet hátra.

Az elővigyázatos Si-guan most teljesen másnak látszott, mint az a kínai, aki úgy mutatta be ügyességét, hogy szélmalomként pörgette alabárdját. Úgy tűnt, hogy a küzdelemnek sohasem lesz vége.

Hirtelen azonban Ittószaik az ellenfele felé ugrott, méghozzá olyan gyorsasággal, mint ahogyan egy fecske

röppen. Abban a pillanatban Si-guan villámgyorsan lefelé sújtott alabárdjával, és úgy tűnt, hogy a csapás Ittószaik fejét éri. A pillanat töredékével előbb viszont Ittószaik jobb lábával kirúgta Si-guan alabárdját a kezéből.

Az alabárd forgott a levegőben, majd a földre esett. Si-guan, aki minden energiáját kimerítette, zavart arcki-fejezéssel állt ott.

A párbaj különösen azért híresült el, mert Ittószaik szokatlan módon egy külföldi ellen harcolt.

Ittószaik előtt az másodlagos jelentőséggel bírt, hogy ellenfele tényleg a kínai harcművészetek mestere vagy csak felvág a tehetségével. Csakis saját kardvívó tudásában, az Ittó stílusban hitt. Ezért tehát tekintet nélkül ellenfelére, a párbaj elfogadásával valószínűleg azt az alap-talan pletykát akarta csak megcáfolni, amely a fülébe jutott.

Ekkorra Ittószaik már kellő magabiztosságot szerzett a kardforgatásban. Tökéletesítette azt az egyvágásos technikát, amelyet az ifjú Ittószaik akkor alkalmazott öntudatlanul önvédelemre, amikor megtámadták a kamakurai Curugaoka Hacsiman-gú szentély udvarán. Ezt a későbbi gyakorlásai során teljesen elsajátította. A technika neve a *muszóken* (álomvágás) lett. Ezen felül Ittószaik még egy másik technikát is elsajátított, amit *bossatónak* (félreütő vágás) hívtak, és ami abból a vágásból származott, amelyet akkor alkalmazott, amikor épphogy sikerült elmenekülnie kiotói támadói elől azon az éjszakán.

Ezeket a kardforgató-technikákat egyetlen ma olvasható feljegyzés sem magyarázza el részletesen. Azt azonban feltételezzük, hogy közülük volt a *kiri-otosi*hoz, amelyet manapság az Ittó stílusú kardforgatás alaptech-

nikájaként ismernek. Az Ittó stílus Ittószaik saját stílusának – amelyet már ösztönösen tudott, mire Kanemaki Dzsizszi tanítványa lett – és a Kanemaki féle Csúdzszo kardforgatói stílusnak a kombinációja volt.

Helyes lehet az az állítás, hogy az Ittó stílusú kardforgatás elméleti alapja egyfajta mechanikai ésszerűség, amely szigorúan kizárja a kardvívásból a hagyományos formákat és a fölösleges fogalmakat. Kevés hangsúlyt fektetett a kardforgatás spirituális szempontjaira. A szellemiséghez az a tétel állt a legközelebb, hogy ne próbáljuk meg legyőzni ellenfelünket, azaz hogy lélekjelenlétünk megőrzésével hársuk el a túlbuzgó, mindenáron győzni akaró ellenfél támadását.

A *kiri-otosi* technikának ehhez a szellemi hozzáálláshoz van köze. Ez a technika két folyamatos cselekvés kombinációja: megállítani az ellenfél vágását és ellencsapást végrehajtani. Ennek a technikának az alkalmazásával a kardvívó nem két különálló mozdulattal állítja meg a vágást és hajtja végre az ellencsapást, hanem csak egyetlen mozdulat létezik: a vágás egyidejű megállítása és az ellencsapás végrehajtása.

Első pillantásra úgy tűnik, hogy a két harcos egyazon időben sújt le egymásra, de az ezt követő pillanatban már látható is az eredmény. A *kiri-otosi* technikát sikeresen alkalmazó fél győzi le a másikat, csak ekkor válik láthatóvá a különbség győzelem és vereség, azaz élet és halál között. Ittó erre szó szerint az „egy kard” kifejezést használta, ami igazából azt jelenti „egy vágás”. Ez Ittószaiknak azt az elméletét tükrözi, hogy egy párbaj ki-menetelét teljes mértékben a kard egyetlen vágása dönti el.

A fent említett technikát, a *kiri-otosi ucsi-otosi* technikaként még ma is alkalmazzák a *kendō*-ban. Ám ennek igazi értéke csak akkor látható igazán, amikor igazi kardot használnak. Röviden szólva, ez egy olyan technika, amelyet azért fejlesztettek ki, hogy a japán kard jellegzetességeit a legjobban hasznosíthassuk.

AZ ELLENFÉL

Ittószaiz és Si-guan párbajával körülbelül egy idő tájt történt, hogy Zenki, Ittószaiz tanítványa arra kérte mesterét, hogy adja neki az Ittószaiz stílusú kardforgatás titkait tartalmazó tekercest, s ezáltal ismerje el őt az iskola örököséként. Bizonyos szempontból érthető Zenki gondolkodásmódja, hiszen mestere szigorú irányítása alatt már oly mértékben kifejlesztette tudását, hogy a mesterével vívott minden három párbajból már egyet ő nyert meg. Zenki tehát kiérdemelte az Ittószaiz legkiválóbb tanítványa címet.

Az viszont eléggé szokatlan, hogy egy tanítvány megkéri mesterét arra, hogy őt ismerje el utódjául vagy hogy rá bízzák az iskola titkait. Az volt a természetes és a szokásos, hogy amikor egy mester egyik tanítványát erre méltónak ítélte meg, akkor ő maga cselekedett így önszántából. Zenki követelődző viselkedése gyerekesnek tűnhetett. Ittószaiz azonban nem bosszantotta fel tanítványának kérése, hanem inkább csendesesen ránézett, és nem is bólintott beleegyezően, de tagadólag sem rázta meg fejét. Mestere reakciója Zenki számára teljesen talányos volt.

Miután Zenki kérését többször is megismételte, Ittószaiz otthagya vívőiskoláját, hogy egyedül induljon útnak, s ekkor az iskolát Zenki gondjaira bízta. Egy másik beszámoló szerint Ittószaiz azután hagyta ott az iskolát, hogy segített Zenkinek elszegődni egy szamuráj család szolgálatába.

Ittószaiz a Kazusza, Simofusza és Ava tartományokon keresztül vándorolt. Korábban már hallotta, hogy ezen a vidékeken kiváló kardforgatók élnek. Ekkora már ötven éves lett, már nem olyan volt, mint régebben, nem annyira dicsekvő és lelkes. Az úton utazóruhában céltudatosan lépkedő harcosból olyan egyedülálló légkör áradt, amely azokra jellemző, akik határozottan el-tökéltek, hogy küldetésüket véghezvigyék.

Amikor csak utazásai során megszállt egy fogadóban, kitett egy plakátot, amelyre nagy betűkkel ezt írta:

SAJÁT KÉRÉSÉRE BÁRMELYIK NAGY TUDÁSÚ
KARDFORGATÓVAL KIÁLLOK PÁRBAJOZNI.
ITTÓZSAIZ KAGEHISZA

Bárhová is ment, plakátjának híre mindenütt gyorsan elterjedt, ám senki sem mert egy ilyen hírneves kardforgatóval kiállni párviadalra. Ittószaiz akkor találkozott végre egy kihívóval, amikor az Ava tartományban lévő Okamoto nevű kastélyvárosba nem ért. Az illető egy ifjú szamuráj volt, Ava urának, Szatomi Avanokaminak a csatlósa. A neve pedig Migogami Tenzen, aki arcát sűrű fekete szakáll mögé rejtette.

Ittószaiz a fogadóban találkozott az ifjú szamurájjal és így szólt hozzá: „Hallottam, hogy ebben a tartományban

kiváló kardforgatónak számítasz. Rajtad múlik, hogy kiválaszod a párbaj fegyvernemét: igazi kard vagy fakard. Tedd meg a tőled telhető legjobbat, amikor velem küzdesz. Én sohasem foglak megsebesíteni.”

A viadal a fogadó mögötti kertben kezdődött. Tenzen a jobb oldalán tartotta kardját, Ittósza pedig egy tűzifadarabbal célzott ellenfele arcára. A mindössze egy *saku* (egy láb) hosszú tűzifát a kertben lévő farakásról vette el. Röviddel a párbaj kezdete után Ittósza gyorsan ellenfele közelébe ugrott, kicsavarta kezéből a kardját és a farakásra dobta.

Tenzen most már egy körülbelül három *saku* hosszúságú fakardot tartott a kezében és újra szemtől szemben állt Ittószaival. Fakardjával teljes erőből lesújtva támadott. A következő pillanatban azonban kardja már a földön volt. Amikor csak megpróbált lesújtani Ittószaira, az mindig kiütötte kezéből a kardját. Habár az ifjú samuráj a lehető legjobb formáját hozta, az összes általa elsajátított kardtechnikát alkalmazta, tudása messze elmaradt Ittószaiktól. Ám Tenzen nem adta fel. Néha Ittósza kiabálva bátorította őt. Tenzen, akinek már csillogott az arca – talán az izzadságtól, talán a könnyektől –, kétségbeesetten folytatta tovább a harcot.

„Egy olyan embernek, aki kardforgató akar lenni, nem lehet jobb mestere Ittószaínál” – gondolta Tenzen a szíve mélyén. Elhatározta, hogy Ittósza tanítványa lesz.

Másnap Ittósza beleegyezett és tanítványának fogadta Tenzent, mivel a párbajok során látta, hogy ígéretes kardvívó tehetség. Attól a naptól fogva Tenzen kemény vívőleckéket vett Ittószaiktól. Miután Tenzen lemondott hivatali tisztségéről, mestere társául szegődött a vándor-

út során – ami nemcsak a mester, hanem Tenzen javára is vált.

A HALÁLOS PÁRBAJ

A Tenzen és Zenki között vívott híres párbaj a Tenso-korszak tizenhatodik évében (1588), az egyik tavaszi nap hajnalán kezdődött. A hely egy Koganegahara nevű elhagyatott mező volt, (a mai Csiba tartományban lévő) Szahara városához közel.

Jó néhány év eltelt azóta, hogy Tenzen Ittósza tanítványa lett. Ahogy arra a mestere is számított, Tenzenből olyan ügyes kardforgató vált, hogy szinte egyenlő szintre került Ittósza másik kiváló tanítványával, Zenkivel. A mester azonban sohasem ejtett ki egyetlen szót sem a száján, amellyel összehasonlította volna két tanítványát. Úgy tűnik, hogy valójában kettejük között nem volt sok különbség. A párbajt megelőző néhány évből kevés feljegyzés maradt ránk cselekedeteikről, ám az valószínűnek tűnik, hogy nem kizárólag Ittósza szolgálatában álltak.

A párviadalt megelőző napon a Zenki társágában lévő Ittósza találkozott Tenzennel, akit már korábban értesített erről a megbeszélésről, és aki az Okamoto nevű kastélyvárosból jött el a koganehara mező közelében lévő falusi fogadóba. Az a tény, hogy Tenzen a kastélyvárosból érkezett, arra a feltételezésre enged következtetni, hogy ekkor már újra Ava urát szolgálta. Amikor a két tanítvány a fogadóban találkozott, fogalmuk sem volt arról, hogy milyen sors vár rájuk a következő napon.

Aznap este Ittószaiz szertartásosan leült kettejük szobájában. Ünnepelesen egyikükre, majd másikukra nézett, majd felfedte azt a titkot, amit már régóta őrzött szívében.

„Holnap reggel egyikőtöknek megengedem, hogy az örökömbé lépjen, hogy ő legyen az Ittó kardforgató-stílus mestere. Neki adom az Ittó stílus titkait tartalmazó tekereset, valamint a kardomat. Felesleges elmondanom, hogy az ő feladata az Ittó kardvívó-stílust az utókornak átadni. Azt, hogy melyikőtök lesz az örökösöm, a kettőtök között holnap reggel a koganeharai mezőn rendezendő párbajon fogjuk eldönteni. A párviadal győztese lesz az utódom. A küzdelem a saját szabályaitok alapján zajlik majd.”

Ittószaiz szavai annyira komolyak voltak, hogy a két tanítvány nem mondhatott ellent neki. Csak tekintetükkel válaszoltak mesterük szavaira, de egy szót sem szóltak. Zenkit, aki meg volt arról győződve, hogy ő lesz az örökös, igencsak meglepték mestere szavai. Most, hogy saját iskolája legmagasabb rangú tagjával kellett megmérkőznie, Tenzen nagyon zavarba jött. Azonban hamarosan rádöbbsent mestere szavainak súlyára, hogy csak egy kardforgatónak engedélyezi az örökébe lépést, és úgy érezte, hogy szívük úgy ver, mintha egy repedt harang hangzavarát hallaná. A nyomasztó csöndet Zenki szavai törték meg először.

Eltökélt tekintettel meghajolt és azt mondta: „Mester, tökéletesen megértettem, amit mondott. Én igazi karddal akarok Tenzen ellen vívni.”

Zenki így fejezte ki azt a határozott szándékát, hogy inkább megöli Tenzent, csakhogv ő lehessen az örökös.

Tenzen így válaszolt: „Én is igazi karddal szeretném vívni a párbajt. Kész vagyok életemet kockára tenni azért a tisztességért, hogy én lehessen az Ittó stílusú kardforgatás örököse.”

Ittószaiz, aki csukott szemmel hallgatta végig tanítványait, most elismerően bólintott. Ez persze nem azt jelentette, hogy bármelyik tanítványának a halálát kívánta.

Az viszont nyilvánvalóvá vált, hogy ha ők nem küzdenek saját életükért, akkor a helyzetből következően ő kényyszerül arra, hogy utódot válasszon. Ittószaiz tökéletesen tisztában volt azzal, hogy ha neki kellene a két tanítvány közül választania, akkor nem tudna pártatlanul dölneni. Az Ittó kardforgató-stílus, amelynek egész életét szentelte, már nem a saját tulajdonának számított, hanem olyan értékes dolognak, amelyet függetlenné kellett tennie személyes érzelmeitől. Már nem tudott vele önmaga megvalósításaként foglalkozni. Az örökös tárgylagos kiválasztása tehát csak egy életre-halálra szóló párbajjal vált lehetségessé.

„Holnap, miután eldől, hogy ki lesz az utódom, elhagylak benneteket. Ne kövessetek!” – mondta Ittószaiz, majd *szaká* és ételt rendelt.

A mester és tanítványai búcsúzásképpen koccintottak egymással. Nem is törődtek az idő múlásával, mert a kardforgatók szigorú életéről elmélkedtek.

Pirkadatkor mindhárman megálltak a koganeharai elhagyatott mezőn. A felkelő Nap első sugarai átszűrődtek az öreg tölgyfák megtépázott levelein és szétszóródtak az aljnövényzetben.

Ittószaiz kinyitotta legyezőjét, majd a hajnali harmattól csillogó fűre helyezte. A nyitott legyező tetejére rakta

egyik kardját és az Ittő kardforgató-stílus titkait tartalmazó papírtekerceset.

Hamarosan elkezdődött az ádáz küzdelem Tenzen és Zenki között. Előhúzták kardjukat és olyan helyzetet vettek fel, hogy pont egymás szemét célozták meg. Egymással szemközt állva csak lassan mozdultak, mindketten megpróbálták előnyösebb helyzetbe, azaz a reggeli napfénynek háttal kerülni. Azonban egyikőjük sem tudta könnyedén végrehajtani a kezdőtámadást, mivel mindketten mesteri szinten sajátították el az Ittő kardforgató stílus lényegét, és tökéletesen tisztában voltak a másik tudásával és technikáival.

Valószínűleg azért, mert ellenfelén védtelen pontot talált, Zenki kezdte el szép lassan felfelé emelni kardjának hegyét, mígnem végül az a feje fölé került. Zenki testhelyzete olyan dühödt és erőszakos volt, hogy az ember azt hihette volna, hogy bármit egyetlen csapással össze tud zúzni. Amint Zenki egy lépést előre lépett, Tenzen egy kissé meghátrált.

Abban a pillanatban a párviadalt figyelő Ittószaik enyhén összevonta szemöldökét.

Tenzen még egy lépést hátrált. Amikor úgy tűnt, hogy tovább folytatja a visszavonulást, pengéjének hegye enyhén megrándult. Ez a mozdulat elég volt ahhoz, hogy megingassa Zenki hatalmaskodó helyzetét. Zenki ekkor egy pár lépéssel hátrébb ugrott.

Tekintetük újból összefonódott, mindketten azt a pillanatot várták, amikor a másik figyelme kissé kizökken. A mező felett síri csend honolt. Mindketten mozdultak egy kicsit, de mivel teljes szívük-lelküket beleadták a mérkőzésbe, szilárdan tartották az ellenállást. Megbénít-

totta őket a feszült és fojtogató légkör. Mielőtt észrevehették volna, a Nap már a fák koronája fölött járt és szétterítette sugarait az egész mezőn.

Úgy tűnt, hogy az egyensúly sohasem billen meg. Az Ittő stílus alapttechnikája az, hogy megragadjuk az ellenfél pillanatnyi figyelmetlenségét és olyan erővel sújtunk le, ami megpecsételi annak sorsát. Telt az idő, és a halál illatát hordozta.

Zenki újból a feje fölé emelte kardját. Erőteljes mozdulata láttán Tenzen dühbe gurult. Kissé jobbra lépett, Zenki ekkor még magasabbra emelte kardját. Izmai feszültek. Kardja reszketett attól a csapástól, amivel le akart sújtani.

Megmozdult...

...és az Ittószaik legyezőjének tetején lévő papírtekerces felé szúrt. Majd miután felvette a tekerceset, forgószélnél is sebesebben eliszkolta.

Egy pillanatra Tenzen és Ittószaik is bénultan kővé dermedtek, majd a mester így kiáltott: „Zenki! Ne légy ostoba!”

Tenzen Zenki nyomába eredt, mert Ittószaik kiáltása csengett a fülében: „Ne hagyd elfutni!” Ittószaik felkapta a kardját és maga is üldözőbe vette Zenkit.

Vajon Zenki teljesen megőrült? Már régóta dédelgett álma volt, hogy ő lesz az Ittő kardforgató-stílus örököse. Elvárásai ellenére azonban Zenki úgy találta, hogy nem lesz olyan könnyű a Tenzennel folytatott viadal végére pontot tenni, pedig ezt a párbajt olyan magabiztosan kezdte, hogy ő fog győzni. A koganeharai mezőn egymás kószolgatásával eltöltött hosszú, éber idő valószínűleg türelmetlenné tette Zenkit, és a türelmetlensége

készítette arra az ördögi kísértésre, hogy ezt a felháborító tettet végrehajtsa. Az egyszerűen gondolkozó Zenkit talán megszállta az a gondolat, hogy ha nála van a titkokat tartalmazó tekercs, akkor ő birtokolja a mester összes kiváltságát.

Üldözője, Tenzen gyorsan futott a nyomában. Zenki rosszul számította, hogy el tud menekülni. A mező szélén, a sűrű fák előtt Tenzen utolérte Zenkit.

Zenki fürgén megfordult és egy facsemetét használva pajzsként gyorsan harci helyzetet vett fel. Ugyanebben a pillanatban Tenzen sebesen lesújtott kardjával. A facsemetét egyetlen csapással kettévágta, Zenkin pedig mély sebet ejtett a vállán.

Zenki a földre zuhant, a tekercest még mindig szorosán a szájában tartotta, szemét tágra nyitotta. Halott arca még mindig dühöt sugallt.

A párbaj ilyen váratlan módon ért véget. Tenzennek adatott meg, hogy ő legyen mestere örököse.

Később Tenzen új nevet vett fel, az Ono Tadaakit, és az a megtiszteltetés érte, hogy vívédzőként a Tokugavákat, a *sógun* családját szolgálhatta. Olyan nagy volt a tudása, hogy kortársával, Jagjú Munenorival összehasonlítva is megállta a helyét.

Tanítványai párbaja után semmi biztosat nem tudunk Ittószaairól. Egy feljegyzés szerint röviddel a viadalt követően papnak állt és kilencvennégy éves korában bekövetkezett haláláig Buddhát szolgálta.

VII.

ONO TADAAKI

Kardvívás és büntetés

A Tensó-korszak tizenhatodik évében (1588) Mígogami Tenzen számára lehetővé vált, hogy mesterének, Itó Ittósza Kagehiszának, az Ittó kardvívó-stílus megalapítójának örökségét továbbvigye, miután párbaj során megölte Zenkit, iskolája egyik magas rangú tagját.

Mivel azonban győzelmét részben annak köszönhette, hogy Zenki a viadal során igen különösen viselkedett, szinte az örület határát súrolta, ezért Tenzen ki akarta kérni erről Ittósza véleményét is. Azonban rájött, hogy már túl késő, mestere eltűnt a koganeharai mezőről.

Amikor Tenzen újra visszanyerte lélekjelenlétét, elárasztotta az a hatalmas felelősségérzet, hogy most már ő az Ittó stílusú kardforgatás örököse. A legcsekélyebb habozás nélkül elhagyta a birtokot és elindult Edo irányába. Egy megbízhatóságát tekintve igen kétséges feljegyzés azt állítja, hogy mivel a párbaj kimenetele nem tűnt Tenzen számára kedvezőnek, ezért végül Ittósza segítette a győzelemre.

AZ ÚJ MESTER

Ono Tadaaki portréja

Tenzen volt az egyetlen örököse annak a kardforgató-stílusnak, amely alapítója, Ittószaai páratlanul kiváló kardforgatói tehetsége miatt már az egész országban igen nagy elismertségre tett szert. Tenzen ekkor még viszonylag fiatal volt, ezért sokat utazott Edóban és annak környékén, hogy tovább tökéletesíthesse kardvívó tudását. Néhány év múlva végül is úgy döntött, hogy Szurugadaiban, Edo egyik kerületében fog letelepedni. Ott megnyitotta saját vívóiskoláját és új nevet vett fel: Ono Tadaaki.

Tokugava Iejaszu, a későbbi *sógun* épp néhány évvel azelőtt kapott nyolc tartományt Kantó környékén Tojotomi Hidejositól, az ország uralkodójától. Iejaszu akkoriban alakította át Edót egy hatalmas kastély építésével a korábban álmos kis faluból nagyvárossá, ami már jelezte a szívében lakozó nagyravagyást. Azidőtájt még szinte lehetetlen volt elképzelni, hogy milyen virágzó jövő vár Edóra, ám már mutatkoztak rajta azok a jelek, amelyek egy új, fejlődő város kialakulására utaltak. Tadaaki Ittó stílusú vívóiskolája hamarosan nagy elismertségnek örvendett. Akkoriban Japán nyugati részén élt még egy kiváló kardforgató, akit Jagjú Munejosinak hívtak – ő volt a Jagjú Sinkage stílus megalapítója. Kardvívóként szerzett hírneve azonban ekkor még nem érte el a csúcspontját. Fia, Munenori, aki később a Jagjú Sinkage iskola második örökletes mestereként később követte apját a rangjába, ekkor még tanult. Így tehát ekkor valószínűleg Ono Tadaaki állt a kardforgatók világának élén.

Ekkoriban történt, hogy egy véletlen esemény segítségével Tadaaki és Tokugava Iejaszu találkoztak egymással. A Hizaori nevű faluban (a mai Aszaka városa Szaitama előjáróságban) egy bizonyos kardforgató megölt néhány falubélit és az egyik házban barikádozta el magát. Habár a helyi őrsről hívtak oda rendőröket, hogy tartóztassák le a férfit, az rövidesen mindegyiküket megölte. A falu vezetője ilyen súlyos helyzet közepette jelentette az esetet a birtok hivatalának, és arra kérte őket, hogy küldjenek oda egy kardforgató mestert, mivel a gyilkos olyan ügyesen bánik a pengével, hogy egy hétköznapi kardvívó nem veheti fel vele a versenyt. Amikor a tisztviselők tudomást szereztek az esetről, egyiküknek rögtön Ono Tadaaki neve jutott az eszébe, akit gyorsan oda is hívtak.

Amint Tadaaki megkapta a felkérést, fogta azt a kardot, amelyet mestere, Ittósza hagyott rá, felpattant lovára és elindult a falu felé.

Amikor megérkezett, megállt a ház előtt, ahová a gyilkos befészkelte magát és hangosan így szólította meg: „Ono Tadaaki, Ittó stílusú kardforgató mester érkezett meg Edóból. Ha bízik saját vívótudásában, jöjjön ki és küzdjön meg velem!”

Alighogy szavai elhangzottak, egy hatalmas, gazdátlanak tűnő szamuráj lépett ki a házból, kezében karddal. Egyetlen rápillantás elég volt ahhoz, hogy szemében láthatóvá váljék a brutalitás. Így válaszolt: „Tehát maga az Ittó stílusú Ono Tadaaki. Méltó lesz kardom pengéjéhez.”

Tadaaki kardját előhúzva előrelépett. Egy keresztvágással kivédte ellenfele hatalmas erejű csapását. Ezzel a

gyilkos karját levágta testéről, ami úgy repült a levegőben, hogy még mindig markolta a kardját.

Tadaaki megfordult és megkérdezte az egyik tisztviselőtől: „Lefejezzem vagy sem?”

Amint az illető beleegyezően bólintott, Tadaaki újabb óriási vágással sújtott le, és pengéjével teljesen elválasztotta a gyilkos fejét a testétől. Tadaaki valószínűleg nem szívesen hagyott volna tovább szenvedni egy olyan embert, akinek nincsen karja.

Tadaaki gyorsasága és ügyessége nemcsak a tisztviselőket, hanem a küzdelmet végignéző falusiakat is teljesen lenyűgözte. Az egész olybá tűnt, mint egy álom.

Az emberek ezt az esetet látva-hallva döbbentek rá, hogy Tadaaki milyen rendkívüli kiválósággal bánik a karddal, és ekkor tett szert hatalmas népszerűségére. Ugyanakkor azonban az emberek beszélni kezdtek szokatlanul félelmetes és rettentő természetéről is.

Az eset hamarosan Tokugava Iejaszu fülébe is eljutott, aki nagyon érdeklődött a harcművészetek iránt. Iejaszu 200 *roku* rizs évjáradékkal felvette szolgálatába Tadaakit és a *batamoto* (közvetlen csatlós) rangot adományozta neki.

Az egyik beszámoló szerint Tadaaki nem a Kogane-gaharán történt párbaj után, hanem ekkor vette fel új nevét.

Iejaszura olyan mély benyomást tett Tadaaki kardforgató tehetsége, hogy kinevezte vívóedzőnek fia, Hide-tada mellé, aki később a második Tokugava *sógun* lett. Tadaaki számára nagy megtiszteltetésnek számított, hogy a *sógun* családja támogatja az Ittó stílusú kardforgatást. A végeredményt látva az Ittó stílusnak csakis jót tett,

hogy Tadaaki lett az iskola vezetője. Úgy tűnik azonban, hogy vívőedzőként különböző problémákat vállalt magára.

Tadaaki annyira elkötelezett és szigorú vívőedző volt, hogy Hidetada sohasem viszonyult hozzá szívélyesen. Amint egy edzés elkezdődött, Tadaaki tökéletesen elfeledkezett arról, hogy tanítványa a *sógun* fia. Habozás nélkül mért rá gyors és erőteljes csapásokat, és nem volt ritka az sem, hogy Hidetada fájdalomában sírva fakadt. Amikor Hidetada olyan kérdéseket tett fel mestérének, hogy például milyen egy kardforgató megfelelő hozzáállása, Tadaaki válasza azt sugallta, hogy Hidetada kérdése túlságosan szemtelen, mivel a kardvívás terén tanúsított fejlődése messze elmarad a kívánatostól. Ezért tehát nem csoda, hogy a vívómesternek sikerült elnyernie Hidetada ellenszenvét, s évjára déka következképpen viszonylag alacsony maradt. Ebben a tekintetben Tadaaki éles ellentétben állt Jagjú Munenorival. Amint azt olvashatták, Munenori olyan nagyszerűen taktikázott, hogy semmi gondja sem volt a társadalmi ranglétrán való feljebbhaladással.

Oktatóként elkövetett hibái ellenére valószínűleg igaz az, hogy tehetségben viszont nem akadt párja.

VITÉZSÉG A CSATÁBAN

Iejaszu győzelme a szekigaharai csatában, amelyet 1600-ban a mai Gifu előljáróság területén vívtak, meghatározó volt abban, hogy totális győzelmet arathasson az ellenséges nyugati hadsereg felett. A szekigaharai csata

ideje tájt Ono Tadaakit egy olyan mobil egységbe sorozták be, amely Sinano előljáróságban Iejaszu fiának, Hidetadának a parancsnoksága alatt harcolt. Tadaaki első jelentős katonai szolgálatát ott hajtotta végre, ám ugyanakkor elkövette azt a ballépést, hogy megszegte a hadi törvényt.

1600 szeptemberének elején történt, hogy Iejaszu, aki gondosan végigtekintette és kielemezte, hogyan szakad az ország szinte mindegyik földesura két csoportra, a keleti és nyugati hadseregre, végül elhagyta Edőt, mivel úgy gondolta, hogy megérett az idő a győzelemre. Edőből Iejaszu nyugati irányba vezette seregét a Tókaidó út mentén, amely a legfőbb összeköttetés volt Edo és Kiotó között a Csendés-óceán partján. Ugyanakkor arra utasította fiát, Hidetadát, hogy saját seregével induljon el a Nakaszendó úton, amely északon, Sinano tartományon keresztül vezetett Kiotóba.

Szeptember 3-án érkezett meg Hidetada és serege a Sinano tartományban lévő Komoro városába, és követelte, hogy az Ueda kastély ura, az ellenséges nyugati sereggel szimpatizáló Szanada Maszajuki adja meg magát.

A háborús időkben gyakran előfordult, hogy a szövetségek hirtelen változtak meg. Szanada Maszajuki eredetileg a Takeda *daimjó* családot szolgálta, akik Kai tartományban uralkodtak. Majd Oda Nobunaga parancsnoksága alá szegődött, végül pedig Iejaszué alá. Maszajuki ekkor Tojotomi Hidejosit szolgálta. A hadurak között szövődő hűségi és ellenséges hálózat gyakran azt eredményezte, hogy még az apák is szemben álltak fiaikkal. Szanada Maszajuki legidősebb fia, Nobujuki most Iejaszu oldalán, Hidetada parancsnoksága alatt állt. No-

bujuki öccse, Jukimura, aki ma a történelmi szépirodalom egyik népszerű figurája, védte Ueda várát apjával együtt Iejaszu ellen.

Mialatt Tadaaki az Ueda kastély lerombolásában vett részt, *karita-bugjó* rangban állt. Feladata annak ellenőrzése volt, hogy a katonák ne dézsmálják meg a termést.

Akkoriban tűrhetetlen, gonosz cselekedetnek számított, ha valaki a csata zűrzavarát kihasználva engedély nélkül tulajdonította el a termést. Azok, akik elkövették ezt a *karita-rózeki* nevű gaztettet, függetlenül attól, hogy barátok vagy ellenségek voltak-e, szigorú büntetésben részesültek. Ezt az egyezményes gyakorlatot ahhoz a nemzetközi törvényhez hasonlíthatjuk, amely a múlt században a polgári lakosságot védte a háború idején. Ennek az íratlan szabálynak volt köszönhető, hogy a polgárháborúk idején vívott számtalan csata ellenére Japán – bár néha csak épphogy – megkímélte a termőföld tömeges pusztulása, s ezáltal a nép is nagy szenvedésektől menekült meg.

Az viszont megint egy emberi tényező, hogy amikor a készletek elfogytak, az éhség arra készítette a katonákat és a lakosságot egyaránt, hogy bűnt kövessenek el, és lopják a termést a földekről. Így tehát külön tiszteket kellett kinevezni, nehogy a katonák ilyen gaztetteket hajtsanak végre. A *karita-bugjó* rang röviden szólva a katonai rendészet vezetőjét jelentette.

Az Ueda vár ostrománál Tadaaki töltötte be ezt a posztot. Szanada Maszajuki, a vár ura nyíltam visszautasította Hidetadának a fegyverletételről szóló követelését, és védelmét még jobban megerősítette. Hidetada támadást parancsolt az ellenség ellenállásának felőlésére.

ám ők annyira jól védekeztek, hogy Hidetada csapatainak nem sikerült támadásaikkal megingatni az ellenség helyzetét. Eltelt egy nap, majd kettő, és a csata állása változatlan maradt. Olyan patthelyzet alakult ki, hogy a kastélyt Hidetada seregei vették körül, Maszajuki erői pedig odabent bástyázták el magukat.

Szeptember 6-án kora reggel a fronton őrjáratot végző Tadaaki meglátta, hogy valaki egyenesen az ostromlók felé sétál a kastély irányából, miközben lándzsáját forgatja kezében és hangosan rikoltozik. A nevét is fennhangon kiáltotta, valami Szaitó volt, és úgy viselkedett, mint aki bolondot akar csinálni Hidetada embereiből.

Tadaaki egyetlen pillantást vetett az ellenségre, majd dühödten a vakmerő lándzsás felé kezdett rohanni. Egy másik harcos, Cudzsi Tarónoszuke is követte. Amikor a nagyszájú lándzsás meglátta, hogy azok ketten feléje futnak, abbahagyta a hengegést és elkezdett visszaro-hanni a kastélyba.

Tadaaki és Tarónoszuke felhagytak üldözésével és megálltak, hogy egy kis lélegzethez jussanak, amikor még két ellenséget láttak meg annak a töltésnek a lábánál, ahol álltak – két cserkész volt, akiket azért küldtek ki, hogy feltárják az ellenség helyzetét. Gyorsan forgatták lándzsáikat, ami csakis gyakorlott emberekre utalhatott. Tadaaki kardját előrántva lefutott a töltésen, nyomában Tarónoszukéval.

Ádáz csetepaté kezdődött. Amikor Hidetada emberei a reggeli csöndben meghallották a fegyverek csattogásának hangját, jó néhányan közülük a helyszínre siettek.

A csatamezőn zajló küzdelmek során alkalmazott technikák számos okból kifolyólag különböztek egy

hétköznapi párbajétól. A csatában a harcosok teljes páncélatot viseltek, ezért sokkal nehezebb volt megbirkózniuk az erőteljes csapásokkal. Még egy igen erős kardforgató számára is legalább négy-öt vágás szükségeltett ahhoz, hogy legyőzze ellenfelét.

Tadaaki egyik, karmazsinvörös sisakot viselő ellenfele hosszú lándzsájával balra és jobbra is vadul szurkált. Tadaaki gyakorlottan háritotta ezeket, majd ügyesen erőteljes ellencsapásokkal viszonzta őket. Karcljának négyszer kellett lesújtania, mire ellenfele tompa puffanással a földre zuhant, majd szemét az égre emelve feködött. Tadaaki ekkor megadta neki a kegyelemdöfést. Mindeközben Tarónoszuke a másik cserkészét tartotta vissza. Amikor azonban az ellenséges katona lándzsája eltört, futásnak eredt. Tarónoszuke nem vette üldözőbe, ehelyett inkább ő is csapást mért a földön fekvő lándzsás mozdulatlan testére.

Akkorra már legalább száz ember hagyta el a helyét és így kiáltoztak: „Ne hagyjuk, hogy megöljék Onót és Cudzsi!” Az ellenség a várban a zűrzavar láttán esély látott az ellentámadásra, ezért sortűzet lőtt ki rájuk. A pergő lövések nyomán homokfelhő szállt fel a földről, és a lovasoknak nem volt más választásuk, mint hogy egy időre visszavonuljanak.

Az ellenség embereket küldött ki, hogy vörös sisakos bajtársuk holttestét bevigyék a várba. Tadaaki egy Joda Hjóbu nevű harcos ölt meg, aki a kastély urának bizalmas csatlósa volt.

Abban az időben a kiemelkedő katonai szolgálat azt jelentette, hogy az ellenség soraiból híres harcosokat kellett megölni. Az alacsonyabb rangúak meggyilkolása

már csekélyebb jelentőséggel bírt, akármilyen sokat is irtottak ki belőlük. Ezért tehát akkoriban szokás, sőt helyes viselkedés volt, hogy a nevükre büszke harcosok már a küzdelem előtt bemutatkoztak. A legtöbb feljegyzés szerint komoly dolog volt az ilyen bemutatkozás. A viadal megkezdése előtt mindkét félnek hangosan ki kellett kiáltania saját nevét. Valaki még családjának a történetét is megemlítette, bátor őseinek nevével együtt. Amikor egy harcos tiszteletreméltó ellenfelet ölt meg, akkor sikerét úgy hirdette ki, hogy hangosan kiáltotta a legyőzött harcos nevét, mivel egy csata után áttekintették a harcosok tetteit, és a jutalmat érdemeiknek megfelelően állapították meg.

A polgárháborúk korszakának vége felé azonban ez a szokás már kezdett kimenni a divatból, mivel a korábban használatos fegyvereket ekkorra már puskák és ágyúk helyettesítették, amelyek már távolról, névtelenül ölték meg a katonákat. A lőfegyverek segítségével egy jelentéktelen harcos is egyetlen lövéssel ki tudta oltani egy nagyszerű harcos életét, s így a gyilkolás művészetének forradalmasításával eléggé komikusnak tűnt volna, hogy a harcosok bemutatkozzanak egymásnak a csata során.

Habár az nem ismeretes, hogy vajon Ono Tadaaki és Joda Hjóbu bemutatkoztak-e egymásnak a küzdelem előtt, az elesett harcos nevét mégis a reggeli felfordulás lecsendesedésének végére már mindkét oldalon tudták, és mindenki tudomást szerezhetett Tadaaki jelentőségteljes cselekedetéről.

Azonban Tadaaki harcostársa, Cudzsi Tarónoszuke, aki vele együtt vett részt az összetűzésben, azt jelentette egy felettesének, hogy ő maga kezdte meg a küzdelmet

Joda Hjóbuval és Tadaaki csak a végső csapást mérte a már legyőzött ellenségre. Váratlanul tehát vita tört ki az elért katonai eredményekről. A szakasz parancsnokát bízták meg azzal, hogy tegyen jelentést saját felettesénél emberei haditetteiről. Ebben az esetben a reggeli zúrvarban a száz lovas élén álló Makino nevű tiszt feladata volt, hogy eldöntse az ügyet. Makino meghallgatta mindkét jelen lévő harcost. Tadaaki elmagyarázta, hogy Joda karmazsinvörös sisakot viselt, amelyen nem volt *hóate*, azaz a harcos arcát védő vaslemezek. Másfelől Tarónoszuke azt állította, hogy Joda sisakján vörös *hóate* volt és hogy ő mérte rá az első csapást.

Az ügyet kivizsgálni szándékozó Makino odáig elmerészkedett, hogy három emberének megparancsolta: falusiaknak öltözve vegyüljenek el az ellenség között. Nekik sikerült információt szerezniük az elesett harcosról. Jelentésük szerint Joda *hóate* nélküli sisakot viselt. Tarónoszuke valószínűleg az ellenfél véráztatta arcát vélte vörös *hóaténak*. Ilyen hibákat hajlamos az ember a csata hevében elkövetni. A végeredmény azt bizonyította, hogy nem Tarónoszuke mérte a kezdőcsapást Jodára és Tadaaki hőstette végül is beigazolódást nyert. Az ügynek ezzel azonban még nem lett vége.

Hidetada csapatai négy napon keresztül hiába próbálták lerombolni az Ueda kastélyt. Hidetada végül csapatainak egy részét a vár körül hagyta, a többiekkel pedig nyugati irányba indult el. Szeptember 10-én azt a parancsot kapta apjától, Iejaszutól, hogy a lehető leggyorsabban vonuljon seregével együtt a mai Gifu előljáróságban lévő Ógaki városába, hogy az előttük álló hatalmas ütközetre felkészülhessen.

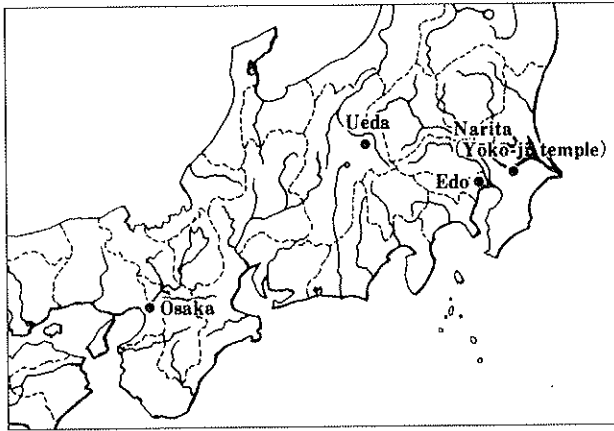
Mielőtt Hidetada eljuthatott volna a városba, már elkezdődött a szekigaharai csata, amely Iejaszu első győzelmével zárult. A győzelem végén kivizsgálták az Iejaszu oldalán álló összes hadúr és harcos katonai cselekedeteit és megkezdődött az elismerések átadása is. A jutalmak kiosztása a hűbértokok adományozásával együtt olyan jelentőségű ügy volt, amely nagy mértékben meghatározta a Tokugava rezsim jövőjét. Olyan ügy, amelyben nemcsak magának Iejaszunak, hanem vezető csatlósainak is megfontoltan kellett dönteniük.

AZ ELSŐ BÜNTETÉS

Tadaaki esetében nemhogy jutalom nem járt katonai eredményeiért, hanem még büntetést is kapott. Annak ellenére, hogy Hidetada parancsnoksága alatt *karitabugjó* rangban szolgált, mégis megszegte a törvényt, amikor engedély nélkül bocsátkozott az ellenséggel egyéni küzdelembe. Tettét tehát meggondolatlanak és a katonai szabályokat sértőnek találták.

Ennek eredményeképpen Tadaakit szabadlábba helyezték ugyan, de Szanada Nobujuki őrizete alá. A büntetésből ítélve azt feltételezhetjük, hogy hadi tettei enyhítő tényezőként semmit sem nyomtak a latba. Habár arra vonatkozóan nem állnak rendelkezésünkre feljegyzések, hogy a dolgok hogyan fajulhattak idáig, a kirótt büntetés talán jellemének volt köszönhető. Ez az eset bepillantást enged a személyiségébe.

Tadaaki valószínűleg egy falusi paraszt volt silány beszédkészséggel, aki kevés ismerettel rendelkezett a

Tadaaki életének főbb helyszínei

Jókó-dzsi, az Ono család temploma

világ dolgairól. Másfelől valószínűleg lobbanékony, indulatos ember lehetett, aki gyakran megfélekedett önmagáról és úgy cselekedett, hogy nem törődött a következményekkel. Amikor azonban kardot rántott, annyira tudatában volt képességeinek, hogy meg volt győződve saját legyőzhetetlenségéről. Jellemének zord oldalát mutatja, hogy még csak meg se rezzent, amikor kardját megmártotta ellensége vérében. Ezek az ellentmondó tulajdonságok egyesültek Tadaakiban, aki másokra azt a benyomást tette, hogy megközelíthetetlen, fenyegető és kifürkészhetetlen.

Még ha Tadaaki saját maga nem is tudta volna megindokolni a Joda elleni támadást, természetes lett volna bajtársai részéről, hogy azok együtt érzően közbenjárjanak az érdekében, mivel a körülményeket figyelembe véve a frontra való kirohanása indokoltnak tűnik. Azt is természetesnek tekinthetjük, hogy Tadaaki samurájként egy véletlen találkozás során megpróbálta legyőzni ellenségét. Mindazonáltal úgy tűnik, hogy Tadaaki bajtársai közül egy sem fejezte ki együttérzését vagy támogatását, egyikük sem lépett elő, hogy közbejárjon az érdekében. Tadaaki leginkább szerencsétlen beosztásának köszönhetően követte el ezt a szabályszegést.

Egy évvel később felfüggesztették a védőőrízetet és visszahelyezték korábbi rangjába, azaz Hidetada csatlósa lett, és évjáradékát is felemelték 400 *roku* rizzre. Úgyén keresztül beleláthatunk a Tokugavák mesteri személyzeti ügyintézésébe. A Tokugavák mindig gondosan és megfontoltan jártak el egy olyan csatlós ügyében, aki korábban büntetést kapott.

A Tokugava-sógunátust 1603-ban megalapító Iejaszu 1605-ben fia, Hidetada javára lemondott a *sóguni* rangról, habár korához képest még mindig igen életerős volt. A Tokugavák államigazgatásának alapjai ekkor szilárdultak meg igazán.

Jagjú Munenori, aki a Tokugaváknál vívőedzőként dolgozott, rendületlenül haladt előre a társadalmi ranglétrán és már magasabb poszton volt, mint a vezető vívőedző, Tadaaki.

Nemcsak minket, hanem valószínűleg kortársaikat is érdekelte a kérdés, hogy a két kardforgató közül ki az erősebb: Tadaaki vagy Munenori. Mivel a két vívőedző ugyanabban az időben szolgálta a Tokugavákat, mindenki biztosra vette, hogy legalább egyszer megvívta egymással. Ám nem ez volt a helyzet. Munenorinak és Tadaakinak tilos volt párbajozniuk egymással, mivel mindketten vívőedzőként szolgálták a Tokugavákat, ezért bármelyikük verségével is végződött volna egy ilyen viadal, mindenképpen a Tokugavák becsületét veszélyeztette volna.

Maradt ránk azonban egy olyan történet, amely ezzel a két kardforgatóval kapcsolatos. Egyik nap Tadaaki el látogatott Munenori edzőtermébe, hogy eleget tegyen Munenori kérésének és kardbemutatót tartson. Mivel Munenori gondosan el akarta kerülni az összeütközést Tadaakival, ezért fiát, a Jagjú Dzsúbei néven is ismert Micujosit utasította arra, hogy álljon ki ellene egy gyakorló-párbajra.

Micujosi és Tadaaki fakarddal kezükben álltak fel egymással szemtől szembe. Párbajra azonban nem került sor, mert Micujosi meghajolt és azt mondta: „Nem

vagyok méltó önhöz.” Azzal leengedte fakardját és visszaült a helyére. Mivel a kiváló kardforgató Micujosi ezt azután mondta, hogy csupán egyetlen pillantást vetett Tadaakira, Munenori valószínűleg zavarba jött. Mivel ő maga el akarta kerülni a párbajt, egy másik tanítványát szólította fel, hogy álljon ki Tadaaki ellen. Munenori hozzáállása sértette Tadaakit, ezért megbántott hangon így szólt Munenori tanítványaihoz: „Ha látni akarjátok, hogyan bánok a karddal, bárki ellen kiállok. Nekem nem számít, hogy egy vagy több ellenfelem van. Álljatok ki ellenem mindannyian!”

A tanítványok közül négyen álltak fel, mindegyikük kezében fakarddal. Habár létszámfölényben voltak, Tadaaki mégis könnyedén legyőzte őket. Egyiküket a fénjén találta el, a másikat lefegyverezte. Mindez egy pillanat alatt történt, és az edzőteremben a nézők szóhoz sem tudtak jutni látván Tadaaki kimagasló tehetségét.

Habár maga Munenori nem állt ki Tadaaki ellen, ez az eset mégis szégyenfoltot ejtett rajta. Állítólag úgy verekedte ki magát ebből a helyzetből, hogy egy ellentmondásosnak tűnő taktikát alkalmazva a *sógun* legfőbb csatlósai előtt fennhangon dicsérte Tadaaki kiváló kardtudását. Ami pedig Micujosit illeti, ő állítólag az eset után titokban arra kérte Tadaakit, hogy legyen a mestere.

Akár valós ez a történet, akár nem, az mégis biztosan igaz, hogy az általánosan elfogadott nézet szerint a *sógun* pártfogása alatt álló két kardvívó iskola közül bár a Jagjú stílusnak volt nagyobb a híre, mégis az Ittó stílus állt az első helyen.

A MÁSODIK BÜNTETÉS

Tadaaki a második hibát az Oszakában vívott Nyári Csata során követte el. Ez a csata a Tokugava és a Tojotomi párt között zajlott – ők voltak a néhai Hidejosi Tojotomi követői, akik most Hidejosi fia, Hidejori köré sereglettek. Miután a Tokugaváknak sikerült lerombolniuk az oszakai várat, a Tojotomi párt főhadiszállását, teljesen megtisztították az országot az ellenségtől. Ehhez a mindössze három napig tartó csatához Iejaszu egy körülbelül 200.000 főből álló hatalmas sereget mozgósított. Majdnem 30.000-en haltak meg a harcokban. Japán történetében ez kivételesen ádáz küzdelemnek számított, mivel a szekigaharai csatában elért Tokugava győzelem már eldöntötte, hogy nagyjából milyen lesz Japán jövője.

Iejaszu és Hidetada elvárásaival ellentétben a Tokugava hadsereg morálja, legyen szó akár a tisztekről, akár a közkatonákról, nem volt túl magas szintű. Számbeli hátrányuk – mindössze 100.000-en voltak – ellenére a Tojotomi párt azonban igen nagy harci buzgalommal küzdött. Mivel tökéletesen tisztában voltak azzal, hogy az előttük álló csatában kétségbeesetten ellen kell állniuk, és eltökélték, hogy a legvégsőig harcolnak. Különösen a Szanada Jukimura parancsnoksága, valamint a Móri Kacunaga vezetése alatt álló csapatok küzdöttek a Tojotomik pártján minden erejükkel és tudásukkal. Mindenki az ő hőstetteikről regélt és az elkövetkező korok nemzedékeihez is eljutottak a vitézségükről szóló történetek.

1615. május 7-én, amikor a csata döntő stádiumba került, Szanada Jukimura csapatai hirtelen rajtaütöttek

Iejaszu és Hidetada főhadiszállásán. Ebben a válsághelyzetben állítólag Iejaszu már arra is felkészült, hogy önkéntesül vet véget életének, miközben Hidetadának lándzsával kellett küzdenie az életéért. A vészhelyzetet látván a főhadiszállás védelmével megbízott csatlósok közül néhányan meginogtak és inkább gyáván megfutamodtak, még csak meg sem kísérelték az ellentámadást. Tadaaki, aki ekkor a főhadiszálláson állomásozott fegyvernöki rangban, ebben a szituációban is bátran harcolt, egymás után vágva le a körülötte rajzó ellenséget. Azonban nagyon dühös lett amiatt, hogy tisztársai hogyan viselkedtek a zűrzavarban, és gyávának nevezte őket. Még ha igazat is szólt, egy szamurájnak nagy szégyent jelent, ha gyávának bélyegzik egy csata hevében. Mivel Tadaaki egy időben több tisztársát is gyalázkodó szavakkal illette, egyre inkább kivívta maga ellen haragjukat.

Később az ügy hivatalos mederbe került. Mindkét felet kihallgatták, és a gyávának nevezett tisztek természetesen kitarítottak amellett, hogy Tadaaki hazudott. Anélkül, hogy alaposan kivizsgálták volna az ügyet, a hatóságok tiszteletlen viselkedés vádjával Tadaakit háziőrizetre ítélték.

A legvalószínűbbnek az tűnik, hogy Tadaaki dühében egyszerűen csak hangot adott érzéseinek arról, amit tapasztalt. Azonban most sem volt annyira ékesszóló, hogy megvédje önmagát. Úgy tűnik, hogy Tadaaki ismét saját szerencsétlen helyzetének áldozata lett.

Miután a Tokugavák győzelmet arattak a Nyári Csatában, az egész ország a fennhatóságuk alá került. 1616 tavaszán, a csatát követő évben Iejaszu elégedetten és biztonságérzetben halhatott meg, olyan tudatban, hogy

most már nincs miért aggódnia és semmi sincs, amit meg kellene bánnia. Ekkor hetvenöt éves volt. Halála után a politikailag tehetséges örökösök szorosán összefogó csoportjának támogatásával a *sógunátus* tovább erősítette az ország feletti uralmat és ügyesen intézte az ország államügyeit. Edo városa, a kormány székhelye tovább fejlődött és virágzott.

Mindeközben Tadaakit végül kiengedték a háziőrizetből és újra élet költözött az Edo-ban, a Kudan-hegyi úton lévő házába. Egy feljegyzés szerint egy hőstette miatt a lejárt idő előtt engedték el büntetését. Még a fogságban volt, amikor azt a parancsot kapta a *sógunátustól*, hogy tartóztasson le egy rablógyilkost. Habár Tadaaki ekkor éppen betegen feküdt, azonnal kipattant betegágyából és tanítványának tanácsaira oda sem hederítve lement és letartóztatta a bűnözőt.

A két büntetés még valószínűleg Tadaakit is letörte. Azonban úgy tűnt, hogy Tadaaki olyan ember, aki nem aggódik túlzottan a dolgok alakulása miatt, és úgy gondolta, hogy büntetéseit csupán a balszerencsének köszönheti. A kardforgatással viszont annál többet törődött. Hitte, hogy sorsa a kardforgatással fonódik össze, ezért még egy percre sem hanyagolta el a vívást. Tadaaki szigorú irányítása alatt kiváló kardforgatók váltak tanítványaiból: köztük volt Kamei Tadao, Tadaaki öccse, Tadanari, valamint Tadaaki fia, Tadacone is. Ők később mind az Ittő iskola, vagy annak egyik ága mesterévé váltak. Már abból is láthatjuk, hogy Tadaaki mennyire szigorúan oktatott, hogy az edzések során tanítványai tompa élű vasból készült kardokkal gyakoroltak. A vívóedzéseken sohasem használt fakardot.

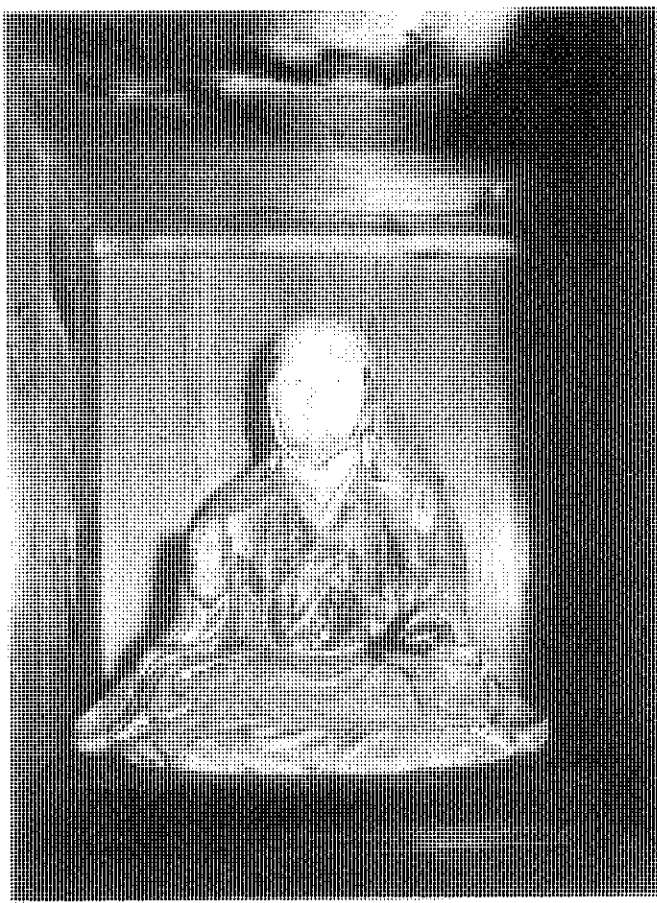
Tadaaki még azután is a *sógunátus* szolgálatában állt, hogy Hidetadát harmadik *sógunaként* Iemicu követte a trónon. Ezután viszont már csak ritkán tartott edzést tanítványainak. Évjáradéka ekkor 700 *koku* rizs volt. Jagjú Munenori jövedelmével összehasonlítva ez meglepően alacsonyak számított.

AZ UTOLSÓ BÜNTETÉS

Évek teltek el és Tadaaki közben elérte a tiszteletreméltó hatvanéves kort, amikor a legtöbb férfi már arra szokott gondolni, hogy visszavonul a szolgálatból. Tadaaki sorsa azonban az volt, hogy egy újabb ballépést kövessen el, amelyért a harmadik büntetést is kiróják rá.

Egyik nap, miközben tanítványainak társaságában Edo egyik utcáján sétálgatott, meglátott egy vívóiskolát, amit egy kardforgató nemrégiben nyitott meg. Kiakaszották az ajtajára, hogy szívesen látnak odabenn párba-jozni szándékozókát. Első pillantásra egyértelmű volt, hogy ezzel az olcsó szöveggel próbálják az emberek figyelmét felkelteni. A hirdetőtáblán még az is állt, hogy az iskola mestere még igazi karddal is vállalja a párviadalt, és hogy bármelyik magabiztos kardforgatót várják egy küzdelemre.

Tadaaki bement az edzőterembe. Amikor meglátta az iskola mesterét kardvívás közben, nem tudta megállni nevetés nélkül, mivel úgy érezte, hogy tudása még ahhoz sem elég, hogy egy színdarabban adja elő. Tadaaki nevetése láttán fellángolt a kardvívó dühe: „Ne nevesd ki tudásomat, míg nem harcoltál velem!” – kiabálta.

Tadaaki faszobra

Tadaaki úgy gondolta, hogy egy ilyen vívőiskola-utánczat nem maradhat továbbra is nyitva, ezért előrelépett, a terem közepe felé. A mester kezében igazi kard volt, Tadaakiéban pedig egy vasbordázatú legyező – így álltak fel egymással szemtől szemben. Ellenfele csapását könnyedén kivédve Tadaaki egyetlen erőteljes, ellenfele fejére irányzott vágással leterítette a mestert.

Megint olybá tűnhet, hogy Tadaaki nem érdemelte meg a büntetést. Valószínűleg egyszerűen csak azt gondolta magában, hogy ezáltal egy káros kellemetlenkedőtől szabadította meg a *sógun* városát, Edót. Esete azonban rövidesen Iemicu *sógun* fülébe is eljutott, aki élesen bírálta meggondolatlanságáért, amely egyáltalán nem méltó a Tokugavák szolgálatában álló vívőedzőhöz. Tadaakit újra háziőrizetbe helyezték.

Egy másik beszámoló szerint nem Tadaaki, hanem fia, Tadacone követte el ezt a tettet. Mégiscsak valószínűbbnek tűnik, hogy Tadaaki volt az, mert Iemicu bírálata ebben az esetben valószínűbbnek tűnik. Iemicu, aki valakit vagy nagyon szeretett, vagy nagyon gyűlölt, minden bizalmát Jagjú Munenoriba helyezte és viszonylag hűvösen bánt Munenori riválisával, a vívőedző Tadaaki-val. Annak ellenére viszont, hogy Iemicu nem igazán kedvelte, mégis megengedte neki, hogy vívőedzőként szolgálja a Tokugavákat. Ez valószínűleg inkább Tadaaki tagadhatatlanul kiváló kardforgató tudásának volt köszönhető, semmint a *sógun* nagylelkűségének. Valójában kiváló kardtudása volt az oka, hogy Tadaakinak mindig olyan hálátlan szerepet kellett játszania. Ahhoz, hogy elnyerje mások rokonszenvét, valószínűleg olyan emberi erényekkel is kellett volna rendelkeznie, mint

Ono Tadaaki (balra) és fia, Tadacune sírja, a Csiba előljárósági Narita városban található Jókó-dzsi templomhoz közel.

például a szerénység, amelyek ellensúlyozták volna kardvívóként tanúsított felsőbbrendűségét. Azonban úgy látszik, hogy Tadaaki, aki akkora önbizalommal rendelkezett, mint egy kisgyermek, nem tudta olyannak tettetni magát, amilyen nem volt igazából.

Sok olyan történet maradt ránk, amelyek kiváló kardforgató tudásáról szólnak. Az egyik arról szól, hogy amikor egyszer ellátogatott a Szacuma birtokra, hirtelen gyáva harcosok csapata támadt rá. Közülük tizennégyet megölt, a maradék nyolcat pedig megsebesítette gyors kardjával. Ha ez a történet igaz, akkor szinte emberfeletti képességgel bánhatott a karddal.

Amikor Tadaaki a hatvanas éveiben járt, elhatározta, hogy visszavonul a hivatali élettől és életének hátralévő részét birtokán, Naritában tölti. Nyugalmozása előtt öcsésére és régi tanítványára, Tadanarira bízta az Ittő stílusú kardforgatás titkai tartalmazó könyvet, amelyet sok évvel ezelőtt saját mestere, Ittósza adott neki. Ezáltal elismerte, hogy az Ittő kardvívó stílus harmadik mestere Tadanari. Iskolája később az Ittő stílusú kardforgatás Tadanari ágazataként vált ismertté. Ő pedig később legkiválóbb tanítványának, Kamei Tadaónak tette lehetővé, hogy örökébe lépjen. Kamei Tadao Ienobut, a hatodik Tokugava *sógunt* szolgálta.

Másfelől viszont Tadaaki az Ono család birtokát fiára, Tadacunéra hagyományozta. Mivel maga is rendelkezett az édesapjától örökölt vívótehetséggel, ezért létrehozta az Ittő stílusú kardforgatás Ono ágát. Ő a negyedik, ötödik és hatodik *sógunt*, azaz Iecunát, Cunajosit és Ienobut is szolgálta.

Ono Tadaaki Naritában halt meg, a Kan'ei korszak ötödik évében (1628), november 7-én, hatvankilenc éves korában. Sírja ma fiáé mellett áll a Naritában lévő Jókó-dzsi templomban.

Az Ittő stílusú kardforgatás nemzedékről nemzedékre, kiváló tanítványokon keresztül hagyományozódott tovább, és a késői Edo-korszak olyan híres kardvívói is ebben az iskolában tanultak, mint például Csiba Súsaku vagy Jamaoka Tessu.

Más idők. Más harcosok. Azonban megmaradt az alapelv, hogy egyetlen csapással (*ittó*) győzzük le ellenfelünket. Az alapító Ittósza szellemisége pedig folyamatosan és változatlanul megfigyelhető a mai napig is.

VIII.

AZ UTOLSÓ NAGY KARDVÍVÓK

Az Edo-korszak folyamán a kardforgatás hajnalán alapított stílusok szétváltak és összeolvadtak, némelyiket eklektikus stílussá egyesítették, mások pedig az eredetiből új stílusként váltak ki. Az Edo-korszak végére hétszáz, többnyire különböző kardforgató stílust képviselő harcművészeti iskola létezett Japánban.

A Jagjú Sinkage és az Ittő kardvívó stílusokból különösen sok új ág fakadt. Ha egy stílus ilyen sok felé válik szét, az azt jelzi, hogy számos kardforgató állítja magáról, hogy ő annak az iskolának az örököse, és hogy abban az időben nagyon sokan jártak valamilyen harcművészeti edzésre.

Hogyan történhetett, hogy az Edóban, a kormány székhelyén, illetve a birtokokon élő samurájok is olyan lelkesen akartak jártasságot szerezni a harcművészetekben? Végül is az Edo-korszak békés időszak volt, amelyben igen kevés belső zavargás történt csak. Ám annak ellenére, hogy egy samuráj ilyen korban él, mégis elvárható tőle, hogy ismerje a harcművészeteket. És még élt ekkor az az igencsak erős tendencia, hogy a samurájok

a saját útjukat járják vagy a kard segítségével védjék meg becsületüket. Más szóval, ha szükség volt rá és egy ügy a becsületébe gázolt, egy szamurájnak értenie kellett a kard forgatásához, hogy a tisztesség látszatát megőrizze.

Akkoriban, amikor a szamurájok ilyen lelkesen gyakorolták a harcművészeteket, természetes volt, hogy a nagyközönség is érdeklődést mutatott aziránt, ha valaki mesteri szinten bánt egy fegyverrel. Habár a szamurájokon kívül a *sōgunátus* aligha engedélyezte bárkinek is a kardviselést, és nem igazán helyeselte, hogy a nép ilyen nagy mértékben akar jártasságot szerezni a harcművészetekben, mégis sok városlakó járt magán vívóiskolákba.

A kardforgatás elterjedése és népszerűsítése miatt bizonyára sok kiemelkedő kardforgató élt ekkoriban. Vatatani Kijosi úr, a harcművészetek történetének kutatója körülbelül 350 kiváló kardvívót sorol fel, stílusaik származásának magyarázatával együtt. Leszögezi, hogy ezek a kardvívók valószínűleg nagy elismertségnek örvendtek saját korukban, de a legtöbb esetben a megbízható források hiánya miatt keveset tudunk pontosan életútjaikról.

Annak oka, hogy az Edo-korszakból ilyen kevés információ áll a rendelkezésünkre ezeknek a kardforgatóknak az életéről, részben az, hogy a kardvívás hajnalán élő nagyszerű kardforgatókkal ellentétben a következő korok vívóinak csak kevés lehetőségük volt, hogy részt vegyenek és aktív szerepet vállaljanak olyan történelmi eseményekben, mint például egy párviadal saját életük kockáztatásával, azaz olyan tettekben, amelyet feljegyeztek és az utókorra hagytak volna. A kardforgatás hajnalán élt néhány nagyszerű kardvívó azzal szerzett magának rendkívüli hírnevet, hogy ellenfelüket

egyetlen vágással terítette le. Az Edo-korszakban, amikor a kardforgatók a párviadalon bambuszból készült kardokkal teljesítettek kiválóan, a múlt drámai eseményeit ismerő hétköznapi emberek valószínűleg már egészen másképp szemlélték kortársaikat, mint az előző korok nagyjait.

Az Edo-korszakban általánosságban elfogadottá vált a kardvívásnak egy eléggé elvont elmélete. Ennek neve, az „első vágás, második vágás, harmadik vágás”, amely megtanította a kardforgatókat arra, hogy az első csapással csak kisebb sérülést okozzanak ellenfelüknek, ezután annak meghökkenését kihasználva súlyos sebet ejtsenek rajta, végül a harmadik legyen a kegyelemdöfés.

A bambuszbottokkal végrehajtott kardvívás során olyan technikák alakultak ki, amelyek igencsak távol álltak egy igazi kard használatától. Ilyen jellegzetes technika volt például a *cuba-zeriai*, azaz az ellenfél *cubájának* ellökése. Ezt a technikát gyakran alkalmazták olyan párbajokon, ahol bambuszkardokkal vívtak, ám egy valódi párviadalban ilyenkor csorbult volna a kard pengéje, és használhatatlanná vált volna a fegyver. Valódi viadatok esetén ezt a technikát csak a végső esetben, önvédelemkor használták, egyszerűen egy vágás elhárítására. Röviden tehát elmondhatjuk, hogy a harcművészet ilyen jellegű változásai elkerülhetetlen módon csorbították a kardforgatók elismerését. Az Edo-korszak politikailag instabil és társadalmilag nyugtalan utolsó szakaszában azonban gyors egymásutánban számos híres kardforgató született. Köztük volt Otani Nobutomo, Szaitó Jakuró, Csiba Súsaku és Jamaoka Tessu is. Igaz, hogy mindannyian kiválóan forgatták a kardot, mégis az

tette őket igazán híressé, hogy aktív szerepet játszottak koruk megújuló erőszakhullámának megfékezésében.

HÁROM KARDVÍVÓ MESTER

A kései Edo-korszak egyik kardforgató mestere Otani Nobutomo volt. Eredetileg Szeiicsirónak hívták, ám 1817-ben, húsz éves korában Otani Hikosiró fogadta örökbe. Gyámjára alacsony rangú samuráj volt, aki a *sógunátus* pénzügyi hivatalában szolgált.

Nobutomo már gyermekkorától rajongott a harcművészetekért, és Danno Mahoszainak, a Dzsikisin Kage iskola mesterének tanítványa lett. Olyan veleszületett tehetséggel rendelkezett, hogy edzés során jelentős fejlődést sikerült elérnie. Mindössze három évvel később teljes mértékben elsajátította az általa kiválasztott kardvívói stílust. Ekkor Nobutomo az Edóban lévő Azabuban megnyitotta saját vívóiskoláját.

Más ügyes kardforgatókkal ellentétben ő igazi úriember volt. Bárkitől is érkezett kihívás párbajra, ő elfogadta. Egyszer mindig lesújtott a kihívóra, majd utána hagyta, hogy ellenfele is pontot szerezhessen. Azonban minden mérkőzés Nobutomo második csapásával ért véget. Ezért érezhették úgy kihívói, hogy vereségük csak hajszálon múlt.

Amikor viszont magabiztosan visszavágóra hívták, rájöttek, hogy nem vehetik fel vele a versenyt. Csak ekkor jöttek rá igazából, hogy Nobutomo milyen határtalan kardvívói képességekkel bír és mind azt kérték tőle, hadd lehessenek a tanítványai. Tudjuk, hogy népszerű

volt, ám mégis meglepő lehet az a számadat, hogy Nobutomónak 20.000 tanítványa volt.

Mizuno Tadakunit, a *sógunátusi* vének tanácsának tagját annyira megragadta Nobutomo személyisége és kardforgatói tehetsége, hogy az edői várórség parancsnokának nevezte ki. Habár Nobutomo olyan kardvívó volt, akit egyetlen kortársa sem tudott felülmúlni, teljes mértékben felismerte, hogy olyan korban él, amelyben kizárólag a kard kiváló ismerete igen csekély jelentőséggel bír. Olyan tervet terjesztett a *sógunátus* elé, amelyben megalapította volna a Kobusót, azaz egy olyan hivatalt, amelynek feladata az emberek harcművészeti, tüzéségi és az Európában is használatos stratégiai kiképzése. Terve tulajdonképpen a honvédelmi minisztérium kicsinyített mása volt. A Kóbuso megalapítása után ki is nevezték annak élére.

Nobutomo azonban nem számított arra, hogy milyen gyakran tűznek majd össze egymással a Kóbuso fiatal *batamoto* diákjai és a hivatalt következetesen bíráló sértett polgárok, akik a diákokat csak nyugnek tartották. Az újonnan létrehozott Kóbuso semmi kiemelkedőt nem tudott elérni, és a hivatal közepszerűsége előre látta a *sógunátus* későbbi sorsát. A hivatalnak azonban volt egyetlen erőssége, a hadászati iskola, amely korszerű módszereket alkalmazott és a császári haditengerészet elődjének számított.

Nobutomo olyan történelmi szerepet is játszott, amely felett nem szabad átsiklanunk, mégpedig ez a Kacu Kaisúra, a *sógunátus* későbbi főcsatlósára gyakorolt hatása. Kacu, Nobutomo unokatestvére nemcsak kardforgatást tanult tőle, hanem az is nagy benyomást tett rá, hogy

mekkora szükség van a nyugati tudomány, a hajózás és a tengerentúli egyéb ismeretek elsajátítására.

Amellett, hogy kora legjobb kardforgatójaként ismerték, külseje is kellemes volt. Soha nem hallhatták, hogy megszidta volna a feleségét vagy megfeddte volna tanítványait. Még fiatal volt, amikor felesége meghalt, ám élete hátralévő részében nem nősült meg újra. Háztartásának ügyeit szolgájára bízta, ő maga pedig egyszerű, mindennapi életet élt 1864-ben, hatvanhét éves korában bekövetkezett haláláig. Habár kiválóan vívott, mégis távol állt tőle a hírnév és az elismerés. Rendkívüli, ám szinte észrevehetetlen egyéniség volt.

Abban, hogy egy új korszak felé tekintett, egy másik kardforgató mester, Szaitó Jakuró is hasonlított Nobutomóra. 1798-ban született egy szegény gazdálkodó családjában, Etsú tartomány Himi megyéjében. Tizenöt éves korában indult útnak Edóba, amikor is nagy reményekkel tekintett a jövőbe. Mivel még az útiköltségre sem volt pénze, útja során minden éjszakát szabadtéren kényserült tölteni.

Edóban Jakurót szolgaként alkalmazta egy, a szülőfalujából származó szamuráj. Miközben szorgalmasan dolgozott, még egy magán-vívóiskolába is járt, ahol egy bizonyos Okada mester, a Sintó Munen stílus tanítója vezetésével edzette magát. Jakuró minden szabad pillanatát az olvasásnak szentelte.

Mivel veleszületett kardvívói tehetséggel rendelkezett, meglepően gyors fejlődést sikerült elérnie. Mindössze három évvel azután, hogy tanítványnak állt, tökéletesen elsajátította az iskola kardvívói stílusát. Huszonkilenc éves volt csak, amikor mesterétől átvette az utódlást

és megnyitotta az Edóban, Iida városrészben lévő Renpeikan nevű vívóiskolát.

Jakurót az iskola megalapításában többek között Egava Tarozaemon is támogatta, aki Okada edzőtársa volt és később, a Tokugava-sógunátus utolsó napjaiban vezető stratégaként tűnt ki. Tarozaemon, az Izu tartományban lévő Nirajama kormányzójának fia követte apját pozíciójában.

A kormányzás barátjának, Jakurónak a segítségével vált igazán gyümölcsözővé. A sógunátus később elismerte, hogy Tarozaemon a modern kor elvárásainak megfelelő kiváló tudással rendelkezik és fel is használta képességeit. Tarozaemon javasolta azt, hogy a sógunátus építsen erődöt Sinagavánál, a tengerparton. Amikor tervét elfogadták, ő maga tervezte meg az erődöt és a helyszínen ellenőrizte a kivitelezést. Tarozaemon az Izu-félszigeten lévő Nirajamában egy égető kemencét is létrehozott, melyben ágyukat gyártottak. A kemence és az erőd romjai még ma is állnak.

Jakuró nem elégedett meg csupán azzal, hogy jártas-ságot szerez a kardforgatásban, hanem intenzíven tanulmányozta a modern stratégiát, miközben Tarozaemon jobbkezeként is szorgosan dolgozott.

1868-ban az akkor hetvenéves Jakurót idős kora ellenére az új Meidzsi-kormány Oszakában, a Nemzeti Pénzverdében alkalmazta vezető tisztviselőként. A hivatal épületében 1870-ben tűz ütött ki. Az épületet elárasztotta a füst, és az alkalmazottak kimenekültek, anélkül, hogy a fontos iratokat kivitték volna magukkal. Jakuró viszont annyira merész volt, hogy a többi dolgozó legnagyobb ámulatára bement az épületbe. A haja is meg-

Csiba Súsaku

égett, a ruhája is lángokban állt, s végül a földre zuhanva sikerült kijutnia, kezében a fontos iratokkal. A többi alkalmazott gyorsan a segítségére sietett és elsősegélyben részesítették, ezzel mentve meg az életét. Ám a testen keletkezett égési sérülések következtében két évvel később, hetvennégy éves korában, Tokióban elhunyt. Saját élete árán is teljesítette a kötelességét. Jellemét és kardvívó tudását mindenki csak magasztalni tudta.

Amilyen nagy hatást gyakorolt Otani Nobutomoto Kacu Kaisúra, Jakuró vívóiskolájából, a Renpeikanból is számos olyan ember került ki, akik aktív szerepet játszottak a Tokugava- és a Meidzsi-korszakok közötti átmenetben. Közöttük volt Kacura Kogoró is (későbbi néven Kido Kóin), aki részt vett a Meidzsi-restaurációban.

Csiba Súsakut, az Edo-korszak végének másik kardforgató mesterét sokkal jobban ismerték, mint Nobutomót vagy Jakurót. Súsaku, Csiba Jukiemon korábbi szamuráj orvos második legidősebb fia Macudóban (a mai Csiba előljáróságban) élt 1809-ig, amikor is elindult Eclóba, hogy *batamoto*ként szolgáljon, valamint irodalmi és harcművészeti ismereteket szerezzen. Ekkor tizenhat éves volt.

Nemsokára elkezdte kardvívó edzéseit Aszari iskolájában – ő az Ittő kardforgató iskola Ono stílusának mestere volt. Súsaku olyan gyors és feltűnő fejlődést ért el, hogy kardvívó tudása szinte felülmúlta mesterét is. Idővel a vívőedzéseken ő helyettesítette mesterét. Mivel Súsaku sokkal gyakorlottabban tanította a kardforgatást, mint mestere, egyre több tanítvány érkezett a vívóiskolába. Rövidesen függetlenné vált mesterétől és megalapította saját stílusát, amelyet a Hokusin Ittő-*ryū* néven hívtak.

Huszonhét éves korában Súszaiku vándorútra indult, hogy kardforgató tudását csiszolhassa. Erről a vándorútról számos történet él még ma is. Az egyik arról szól, hogy hogyan győzött le profi *szumo* birkózókat. Mindez olyan korban történt, amikor a *szumo* bajnokságokat különböző vidékeken tartották.

Súszaiku Mikavában, társa unszolására megnézett egy *szumo* bajnokságot, melyet egy fesztivál keretében tartottak. Társa megkérdezte tőle, hogy mi a véleménye a birkózókról. Súszaiku azt válaszolta, hogy nem tesznek rá túl nagy benyomást. Véleménye eljutott a bajnokság résztvevőinek fülébe is, akik ellátogattak abba a fogadóba, ahol megszállt, és *szumo*-párbajra hívták. Súszaiku készségesen elfogadta a kihívást és a fogadó udvarán máris kialakítottak egy rögtönzött *szumo*-ringet. Első ellenfele egy helyi bajnok volt, aki teljes mértékben megvolt győződve erőfölényéről. Habár Súszaiku alacsonyabb volt ellenfelénél, mégis gyorsan leszorította egy *dzsudzucu* mozdulat segítségével, melynek során lábunkat az ellenfél lába közé kell helyezni majd eltaszítani. A bajnok képtelen volt beletörödni a vereségbe, felpattant és lökdödni kezdte Súszaikut, ám az másodszor is leterítette. Ráadásul még egy másik birkózót is legyőzött. Tökéletes volt az egyensúlya, ez tette őt a kardforgatás, a *dzsudzucu* és a *szumo* technikáinak mesterévé. A birkózók végül elismerték vereségüket. Ezután amatőr ellenfelük, Súszaiku hasznos *szumo* dobásokot és fogásokat tanított nekik, köztük az ellenfél ágyékkötőjének megragadását is. A birkózók megsemmisülten távoztak a fogadóból.

A japánok manapság átlagosan nagyobb termetűek, mint amekkorák Súszaiku idejében voltak. Ez különösen

igaz a *dzsúdósokra*, a *dzsudzucu* örökösire. A *szumo*-és *dzsudzucu*-technikákat eredetileg azért fejlesztették ki, hogy egy nálunk nagyobb embert is legyőzhessünk. Manapság azonban a *szumo* birkózók és a *dzsúdósok* inkább testi erejükre támaszkodnak, semmint ezekre a technikákra. Ez talán elkerülhetetlen volt, a hangsúly eltolódása a technikáról az erő felé azonban kiemelte ezeket a küzdősportokat a harcművészetek közül.

Miután Súszaiku utazásaiból visszatért Edóba, megnyitotta Genbukan nevű vívóiskoláját. Mivel az oktatási módszer gyakorlatias volt és azonnal eredményeket lehetett elérni vele, iskolája napról napra nagyobb köztsziszteletnek örvendett.

Az iskolában számos kiemelkedő egyéniség tanult. Köztük volt Kijokava Hacsiró és Jamaoka Tessu is, akik aktív szerepet játszottak a Meidzsi-restaurációban.

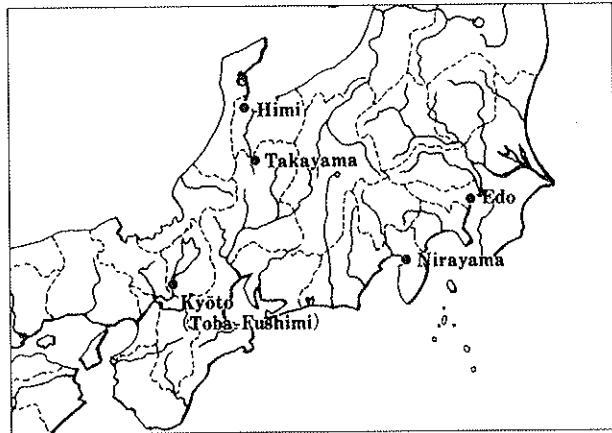
Maga Súszaiku azonban hátat fordított kora divatjának. Olyan ember volt, aki állandó elkötelezettségben élt a kardforgatás iránt. Később elnyerte Mito birtok urának a bizalmát, aki a birtok Kóclókan nevű akadémiáján alkalmazta vívőedzőként. 1855-ben halt meg, egy bel- és külpolitikailag egyaránt drasztikus változásokat hozó korszakban. Hatvankét éves volt.

Súszaiku, aki kardvívóként élt és így is halt meg, teljesen más volt, mint Nobutomo vagy Jakuró. Következetessége alapján azt mondhatjuk, hogy Súszaiku volt az Edo-korszak utolsó kardforgató mestere.

AZ UTOLSÓ KARDVÍVÓ MESTER

Jamaoka Tessu

Jamaoka Tessu és Szaitó Jakuró életének főbb helyszínei

Jamaoka Tessu a japán kardforgatás történetében az utolsó kardvívó mesterként ismert. Tessu 1836-ban született egy Ono Tomoemon nevű *batamoto* ötödik fiaként. Tessut gyerekkorában még Tecutarúnak hívták, és már ifjú korától kezdve édesapjától tanulta az Ittő stílusú kardforgatást.

Amikor kilenc éves lett, apját kinevezték a Hida tartományban lévő Takajama megye élére, és a fiatal Tessu ott élt szüleivel együtt azok haláláig, amely tizenhét éves korában következett be. Csak ekkor tért vissza Edóba, ahol Súszaoku vívóiskolájába járt és a Hokusin Ittő stílust tanulta. Habár kardvívó tudása is ügyes volt, mégis vad és rakoncátlan természete miatt lett hírhedt. Húsz éves korában fogadta örökbe a Jamaoka család, akik az Ono családnak már korábban is sok szívességet tettek.

Országuk sorsát szívükön viselő társaival, közöttük Kijokava Hacsiróval, a Súszaoku vívóiskola tanítványával együtt egy olyan csoportosulást szervezett, amely a császár iránti tiszteletet és az idegenek kiűzését támogatta. A csoport népszerűsítése érdekében Tessu Kiotóba utazott. Miután azonban a mozgalom részekre szakadt, visszatért Edóba.

A városi Súszaoku iskola kiemelkedő alakjává vált. Huszonhét éves korában kihívta párbajra Aszari Matasicsirót, a köztisztletnek örvendő kardforgató mestert. Bárhogyan is próbálkozott, nem sikerült legyőznie Aszarit. A vereség olyan megalázó volt Tessu számára, hogy azt sohasem volt képes elfeledni, és minden pillanatban

azon törte a fejét, hogyan verhetné meg Matasicsirót. Még inkább a kardedzéseknél szentelte idejét és zen buddhizmust is tanult.

1868-ban csaták zajlottak Tobában és Fusimiben a *sógunátus* hadserege, valamint a császári hadsereget alkotó Szacuma és Csósú birtokok szövetséges erői között. Miután Josinobu *sógun* vereséget szenvedett ezekben az utolsó csatákban, visszamenekült Edóba, és az Uenóban lévő Kan'ei-dzsi templomban rejtőzött el. Tessu, aki ekkor a *sógun* személyes testőrségével foglalkozott, *ómeckuke* rangba nevezték ki.

Győzelmeiket követően a császári hadsereg tagjai 1868 márciusában elindultak Edó felé, hogy lerombolják Edó várát, azaz a *sógunátus* központját, ezzel örökre véget vetve a kormány ellenállásának. A hadsereg a Tókaidó úton menetelt. Nemsokára Edó egész városa Japán történelmének legádázabb csatáinak színhelye lett volna, és a *sógun* sem menekülhetett volna a halál elől. Legalábbis az emberek ezt hitték, ezért az egész városban kitértek a zavargások.

Ilyen helyzetben adott a *sógun* Tessunak bizalmas parancsot. Arra utasította, hogy menjen el az ellenség főhadiszállására, és olyan megoldásról tárgyaljon, amellyel elkerülhetnék a frontális összeütközést. Akkoriban a császári hadsereg központja Szunpuban volt, a Tókaidó út mentén, körülbelül 150 kilométerre Edótól.

Mielőtt Tessu elindult volna, találkozott Kacu Kaisúval, a *sógunátus* főtisztviselőjével, aki sok embert ismert a császári pártból. Ez volt az első alkalom, hogy ők ketten találkoztak.

Kacu, aki kételkedett Tessu képességeiben, nyíltan

hangot adott kétségeinek, és megkérdezte az elszánt Tessutól: „Gondolja, hogy sértetlenül el fog tudni jutni a császári hadsereg főhadiszállására?”

Tessu így válaszolt: „Annak van a legnagyobb valószínűsége, hogy letartóztatnak és lefejeznek. Nem áll szándékomban ellenállást tanúsítani. Ám az sem valószínű, hogy a kikérdezésem nélkül fognak kivégezni. Felkészültem, hogy azt mondom majd nekik: »Azzal a küldetéssel bíztak meg, hogy a tábormokkal [Taruhito herceg] találkozzam. Ennél többet nem kívánok mondani.»

Habár Kacu nem tudta eldönteni, hogy Tessu ezt azért mondja-e, mert annyira bátor, vagy csupán merő közönyből, mégis megírt egy levelet Szaigó Takamorinak, a császári hadsereg vezetőségi tagjának címezve, és odaadta Tessunak.

Miközben az ellenséges erők Edó felé közeledtek, Tessu elindult Szunpuba.

Amikor Szaigó Takamori később visszaemlékezett arra a napra, elmesélte, hogy mennyire meglepődött, amikor Tessu hirtelen felbukkant Szunpuban, a főhadiszálláson. „Amikor megkérdeztem tőle, hogy hogyan tudott eljutni Szunpuba a császári hadsereget kikerülve, ő közönyösen csak annyit válaszolt: »Gyalog.« Annyira nemtörődöm volt, hogy még azt is elmesélte, hogy mennyire tettség nekik az útközben látott rengeteg katona felvonulása. Egy olyan embert nem tarthatunk uralmunk alatt, aki nem kötődik sem a pénzhez, sem az életéhez. Mivel ő ilyen volt, nyugodtan beszélgethettünk az államot érintő fontos témákról.»

Tessu, akit Szaigó Takamori színe elé engedtek, kétségbeesett erőfeszítéseket próbált tenni, hogy elkerüljék

a háborút Edóban. Szaigó szíve fogékony volt Tessu lelkes szavaira. Ez indította meg annyira, hogy Edo szabad maradhasson és megkegyelmezett a *sógun* életének is. Amint az közismert, a Kacu és Szaigó közötti hivatalos tárgyalások során egyezsége jutottak abban, hogy Edo vára hódoljon be a császári családnak.

Tessu arra is erőfeszítéseket tett, hogy oszlassák fel a *Sógi-taít*, azaz a *sógunátus* vesztes hadseregének a maradványát, akik 1868 májusában kétségbeesetten próbálták állni a császári párt támadásait.

Tessu 1869-ben egy olyan birtokra költözött a mai Si-zuoka előljáróságba, amelyet Josinobu, a néhai *sógun* irányított, és most csupán egy birtok ura lett. Tessu ott élt nála és őt szolgálta.

Tessut 1872-ben az új Meidzsi-kormány foglalkoztatta és a fővároson kívüli posztra helyezték. A következő évben a császár kamarásává nevezték ki. Tessu ekkor harminchat éves volt.

Egy róla szóló történet szerint a császári testőrség katonái 1875-ben fellázadtak. Tessu éjjelkor, amint tudomást szerzett a zavargásokról, hálóruházata fölé felvette *bakamáját* (nadrágszoknya, melyet a férfiak hivatalos alkalmakkor viseltek) és karddal kezében a császári palotába sietett. Jól tükrözi jellemét, hogy milyen gyorsan reagált ebben a vészhelyzetben.

1880 márciusában egy kora reggel Tessu arra ébredt, hogy Aszari Matasicsiró kardjának képe, amely már régóta járt az eszében, hirtelen elhalványodik és többé már nem kísérti őt. A zen buddhizmus hosszadalmas gyakorlása aznap éjjel meghozta gyümölcsét. A felvidult Tessu hamarosan magabiztosan kihívta Matasicsirót egy

párviadalra. Tizenhét éve telt el azóta, hogy ők ketten utoljára küzdöttek egymással.

Matasicsiró elfogadta a kihívást. A párbaj kezdetén szemtől szemben álltak fel egymással.

Amint azonban Matasicsiró meglátta ellenfele testhelyzetét, leengedte bambuszból készült kardját és így szólt: „Hogy az ördögbe sikerült ilyen magas szintre fejlesztenie tehetségét?!”

Ezt követően Tessunak átadta az Ittó stílus Ono ágazatának minden tudását.

1887-ben Tessunak a *sisaku* (vicomte) rangot adományozták. Következő évben gyomorrákos lett és februártól kezdve már csak folyadékot tudott fogyasztani. Ugyanebben az évben, február 11-én, az első császár, Dzsinnmu trónra-lépésének évfordulójára ellátogatott a császári palotába, hogy búcsút vegyen a 122. császártól.

1888. július 19-én fehér köpenyt öltött és zen meditáció közben hunyt el.

Tessu temetésén mintegy 5.000 ember vett részt. A szertartást szándékosan úgy rendezték, hogy a menet a császári palota közelében haladjon el. Meidzsi császár állítólag a palota egyik magas épületéből nézte végig a temetési menetet.

Tessut igazából azon erőfeszítései tették híressé, ahogyan megmentette Edót a háborútól. Néhány, Tessu hírnevére irigykedő ember azért bírálta, mert egyszerre szolgálta a *sógun* és a császárt is. Az őt jól ismerők közül azonban mindenki csak nevetett az ilyesféle megjegyzéseken. Az önzetlen és hűséges Tessu különös személyes vonzerővel rendelkezett. Akik ismerték őt, mind nagyon vonzódtak hozzá és jó szándékkal viseltettek irányába.

Tessunak kiterjedt volt a baráti és ismeretségi köre, akik mind nagy becsben tartották. Voltak közöttük magas rangúak, mint például maga a császár, illetve művészek, sőt még *jakuzák*, azaz gengszterek is.

Életének utolsó éveiben Tessu élesen bírálta kora társadalmi felfogását, amely szerint a tudományt tartották mindenhatónak. Sajnálta, hogy annyira hanyatlak a *Bu-sidó*, a szamuráj útja. Tessu ismerte a zent, és ő volt az utolsó kardforgató mester, aki megvalósította a zen és a kardforgatás egységét.

A KARD ÚTJA A MODERN VILÁGBAN

Már több mint egy évszázada senki sem öltött magára szamuráj öltözéket és senki sem sétált végig az utcákon két karddal az övében, de a kard útjának tanulmányozása és hagyományos gyakorlása, mint ahogyan az ebben a könyvben leírt kardforgató mesterek élete is példázta, nem csak a mai Japánban él tovább, hanem a világ más tájékain is.

A *kendó* még manapság is kedvelt időtöltés, ám sportként művelik, drága felszerelést igényel és egy sor korlátozó szabály betartását. A hangsúlyt az egyéni és csapatversenyekre helyezik; egy *kendó* küzdelem során a döntő tényező inkább a testi ügyesség, semmint a művészet megértése. A szellemiség fejlesztése érdekében a komoly *kendósok* a mai világban még létező klasszikus kardvívó iskolák valamelyikének tanulmányozását választhatják.

Az összes ilyen hagyományos kardvívó iskola vissza tudja vezetni származását a régi korok kardforgató mestereinek tanításaihoz. Az ilyen iskolák meglehetősen válogatósak, némelyek pedig titkosak. Jellemző például, hogy számos ajánlólevélre van szükség ahhoz, hogy egy ilyen iskolába felvételt nyerhessünk. Ha már beke-rültünk, meg kell fogadnunk, hogy mindig betartjuk az iskolai szigorú szabályait. (Például ilyesfajta „vérszerződések” kötnek: „Soha nem fedem fel az iskola titkait kívülállóknak”, „Engedély nélkül nem állok ki párbajozni más iskolák képviselőivel”, „Nem veszek részt semmiféle

szerencsejátékban és nem látogatok el rosszhírű helyekre.”) A legtöbb iskola szigorúan korlátozza a felvehető tanulók létszámát, ezért tehát az oktatás intenzív, aprólékos és személyes jellegű.

Nekem a Dzsikisin Kage (az Otani Nobutomo által el-sajátított egyik stílus) és a Muto (melyet Jamaoka Tessu alapított) iskolákkal volt személyes tapasztalatom, ezért az ott folyó edzést szeretném most bemutatni az olvasóknak, amely hasonló ahhoz, amelyben a régi korok harcosainak volt részük.

Ahogy már ebben a könyvben is szó volt róla, a kardvívó iskolákat különféle „áramlatokhoz” (*ryū* 流) szokták sorolni és az évszázadok folyamán több mint 9.000 különféle iskolát vettek jegyzékbe. Az általam ismert Dzsikisin Kage iskola vonulata a Jamada Dzsirokicsi (1863–1931) által ránk hagyományozott klasszikus technikákon alapszik. Jamada kulcsfigurának számított mind a modern *kendō* kifejlesztésében, mind pedig a kardforgató mesterek tanításainak megőrzésében. A szamurájok erkölcsiségét Jamada foglalta össze. Tanítójának, a Dzsikisin Kage iskola mesterének, Szakakibara Kenkicsinek (1829–94) a példáját követve minden nap hajnali ötkor kelt, hogy száz vágást hajtson végre egy hat láb hosszú [kb. 180 cm], negyven font [kb. 18 kg] súlyú farkddal. Mottója a következő volt: „Aki a kis dolgokban gondatlan, az mindenben nemtörődöm lesz és sohasem fog nagyszerű dolgokat véghezvinni.” Jamada alkalmanként az edzőterem ajtajában állt, kezében bambusz-kardjával, és nézte az edzésre érkező tanítványokat. Aki csoszogva ment vagy hanyag módon viselkedett, egy nagy ütést kapott Jamadától a sípcsontjára. „A kardforgatás

nem az edzőterem kapujában kezdődik és ér véget!” – mennydörögte. Jamada saját magánéletében is rendkívül aprólékos volt. Egy szamuráj mindig álljon készen a halálra, ezért tehát Jamada egy bankszámlán külön pénzüsszeget helyezett el esetleges kórházi kezelésekre költségeire illetve a temetésére. Még saját koporsóját is elkészítette, amelyet otthon tartott, hogy bármikor rendelkezésre állhasson.

Jó néhány alkalommal vettem részt a Dzsikisin Kage iskola által szervezett különleges, egyhetes edzőtáborokon, amelyeket a *budō* egyik fellegvárának tartott Ibaraki előljáróságban lévő kisvárosban, Ucsiharában tartottak. Csak meghívás által vehetett részt valaki az ilyen edzéseken. A körülbelül huszonöt résztvevő mindegyike magas fokozatú *kendō*s volt – közülük néhányan a japán országos *kendō* bajnokságok döntősei –, az oktatók pedig már több mint ötven éve gyakorolták a modern *kendō*t és a klasszikus kardforgatást. A vezetőedző, Ogava Csutaro már jócskán a nyolcvanas éveiben járt. Én voltam az egyetlen külföldi jelenlévő – ebbe a Dzsikisin Kage iskolába az egyetemem rektorhelyettese ajánlott be, aki korábban tagja volt ennek a csapatnak –, de ez senkit sem zavart, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy akkora lelkesedéssel edzem, mint a többiek.

Habár a Dzsikisin Kage iskolában alkalmaztunk *katákat* (stilizált formagyakorlatok) is, maga az oktatás Jamaoka Tessu *szeigan* edzéseinek mintájára zajlott – Ogava *szenszeit* és az idősebb tanítványok közül néhányat egyenesen Tessu közvetlen tanítványai oktatták. A *szeigan* szó olyan kifejezés, mely a buddhista fogadalmatételekre utal, mint például a megvilágosodás elnye-

résére tett eskü, vagy pedig a minden érző lény védelmére tett fogadalom. Tessu esetében az eskü arról szólt, hogy a haláláig fog edzeni:

„A kardforgatásnak el kell vezetnie a dolgok lényegéig, ahol közvetlenül szállhatunk szembe élettel és halállal. Manapság a kardvívás olyan időtöltéssé vált, amely nem bír különleges jelentőséggel. Ezzel a tendenciával ellentétben én bevezettem az egyhetes, ezernégyszáz viadalos edzőtábort. Kezdetben a kardvívók a küzdelmeket egy szokásos edzéshez fogják hasonlónak találni, azonban az egymást követő párbajok számának növekedésével olyanná válik majd, mint a végsőkig folytatott küzdelem, amelyben a szellemi erőre kénytelenek hagyatkozni. Ez az igazi kardforgatás. Ha valakiből hiányzik a céltudatos elszántság, akkor tekintet nélkül az edzésekkel eltöltött évek számára sohasem fog fejlődést elérni. Azért fejlesztettem ki ezt a különleges edzési módszert, hogy próbára tegyem tanítványaim eltökéltségét. Erősítsd meg szellemedet és vesd bele magad a gyakorlásba.”

Habár a mi egyhetes edzőtáborunk nem volt annyira szélsőséges, mint Tessu *szeiganja*, mégis ugyanazt a napirendet követtük: edzések reggel hattól este hatig, hét napon keresztül. Mindezt egyórás *zazen*-mel, azaz ülő helyzetben végzett meditációval kezdtük. Rövid reggeli- és ebédszünetet tartottunk – amely egy tál árpásrizsból, egy tál sűrű *miszo* levesből és egy kis szószból állt – de ezen kívül az edzések megszakítás nélkül estig zajlottak. Az általunk használt fakardok rövidebbek,

sokkal vastagabbak és nehezebbek voltak, mint a szokásos *kendō*s kardok, és mivel nem viseltünk védőöltözetet, oda kellett figyelniük, hogy ne törjön be a fejünk. A reggeli edzések középpontjában az *ucsikomi* gyakorlása állt, melynek alapja az Ittószaai által alkalmazott *kiriotosi* vágás. Éles ellentétben a *kendō*-ban használatos vágásokkal – melyek villámgyorsak ám felületeseek –, a mi edzéseinken a vágások lassúak, szilárdak és tökéletesen kontrolláltak voltak. Kiválasztottuk partnerünket, majd egy sor szertartásos meghajlás végrehajtása és *bakamán*k (a harcművészeti edzéseken viselt nadrágszoknya) gondos, előírt módon történt megigazítása után – a klasszikus kardvívásban ugyanis legfontosabb az etikett – eldöntöttük, hogy ki lesz a támadó és ki a védő. A támadó és a védő is mély lélegzeteket vett és egyszerre emelték fel kardjaikat. A levegőt mindketten mélyen a hasukban tartották, és egymást figyelték, mígnem a támadó végül, megérezve a kellő időpontot, kardjával teljes erővel partnere fejére célzott, miközben a tőle telhető lehangosabb *kiat* (harci kiáltás) hallatta. A védőnek egyetlen mozdulattal kellett elhárítania a vágást és ellencsapást is végrehajtania (melyet épp azelőtt állított meg, hogy partneréhez hozzáért volna), szintén teljes tüdejéből kiáltva. (Érdekes azt megjegyezni, hogy kettejük közül mindig a támadó volt az alacsonyabb fokozatú, kevésbé tapasztalt, a védő pedig a magasabb rangú vagy az edző. A támadó ugyanis teljes erejéből csap le és az nem lenne jó, ha tényleg megütné partnerét, ezért tehát a védőn múlik, hogy kitérjen az útjából és megfelelő kontrollal rendelkezzen ahhoz, nehogy a támadó megsérüljön.) Körülbelül tizenöt-húsz percbe telt, míg oda-

vissza haladtunk az edzőteremben, majd partnert cseréltünk. Délután a Dzsikisin Kage iskola *hodzso-no-katáj*át gyakoroltuk, azaz négy részre osztott formagyakorlatokat, amely mindegyike a négy évszak egyikét tükrözi. Az első rész a „tavasz”, amelyben a mozdulatok azt az aktív *jang* princípiumot fejezik ki, amely feléleszti az élőlényeket és felvirágoztatják a természetet. A kettes számú a „nyár”, amelyben a mozdulatok bátrak és feltűnőek, a teljes virágzásban lévő természetet szimbolizálva. A hármas számú „ősz” mozdulatai már visszafogottabbak, sok apró variációval. A „téli” formagyakorlatban a mozdulatok csendesek és nyugodtak, összhangban a dolgokat megnyugtató *jin* princípiummal.

Minden egyes formagyakorlatot egyénileg vettünk át, majd összeállítottuk a teljes *hodzso-no-katát*, amely körülbelül tíz-tizenöt percbe telt. Ezt követően partnert cseréltünk, és az edzés során mindenkinek lehetősége kínálkozott arra, hogy egyénileg gyakoroljon az összes többi résztvevővel. Habár a *hodzso-no-kata* formája kötött, a végrehajtás módja mégis mindig változik egy kicsit, tehát állandóan tökéletesen kell összpontosítani – a legkisebb kihagyás is katasztrófális következményekkel járhat.

A reggeli és a délutáni edzések során is tartottunk elméleti foglalkozásokat. Ogava *szenszei*, aki ugyanolyan keményen edzett, mint mi többiek („Az edzőknek is részt kell venniük a gyakorlásban, nemcsak ülni és figyelni”), útmutatásai alapján a kardforgatás klasszikusai-ból olvastunk. Az egyik általunk megbeszélte mű Tessu írása volt, a „A létezés és cselekvés egyetlen forrása”:

„Mindennek van belső lényege és rendtetése. Ez a kardforgatással is így van. Ha nincs belső lényeg, akkor semmit sem lehet létrehozni vagy véghezvinni. Mi is ez a »belső lényeg«? »Az elme belső békéje, amely mentes az egyéni gyengeségektől.« Ha ez a béke nincs meg, akkor a szellem ellenségeit nem győzhetjük le és nem érhetjük el a szabadságot. Ezért tehát a belső lényeggel összhangban tisztán világíts rá az igazság és a valótlanág természetére.

A meggondolatlan vágás és szúrás nem uralkodhat el az ellenfél elméjén. Ha hiányzik szívünkbelől a béke, akkor mindenünnen csak nyugtalanság árad, és ez megakadályozza, hogy uralkodhassunk ellenfelünk felett. Tudd, hogy ennek egyetlen oka az, hogy hiányzik belőled a belső lényeg. A szerencsén és véletlenül múltó győzelem sohasem eredményezhet igazi diadalt. Gondolkozz el ezen, és világossá válik majd számodra. A valódi célt csak saját elménk csendjében valósíthatjuk meg.

Amikor egy ellenféllel kerülsz szembe, ezen alapelv szerint cselekedj és akkor nem történhetnek roszszul kivitelezett támadások. Ezt hívják »az ellenfél megismerésének«. Fejlődj tovább és akkor az ellenfél viszonylagos tudásszintje azonnal nyilvánvalóvá válik. Ezt úgy hívják: »ismerd meg önmagad és ismerd meg ellenfeled.« Fejlődj a legmagasabb szintre, ahol ellenfeled testhelyzete vagy mozgása már semmilyen hatással sem lehet rád. Ezt hívják úgy, hogy »elfeledkezni az ellenfélről«. Ezt a megvalósítási szintet már nem lehet se leírni, se elmondani. Fáradhatatlanul törekezdj arra, hogy megismerd ezeket a csodálatos titkokat.”

Az elméleti foglalkozások során Ogava *szenszei* a régi idők kardforgatóiról is sokat mesélt nekünk. Terada Gorozaeon (1744–1825) volt Ogava *szenszei* egyik kedvence. Terada mindig fakardot használt és sohasem viselt védőöltözetet, még akkor sem, amikor ellenfelén páncél volt és igazi pengével vívott. Terada olyan mesteri szinten sajátította el a *ki* (spirituális energia), hogy a külső szemlélők meg mertek volna esküdni, hogy kardja vége szikrákat szórt. Terada képes volt ellenfele gondolataiban olvasni. Az ellenfél éppen azt gondolta: „Levágom a fejét” – erre Terada így kiáltott: „Ha ezt megpróbálsz, felnyársallak!” Ha az ellenfél így gondolkodott: „Nem, inkább a csuklóján vágom meg” – akkor Terada így vágott vissza: „Próbáld csak meg, én majd leváglak és átdöflek!” Ezzel minden ellenfelét tökéletesen megbénította, még csak mozdulni sem bírtak. Amikor megkérdeztük Ogava *szenszei*t, hogy hogyan hajthatott végre Terada ilyen bámulatos tetteket, akkor Terada egyik írásából idézett: „A kardforgatás célja az, hogy rávilágítsunk az élet és halál természetére. Ha szellemünk tiszta és egyszerű, zűrzavartól és rosszindulattól mentes, olyan tisztán sugározza vissza az ellenfél gondolatait, mint egy tükör.”

Jamada Dzsirokicsiről szólt egy másik történet, amely különösen megragadott. Amint azt már korábban is említettem, Jamada mindenben nagyon aprólékosan járt el. A rábízott, klasszikus kardforgatással kapcsolatos dokumentumokat vastag, tűzálló papírba csomagolta és gondosan egy olyan dobozban helyezte el, amelyet vész-helyzet esetén gyorsan biztonságos helyre lehetett vinni. „Kötelességem, hogy az utókor nemzedékeinek meg-

őrizzem ezeket a felbecsülhetetlen értékű iratokat” – mondta a tanítványainak. Amikor az 1923-as nagy kantói földrengés miatt tűzvész fenyegette Jamada lakhelyét, azonnal levette ezt a dobozt a polcról, és arra készült, hogy biztonságba helyezze. Ám hirtelen így gondolkodott magában: „Hogy is venné ki magát, ha az emberek egy szamurájt úgy látnának, hogy az anyagi javait menti? Értelmetlen a szamurájok dokumentumait menteni, miközben elfeledkezünk a szamurájok azon kötelességéről, hogy a társadalmat kell védelmeznük.” Jamada tehát visszarakta a dobozt a helyére és az utcára rohant, ahol segítette kimenteni az embereket a kötörmelékek alól és harcolt a tűz ellen. (Az iratok egyébként sértetlenül megmaradtak.)

Ogava *szenszei*nek kérdéseket is tehettünk fel. Egyszer valaki azt kérdezte: „Mit gondolsz arról, hogy Mijamoto Muszasi sohasem fürdött?” Ogava *szenszei* így válaszolt: „A testünkön lévő piszkot egy vödör vízzel könnyedén lemoshatjuk, de az elménkben lévő mocskot sokkal nehezebb eltávolítani. Muszasi inkább arra koncentrált, hogy a szellemében lévő szennyet mossa le és ezáltal vált olyan kiváló kardforgatóvá.”

Az elméleti foglalkozások után visszatértünk a gyakorláshoz, ahol azon iparkodtunk, hogy kifürkésszük a „létezés és cselekvés” mélységeit, valamint az „élet és halál valódi természetét”. A *bodzso-no-kata* edzés delután öt körül ért véget, amelyet egyórás *kendó* edzés követett, teljes védőöltözetben és bambuszkardokkal. Eléggé szórakoztató volt látni, amint a hebrencs ifjú *kendó* bajnokok meginognak az idősebbek csapásaitól. Még izgalmasabbak voltak a két nyolcvanas éveiben járó

vezetőedző közötti párbajok. Nem láthattunk olyan dühögő helyzeteket és vad csapásokat, mint a fiatal *kendósoktól*; a két kardforgató mester úgy mozgott, mint a *nó-színészek* – lassan, lágyan és biztosan. Amikor az egyik harcos megmozdult, hirtelen energiarobbanás történt; a másik vívó azonnal visszavágott, így a nézők számára lehetetlen volt eldönteni, hogy ki is a „győztes”. Még néhány percig méregették egymást, néha még egyszer vagy kétszer egymásra támadtak, máskor nem. A párbajok időtartama nem volt meghatározott, melynek végén a két kardforgató kölcsönösen a természetes nyugalom állapotába került, visszavonták kardjaikat, a viadalt pedig meghajlással fejezték be. Az edzések este hat óra tájban végeztek. Ezután egyszerű vacsora következett, pihentető közös fürdés (Muszasival ellentétben mi azért szívesen mostuk le testünkőről a koszt), néha egy kis *szaké*t iszogattunk, majd a kötetlen „éjszakai edzés” következett, vagy a sötét edzőteremben végzett zen meditáció, illetve egy kis szabadtéri kardforgatás.

Az első néhány nap olyan volt, mint egy szokásos edzés – fárasztó, ám mégsem túlzottan megerőltető. Azonban ahogyan teltek a napok, nyilvánvalóvá vált az edzés szigorúsága. Több száz teljes erőből végrehajtott *kiiai* után alig volt már hangom, a kezemen pedig bőrkeményedések alakultak ki. Jó néhány kilót leadtam, a karom pedig sajgott a nehéz kard súlyától, az alváshiány miatt pedig már szinte szédelegtem. A csoport magasabb fokozatú tagjainak kitartása azonban elbűvölt és engem is ösztönzött. A négy edző mind a hetvenöt éves kor felett járt, de ugyanolyan keményen edzettek, mint mi, többiek, sőt, még keményebben. Zavarba jöttem,

amikor a nálam kétszer idősebb és feleakkora kardforgatók ádáz csapásaitól megtántorodtam. Úgy éreztem, mintha egy kis tigris támadna rám.

Az utolsó napon varázslatos módon minden fáradtságom elillant, az edzőtábort pedig egy egyszerű szertartás zárta le. Sem díjakat, sem okleveleket nem osztottak ki, és miután meghajoltunk egymás felé, a vezetőedzők arra figyelmeztettek bennünket, hogy folytassuk a „kemény edzést”.

A fiatalabb *kendős* résztvevők legtöbbször úgy érezték, hogy valami olyasmit tanultak az intenzív edzések során, ami később a versenyeken is a segítségükre lehet – egyrészt jobban összpontosítottak, másrészt az időzítésük pontosabbá vált. Azonban hozzám hasonlóan voltak ott mások is, akik nem üzték versenyszerűen a *kendót*, és a gyakorlatban nem igazán tudtuk felhasználni az itt tanultakat. Nem azért voltunk ott, hogy a technikákat megtanuljuk, hanem hogy szellemiségünket esziszoljuk. El voltunk zárva a külvilágtól és céltudatosan kizárólag a kard útjára koncentrálhattunk, és ez erőteljes ellenmérég volt korunk életének káros hatásai – a zaj, a zűrzavar és a küszködés – ellen. Az edzéseken való részvétel gazdagította a mély légzésről és a nyugodt mozgásról szóló ismereteimet, és úgy általában a dolgok tudatos felfogását – melyek igencsak értékesek az élet bármely céljának elérésében. A tanulmányozott szövegek és a hallott történetek annyira ösztönzően hatottak rám, hogy saját könyveimen keresztül az egész világnak közvetíttem őket.

A Muto iskola edzésein is szereztem némi tapasztalatot. A Muto stílust ma nem gyakorolják széles körben,

ennek fő oka pedig az a probléma, hogy hogyan is kell ténylegesen alkalmazni Tessu tanításának lényegét, az-az a „kardnélküli kardforgatást” (*muto*). A „kardnélküliség” inkább szellemi állapot, semmint harci technika, de Tessu tanítványainak szükségük volt valami kézzelfoghatóra, amelyet gyakorolhatnak. Tessu ezért fejlesztette ki az Ittō iskola hagyományain alapuló *katāt*, és a Muto iskolában a mai napig ezt a *katāt* alkalmazzák.

Azok a Muto iskolabeli edzések, amelyeken részt vettem, nem voltak annyira intenzívek, mint a Dzsikisin iskolában tapasztaltak. A Muto iskola *katáj*át lassan, de több fortélyal gyakoroltuk, mint a Dzsikisin iskolában a *hodzso-no-katāt*, és a valódi hangsúlyt arra helyeztük, hogy az ezt követő szabadstílusú *kendō* edzésen meg tudjuk valósítani a „kardnélküliséget”.

Habár Tessunak a modern *kendō*ra gyakorolt technikai hatása csekély, mégis nagy befolyással bírt a hareművészet spirituális dimenzióira. A mai Japánban számos kiemelkedő személy, köztük a néhai miniszterelnök, Nakaszono Jaszuhiro vagy a Legfelsőbb Bíróság néhai főbírója, Isida Kazuto is Tessu tanításának ösztönző példáját követte abban, hogyan lehet a közéletet a spirituális fejlődéssel összekapcsolni. Amellett, hogy Tessu ismert kardforgató és zen mester is volt, Meidzsi császár bizalmas tanácsadójaként is szolgált, valamint köztisztviselőként is hosszú és kiváló pályát futott be.

Tessu mai csodálói közül sokan éles jobboldali nézetekkel bírnak, ami nem is csoda, ha figyelembe vesszük, hogy mennyire elkötelezett volt Meidzsi császár iránt. Ám sokat közülük félreértik az uralkodója iránt érzett hűség valódi természetét. Akármilyen elkötelezett-

séggel is bírt Tessu a császár iránt, mégsem hagyta, hogy ez befolyásolja a józan ítélőképességét. Egyik nyilvános beszéde alkalmával a császár olyan témára kalandozott, amelyhez nem igazán értett, ekkor Tessu felállt és azt mondta: „Ostobaságokat beszél. Maradjon csöndben és üljön le.” Másik alkalommal, amikor a császár túl sokat ivott, az alkalmazottait fenyegette. Amikor a császár Tessu felé ugrott, az a földre dobta, és addig tartotta ott leszorítva, amíg a császár vissza nem nyerte higgadtságát, majd megfedtte helytelen viselkedéséért. (Ezt a híres történetet kihagyták a Tessuról szóló, az 1920-as és 1930-as években megjelent életrajzokból, mert ebben a korban a császárt isteni erővel ruházták fel, amely katasztrofális kimenetelű tévedésnek bizonyult.)

A karddal szerzett tapasztalataimat leginkább a klaszikus *Aikido* gyakorlása során szereztem. Az *Aikidó*ról általában úgy hiszik, hogy ez a *dzsúdó* egyik mellékága, ám valójában az *Aikido* mozdulatainak alapja a karddal végzett mozgás. Uesiba Morihei (1883–1969), az *Aikido* megalapítója volt a modern kor legkiválóbb kardforgatója, képes volt bármelyik *kendō*st legyőzni, aki párbajra hívta ki. Az elmúlt korok legendás hírű kardvívóihoz hasonlóan Uesibában is megvolt az a képesség, hogy azonnal fel tudta mérni egy támadás irányát. Az én *Aikido*-edzőm, Sirata Rindzsiro (1912–93), Uesiba egyik első tanítványa gyakran mesélt nekünk történeteket arról, hogy Uesiba milyen lenyűgöző bátorsággal bánt a karddal. „Amikor kardokkal gyakoroltunk, Uesiba *szenszei* kihívott engem és így szólt: „Támadj meg, ahogy csak akarsz!” Ám amint nekifogtam a támadásnak, fakardjának hegye már rögtön arcom előtt volt és én mozdulni

sem bírtam. Néha hagyta, hogy tovább folytassam a támadást, de mire lesújtottam, őt már ott sem volt. Egy másik tanítványa észrevette, hogy Uesiba a fejére célzott csapást mindig úgy próbálja elkerülni, hogy jobbra ugrik, tehát a következő alkalommal mestere feje helyett annak jobb oldalára célzott. Ekkor viszont Uesiba *szenszei* meg sem moccant, így a tanítvány megint csak célt tévesztett."

Íme Uesiba *dokūi* (oktató célzatú versek) közül néhány, amely a kard útjáról szól:*

„Ha le akarod
fegyverezni ellenfeled,
ragadd magadhoz a kezdeményezést,
lépj be,
és vágj határozottan!

Magam előtt látom
a kardját felemelő ellenfelemet,
aki le akar sújtani,
ám addigra én már
mögötte állok.

Tanuld meg
a támadó szúrások és vágások
ritmusának érzékelését:
Az edzés titkai
a felszínen vannak.”

* Uesiba *O-Szenszei* művészi fordítású *dokūi*nak és szellemi tanításainak gyűjteménye „Az Út kézikönyve – Uesiba Morihei tanításai a Harci Út követőinek” c. műben (2001., Szenzár) található. [a Szerk.]

Sirata *szenszei* sok olyan bámulatos mozdulatot mutatott nekünk a karddal, amelyet Uesibától tanult, köztük volt a látványos *tengu-tobi-kiri* ('repülő *tengu* vágás') is, amelyet Uesiba állítólag a Kurama-hegyen élő szellemektől tanult és akik az arra méltó kardforgatókat avatták be a hareművészet titkaiba.

A klasszikus kardforgatás elemei a mai Japánban leginkább az *iaidō*ban találhatók meg, ami a kardvívás művészete. Ezt a hareművészetet általában egyénileg gyakorolják, és számtalan olyan *iaidō* stílus létezik, amely azzal dicsekedhet, hogy a régi idők mestereitől származik. Néhány ilyen stílusban megmaradt a régi harci készenlét eleme – abban az iskolában, ahol rövid ideig tanultam, volt például egy technika, amelynek az volt a neve: „Szúj fel a plafonig, hogy átlöfd az ott rejtőzködő *nindzsát*” –, míg mások alapvetően a mozgásos meditáció eszközeivé váltak.

Amikor 1973-ban Japánba költöztem, élt ott egy különöc öreg *iaido* mester a Szendain áthaladó folyó mellett. Minden reggel már hajnal hasadtával felkelt, hogy ezret vágjon a kardjával – vasárnap háromezret csinált, mivel ekkor szabadnapos volt és több ideje maradt az edzésre – majd pengéjével különböző mozdulatokat gyakorolt. Amikor szép volt az idő, kiment a folyópartra edzeni, zord időben pedig összetákolt edzőterme eresze alatt gyakorolt. Hivatalosan nem fogadott tanítványokat, de ha valamelyik jelentkezőben megtetszett valami, akkor megengedte neki, hogy reggel elkísérje és utánozza a mozdulatait. Szinte sohasem beszélt, nem adott szóbeli utasításokat, és sohasem adott senkinek semmiféle bizonyítványt. Nem meglepő, hogy csak egy pár tanítványa

volt, ám engem elbűvölt az, hogy minden nap ezer vágást végzett, amit én is sok éven keresztül saját napirendem részévé tettem.

Az igazi *iaidō*hoz az szükséges, hogy valódi pengével edzünk, tehát manapság is dolgoznak Japánban kardkovácsok. Napjainkban Japánban körülbelül kétszázötven kovács készít kardpengéket, akik közül néhánynak a kormány az „Élő Nemzeti Kincs” címet adományozta.

A kardpenge kovácsolását szent feladatnak tartják, így először a kovácsműhelyt felsöprik és szent földhöz méltó módon egy megszentelt kötéllel kerítik körbe. A tűzhelyben és a kútban lakoznak a tűz és a víz szellemei, és bizonyos istenségeknek áldozatot mutatnak be, és bensőséges imákkal könyörögnek hozzájuk. A penge kovácsolásának folyamata hosszadalmas és fáradtságos munka – ennek számos részletét szigorúan titokban tartják a kívülállók előtt. Az igazság pillanata akkor érkezik el, amikor a pengét egy hideg vizes tartályban hűtik le. A végeredmény akkor lesz tökéletes, ha a kardkovács, az acél, a tűz és a víz sikeresen működtek együtt.

A kardon a végső munkálatokat a kardcsiszoló végzi el, aki szívesen fényezi a pengét, előhozva ezáltal annak igazi színét és az edzés mintázatának szépségét. Ez a mintázat minden karnak egyedi jelleget kölcsönöz: némelyek olyanok, mint egy háborgó tenger hullámai, mások egy köldbe burkolózó fenyőerdőre emlékeztetnek. A penge élességét a hagyomány szerint úgy tesztelik le, hogy annak élét egy folyóban a folyásiránnyal elmentésesen fordítják és hagyják, hogy nekiússzon egy bambuszlevél. Ha a levél úgy ütközik neki, hogy nem hasad ketté, akkor gyenge a penge, ha viszont az ütkö-

zéskor a levelet kettévágja, és az két részre hasadva úszik tovább a folyón, akkor mesterműnek nyilvánítják. Az új pengéket manapság már nem tesztelik kivégzett bűnözők hulláján (vagy rosszabb esetben régebben az utcán, a köznépen próbálták ki). Mostanában a penge minőségét és a kardforgató ügyességét a *tamesi-giri* (‘próbavágás’) segítségével tesztelik, amikor is egy vastag bambuszruclat vagy rizsszalmaköteget kell átvágni.

A manapság készített kardok jó részét nem használják a gyakorlatban, hanem inkább díszként, műalkotás-ként tisztelik, esztétikai szépségükért és spirituális tulajdonságukért értékelik, melyek ideális eszközök a béke és a harmónia jelképezésére.

Mielőtt befejezném, szeretnék a japán kardvívó nőkről is szólni. A japán történelem során számos hősiességi harcos is élt, ám egy sem volt közülük igazi kardforgató mester, főként azért, mert a szamuráj hölgyek csak *naginatá*val harcolhattak, ami egy hét láb [kb. 210 centiméter] hosszú bot volt, végén hajlított pengével. Hosszát úgy határozták meg, hogy eredményesen lehessen vele egy négy láb [kb. 120 centiméter] hosszú karddal szemben vívni, tehát a *naginatá*t ügyesen forgató nő le tudott győzni egy vele szemben testi fölényben álló kardforgató ellenfelet. Egyszer láttam egy viadalt egy magas rangú *kendō*s férfi és egy *naginata*-edzőnő között. Nem is volt igazi párbaj – a *kendō*st, aki nem volt hozzászokva a térdét és a lábikráját célzó csapásokhoz, állandó találatok érték, miközben ő egyetlen tiszta vágást sem tudott véghezvinni.

A huszadik század elején azonban már a nők is elkezdhették gyakorolni a modern *kendō*t, a második vi-

lágháború után pedig ez a sport meglehetősen népszerűvé vált a női diákok körében. Szinte minden iskolában, legyen az középiskola vagy egyetem, férfi és női tanítványok számára is léteznek *kendó*-klubok, és bár a versenyeken külön vívnak, az edzések során gyakran előfordul, hogy a két nem együtt gyakorol. A középiskolai vegyes edzőmeccseken a lányok rendszeresen megverik fiú ellenfeleiket, és néhány lány még a főiskolán vagy az egyetemen is ki mer állni a legjobb fiúkkal szemben. Nem ritkák a „*kendós* párok” (a *kendót* gyakorlók között kötött házasság) sem.

Amint az láthatjuk, a kard útjának gyakorlása és tanulmányozása a mai modern japán társadalomban is jelen van, sőt, a tengerentúlon is. A világszerte gyakorolt és a globális kultúra szerves részévé vált *karaté*val, *dzsúdó*val és az *Aikidó*val ellentétben azonban a *kendó*val már kevesebben foglalkoznak külföldön, és ennek valószínűleg a költséges felszereléshez, valamint a gyakorlati alkalmazás hiányához van köze. Az *itaidó* egyre népszerűbb a tengerentúlon, és számos klasszikus kardforgató iskola klubjait is megtalálhatjuk külföldi országokban. A japán klasszikus kardforgatás legjelentősebb hatása külföldön inkább intellektuális jellegű volt. Az „Öt elem könyve” néhány évig vezette a nemzetközi könyveladási listákat, ez volt a katonák, politikusok és üzletemberek kedvenc olvasmánya. Ebben a könyvben Muszasi kilenc alapelvet javasol a stratégia helyes tanulmányozására: (1) sohase gondoldj becstelenségekre, (2) folyamatosan gyakorold az utat, (3) ismerd meg az összes harcművészetet, (4) minden szakmáról tudj valamit, (5) értsd meg a győzelem és a vereség igazi jelentését,

(6) fejleszd értékítéletedet, (7) tanuld meg, hogyan használhatod intuícióidat, (8) figyelj oda a legapróbb részletre is és (9) ne pazarolj időt felesleges dolgokra.

Ennek a kardforgató mesternek a tanácsai mind a múltban, a jelenben, sőt a jövőben is alkalmazhatóak.

John Stevens

IRODALOMJEGYZÉK

JAPÁN NYELVŰ IRODALOM:

- Imamura Josio (szerk.): *Nihon budó zensu*. Tokió, 1966,
Dzsinbucu-orai sa.
- Nagaszaka Kaneo: *Bidan nihon-si*. Tokió, 1941,
Juzankaku.
- Kodama Jukita (szerk.): *Monogatari ban-si*. Tokió, 1975,
Sin-dzsinbucu-orai sa.
- Ezaki Tosihira: *Nihon kengo recuden*. Tokió, 1967,
Sakaisiszo sa.
- Vatatani Kijosi: *Nihon kengo hjakuszen*. Tokió, 1972,
Akita soten.
- Imamura Josio (szerk.): *Budzsucu szoso*. Tokió, 1966,
Sin-dzsinbucu-orai sa.

MAGYAR NYELVŰ IRODALOM:

- Blomberg, Catharina: *Szamuraók – Japán barcos
nemességének történelmi és vallási háttere*. Budapest,
2001, Szensár Kiadó.
- Daidódzsi Júzan: *A Busidó alapjai – Szamuraók
törvénykönyve*. Budapest, 2003, Szensár Kiadó.
- Frederic, Louis: *Japán hétköznapijai a szamuraók ko-
rában – 1185–1603*. Budapest, 1974, Gondolat.
- Jamadzsi Maszanori: *Japán – Történelem és hagyomá-
nyok*. Budapest, 1989, Gondolat.

- Jamamoto Cunetomo: *Hagakure – A szamurájok kódexe*. Budapest, 2000, Szenczár Kiadó.
- Josikava, Eidzsi: *Muszasi I–V*. Budapest, 1993-94, Édesvíz Kiadó.
- Mijamoto Muszasi – *A nyughatatlan génius. Az öt elem könyve*. Budapest, 2004, Szenczár Kiadó.
- Nitobe, Inazo: *Buszido*. Budapest, 1998, Budo Kiskönyvtár.
- Sei Shin: *A vívás lelke*. Budapest, 1996, Budo Kiskönyvtár.
- Sei Shin: *A karddal egybeforrasztott világ*. Budapest, 1998, Budo Kiskönyvtár.
- Stevens, John: *Jamaoka Tessu – A „Kard nélküli Iskola” megalapítójának élete*. Budapest, 2005, Szenczár Kiadó.
- Takuan Szóhó: *A korlátaitól megszabadított elme. A zen mesterének írásai a kard mesteréhez*. H.n., 1997, MX Bt.
- Turnbull, Stephen: *Nindzsa. Japán titokzatos harci kultúrájának biteles története*. Budapest, é.n., Zrínyi Kiadó.
- Uesiba Morihei: *Az Út kézikönyve – Uesiba Morihei tanításai a Harci Út követőinek*. Budapest, 2001, Szenczár Kiadó.
- Uesiba–Stevens: *Az Aikido esszenciája – Uesiba Morihei szellemi tanításai*. Budapest, 1999, Szenczár Kiadó.
- Ujvári Miklós, Dr.: *A szamuráj harci szellem és küzdésművészet*. Budapest, 1997, Tisza-Star Kft.

Harcosok Ösvényén

BUDO, BUSIDO, SZAMURÁJ SZELLEMISSÉG

JOHN STEVENS

(SMS: TES)

JAMAOKA TESSU – A „Kard nélküli Iskola” megalapítójának élete

Jamaoka Tessu, a hagyományos japán kardvívás egyik utolsó, XIX. sz-i nagymestere, a modern *budó* alappillére. Igazi harcművész, de egyben a kalligráfia mestere és könyörületes zen tanító is, akit a kultúra és a vallás ösztönzött. Legyőzhetetlenséget kemény edzéssel és szakadatlan önvizsgálattal érte el. A könyvben Tessu írásai és kalligráfiai is helyet kaptak.

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 1920 Ft + pk.)

MIJAMOTO MUSZASI

(SMS: MUS)

„A nyughatatlan génius” – Az öt elem könyve (*Gorin no so*)

Muszasi, Japán egyik leghíresebb szamurája élete során számtalan párbajt vívott, de nem talált legyőzőre. Legendás életét, bonyolult jellemét a kötet első felében, míg fõmûvét, a két kardos vívást bemutató – japánból fordított! – írását a másodikban ismerhetjük meg.

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 1920 Ft + pk.)

Olvasson bele könyveinkbe az interneten is:
www.szenczar.budo.hu

KÖNYVRENDELÉS

Könyveinket továbbra is 20%-os kedvezménnyel, postai utánvétellel rendelheti meg SMS-ben, e-mailben, telefonon vagy faxon. (A postai utánvétellel növelt ár honlapunkon található.)

Küldje el a könyv 3 betűs SMS-kódját a darabszámmal, nevével és a postázandó címmel (ékezetekkel!) az alábbi SMS-számra:

SMS: (20) 226-4155

Szenczár Kiadó + levélcím: 1117 – Budapest, Hamzsabégyi út 9. +
fax: (1) 385-1624 + e-mail: szenczar@budo.hu + www.szenczar.budo.hu

JAMAMOTO CUNETOMO (SMS: HAG)
HAGAKURE – A szamurájok kódexe

A Szamuráj Útjára, a *Busidóra* vonatkozó rövid tanítások, történetek és feljegyzések a XVIII. sz. elejéről, amelyet a később *zen*-szerzetessé lett szamuráj diktált le tanítványának. Alapmű!

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 2400 Ft + pk.)

DAIDÓDZSI JÚZAN (SMS: BUS)
A BUSIDÓ ALAPJAI – Szamuráj törvénykönyv

A *busik* ('lovagok') kötelmeit, erényeit és viselkedési normáit tanító középkori forrás azoknak a fiatal csatlósoknak íródott, akik már csak hírből ismerték őseik vitézségét. A *Busidó* másik forrása.

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 1400 Ft + pk.)

CATHARINA BLOMBERG (SMS: SZA)
SZAMURÁJOK – Japán harcos nemességének történelmi és vallási háttere

Ez a monográfia több, mint egy történelemkönyv. A híres szamuráj szellemiség okait vizsgálja a szokások és az eszmetörténeti források tükrében.

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 1920 Ft + pk.)

AIKIDO

UESIBA MORIHEI – JOHN STEVENS (SMS: AES)
AZ AIKIDO ESSZENCIÁJA – Uesiba Morihei szellemi tanításai

A kötet Uesiba mester sintó hagyományokra épülő kozmogóniáját, verseit, kalligráfiáit és harcművészeti virtuozitását több száz felvételen mutatja be – mindazt, ami az *Aikido* szellemi és gyakorlati oldalához tartozik.

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 2560 Ft)

UESIBA MORIHEI (SMS: BUD)
BUDO – Az Aikido alapítójának technikai kézikönyve

Az edzés-kéziköny az *Aikido* gyakorlásának alapelveit ismerteti, majd 50 pontban, korabeli felvételekkel illusztrálva, részletesen tárgyalja az egyes technikák helyes végrehajtásának módját.

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 2000 Ft)

UESIBA MORIHEI (SMS: UTK)
AZ ÚT KÉZIKÖNYVE – Uesiba Morihei tanításai a Harci Út követőinek

Az igényes kiállítású kötet az *Aikido* alapítójának verseit, tanításait tartalmazza, melyeket a tartalommal összhangban lévő kalligráfiák díszítenek.

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 1200 Ft)

JOHN STEVENS (SMS: LHA)
A LEGYŐZHETETLEN HARCOS – Uesiba Morihei, az Aikido alapítójának élettörténete

A japán történelem egyik legnagyobb harcművész mesterének kalandos életútja, számos korabeli felvétellel.

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 1760 Ft)

SUSAN PERRY (SMS: EAN)
EMLÉKEK A NAGYMESTERRŐL – Tanítványok visszaemlékezései Uesiba Moriheiről, az Aikido alapítójáról

Noves japán mesterek – mindannyian *O-Szenszei* tanítványai voltak – adják közre élményeiket, tapasztalataikat Uesiba nagymesterről, erről a rendkívüli képességekkel megáldott misztikus harcosról.

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 1500 Ft)

SZAOTOME MICUGI (SMS: ATH)
AIKIDO ÉS A TERMÉSZET HARMÓNIAJA

A szerző az *Aikido* alapítójának volt közvetlen tanítványa. Könyvében az *Aikidót* a természeti törvényeken és a hagyományos japán mentalitáson keresztül mindenki számára érthetően magyarázza.

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 2160 Ft)

TAMURA NOBUJOSI (SMS: AAE)
AZ AIKIDO ÁTADÁSA ÉS ETIKETTJE

A hazánkban is jól ismert mester az *Aikido* tanítását, a tanítás és a gyakorlás összefüggéseit, a hagyományokra épülő etikettet és annak szellemi hátterét, a *budo* máig is élő értékrendjét mutatja be.

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 1920 Ft)

TÖVÁBBI KÖNYVAJÁNLATUNK

L. A. SENECA (SMS: SE1 / SE2)
PRÓZAI MŰVEI I-II.

*(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: I.: 3340 Ft + pk.,
II.: 3680 Ft + pk.; a két kötet együtt összesen csak 6400 Ft + pk.)*

HENRY SCOTT STOKES (SMS: MJE)
MISIMA JUKIO ÉLETE ÉS HALÁLA

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 1750 Ft + pk.)

KARLFRIED DÜRCKHEIM (SMS: NJK)
A NYUGALOM JAPÁN KULTUSZA

(A Kiadótól 20% kedvezménnyel megrendelve: 1320 Ft + pk.)

ELŐKÉSZÜLETBEN

UESIBA KISSÓMARU – UESIBA MORITERU
AIKIKAI AIKIDO I. – Alaptechnikák

UESIBA MORITERU
AIKIKAI AIKIDO II. – Haladó technikák

A SZOGA FIVÉREK KRÓNIKÁJA (SZOGA MONOGATARI)

DRASNY JÓZSEF
A JI KING EREDETI VILÁGKÉPE – A Ji-gömb

LIU JI-MING
TAOISTA JI KING
(fordította: Drasny József)

SZT. JEROMOS LEVELEI I-II.
(fordította és szerkesztette: Takács László)

„A kengő olyan személy volt, akinek kardvívó tehetségét elismerte a nép – nem léteztek tárgyilagossá ismertetőjegyek arra, hogy valaki mészó legyen a kengő elnevezés elnyerésére. Ehhez a megszólításhoz az kellett, hogy egy nevezetes kardforgató legyőzésével szeressenek maguknak hírnevet. Az elismerés elnyerésének különböző módjai léteztek, de valójában az összes kengő valamikor az országot járta, hogy párbajok során tökéletesítse vívőtehetségét.

Azok, akik utazásaik során tökéletes magabiztosságra tettek szert a harcás tudás terén, megalapították saját iskolájukat. A kengők számos tanítványukkal együtt földcsíkat hoztak létre, hogy ott oktathassák az igazán alapított iskola tudását. Felezlegesen mondhatjuk, hogy minden új iskola megalapítója maga választotta ki utódját. Az Edo-korszak végére (1867) több mint hatszáz ilyen harcművészeti iskola létezett.

Ebből arra következtethetünk, hogy a Tokugava-tölgundus alatt rengeteg kardforgató mester élt Japánban. Közülük választottam ki most néhányat – Cukahara Bokuden, a Jagük, Jemacka Tessu stb. – akikről viszonylag jelentős történelmi anyagot találtam, és amennyire csak lehetett, ezek alapján írtam meg életük történetét.”

Összeállította: Csiki Zoltán
Fordította: Csiki Zoltán

1250 Ft